

الله الرحمن الرحيم

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

COVID-19

برنامه درسی دوره
اول متوسطه در
شرایط ویروس
کووید ۱۹

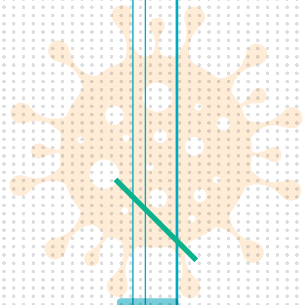
برنامه درسی

یقیناً هر چیزی که کمک کند به سلامت جامعه و عدم شیوع این بیماری، یک حسنه است؛ در نقطهٔ مقابل، هر چیزی که کمک کند به شیوع این بیماری، یک سیئه است. خدای متعال ما را موظف کرده که نسبت به سلامت خودمان، سلامت دیگران و سلامت مردم، احساس مسئولیت کنیم؛ بنابراین توصیه این است که کاملاً رعایت مقرراتی را که مسئولین برای ما مشخص می‌کنند، برای خودمان فریضه و لازم بدانیم و عمل کنیم.

حضرت آیت الله خامنه‌ای
رهبر معظم انقلاب اسلامی
۱۳۹۸/۱۲/۱۳

COVID 19

COVID 19

COVID-19

برنامه درسی دوره اول متوسطه وضعیت قرمز /

۱۰ سخن آغازین
۱۳ بخش عمومی (مشترک)
۵۱ بخش اختصاصی
۵۲ مقدمه
۵۴ حوزه تربیت و یادگیری حکمت و معارف اسلامی
۵۴ پیام‌های آسمان هفتم، هشتم و نهم
۶۰ حوزه تربیت و یادگیری قرآن و عربی
۶۰ قرآن هفتم، هشتم و نهم
۷۰ عربی هفتم، هشتم و نهم
۷۸ حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادب فارسی
۷۸ فارسی هفتم، هشتم و نهم
۷۸ نگارش هفتم، هشتم و نهم
۸۱ حوزه تربیت و یادگیری فرهنگ و هنر
۸۱ هنر هفتم، هشتم و نهم
۹۲ حوزه تربیت و یادگیری سلامت و تربیت بدنی
۹۲ سلامت و تربیت بدنی هفتم، هشتم و نهم

۹۶ حوزه تربیت و یادگیری کار و فناوری
۹۶ کار و فناوری هفتم، هشتم و نهم
۱۰۷ حوزه تربیت و یادگیری علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
۱۰۷ مطالعات اجتماعی هفتم، هشتم و نهم
۱۰۹ حوزه تربیت و یادگیری ریاضیات
۱۰۹ ریاضی هفتم، هشتم و نهم
۱۱۶ حوزه تربیت و یادگیری علوم تجربی
۱۱۶ علوم تجربی هفتم، هشتم و نهم
۱۲۲ حوزه تربیت و یادگیری زبان های خارجی
۱۲۲ زبان انگلیسی هفتم، هشتم و نهم
۱۲۲ کتاب کار هفتم، هشتم و نهم
۱۲۷ حوزه تربیت و یادگیری آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده
۱۲۷ آمادگی دفاعی
۱۲۹ تفکر و سبک زندگی هفتم و هشتم
۱۴۴ بخش محتوای دوره اول متوسطه نظری بارگذاری شده در سامانه آموزشی تربیتی رشد

با توجه به شیوع ویروس کرونا وزارت آموزش و پرورش و بخش‌های مختلف آن در موقعیتی خاص، غیرمترقبه و حساس قرار گرفته‌اند به تبع آن سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی نیز با انتظارات اجتماعی کم‌سابقه‌ای روبه‌رو شده است. به‌طور طبیعی این انتظار همگانی و البته وظیفه‌سازمانی است که این سازمان علمی - آموزشی بتواند قابلیت‌های ویژه خود را نشان دهد و راست‌قامت در میدان طراحی‌های نوین راهنمای برنامه‌درسی و هنجارهای آموزشی حاضر شود. بنابراین کارشناسان سازمان پژوهش در مواجهه با شرایط ویژه ناشی از همه‌گیری ویروس کرونا عالمانه به میدان آمدند و متعهدانه وارد عمل شدند.

آنچه که در این مجموعه تدوین شده است، حاصل توان علمی، هم‌اندیشی‌های خردمندانه و اقدامات متعهدانه‌ای است که در یک مجموعه منسجم و قابل اجرا ارائه می‌شود. در این باره و با این شیوه، تجربه و دانشی شکل گرفته در نظام آموزشی ما وجود نداشت، بلکه کارشناسان خبره در فضایی نو به ابتکاراتی دست زدند و راه‌هایی را گشودند. البته شرایط کلی به گونه‌ای پیش می‌رود که موظف و ناگزیریم تا به سوی رویکردهای جدید در آموزش پیش برویم. واقعیت‌ها را باید به درستی ببینیم و در مواجهه با آنها اندیشمندانه عمل کنیم؛ لکن شرایط ویژه پیش‌رو موجب شد که قابلیت‌های کارشناسی، شرایط تازه‌ای را تجربه کند و حرکت خود را در جهت افق‌های فناورانه جدید سرعت بخشد. پیش از این، طی سال‌های متمادی در شرایط عادی به سر می‌بردیم برنامه و تولیدات را برای اوضاع عادی تهیه کرده بودیم. اما با شیوع ویروس کرونا خود را در یک فضای غیرمنتظره و دشوار دیدیم و برای پاسخ به نیازها به کاوش و مشورت نشستیم و حاصل آن را در مجموعه پیش‌رو مدون ساختیم. برای نیل به هدف‌های مورد انتظار و عمل هوشمندانه در وضع کنونی و دستیابی به شرایط مطلوب‌تر باید مشترکاً باید به نکات زیر توجه کنیم. در این شرایط موظف هستیم همه‌اقتشار مؤثر در برنامه‌های درسی را در نظر بگیریم و در قالب یک گروه واحد در کنار هم تلاش کنیم.

نکته اول اینکه همه ما (کارشناسان، مدیران، معلمان و خانواده) به صورت هماهنگ و متحد در خدمت

دانش‌آموزان عزیز باشیم. بنابراین وظیفه ماست هرچه توان داریم به صحنه و عرصه بیاوریم تا این عزیزان از جهت آموزشی و تربیتی لطمه نبینند و از این مرحله، موفقیت‌آمیز عبور کنند. بی‌تردید کاستی‌هایی خواهیم داشت ولی به یاری خدا نخواهیم گذاشت تهدیدی خاص بروز و ظهور یابد.

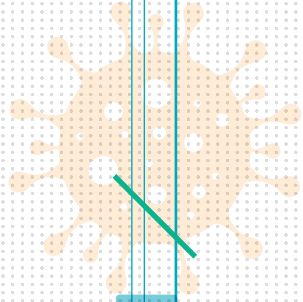
نکته دوم اینکه موقعیت کنونی را با همه ابعادش به درستی درک کنیم و خردمندانه با آن مواجه شویم. در آموزش‌های غیرحضور تا حدود زیادی جای مدرسه و خانه عوض می‌شود؛ طبیعی است که با تغییر مکان، مکانت نیز باید تغییر یابد. به عبارت دیگر هنجارها و قواعد متفاوتی را باید در رسیدگی به دانش‌آموزان به کار بگیریم. حضور و ظهور والدین در مقام ناظم بیدار و مهربان در خانه، حضور متعهدانه همراه با روحیه ارتباطی معلمان در مدرسه، نظارت هوشیارانه مدیران مدارس به اوضاع آموزشی و تربیتی و نظارت عالیه و گاهی بالینی مدیران محترم آموزش و پرورش و دیگران باید خود را در برابر این پرسش تاریخی ببینند که: چگونه عمل کنیم تا متناسب با شأن تربیت و متربی از این موقعیت گذر کنیم.

نکته سوم اینکه مجموعه پیش‌رو را به دقت مطالعه کنیم و سهم و نقش خود را دقیق‌تر درک کنیم. حقیقتاً ما تاکنون با خانواده‌ها در مقام شریک تربیت و یادگیری، این‌گونه صمیمی و شفاف حرف نزده بودیم. انتظار داریم والدین عزیز با رجوع به سامانه شبکه ملی رشد، توصیه‌های مربوط به خود را دریافت و مطالعه کنند. از معلمان و مدیران محترم مدارس نیز همین انتظار را داریم.

نکته چهارم تکرار تقاضای همیشگی است. آنچه که ما تدارک دیده‌ایم، حاصل فکر و عمل تعدادی انسان است که در موقعیت کارشناسی و تألیف قرار گرفته‌اند. بدون شک این تصمیمات بی‌نقص نیست و مانند همیشه تقاضای اظهار نظر و ارائه پیشنهادها در این خصوص وجود دارد. هر قدر از سوی شما معلمان عزیز، والدین محترم و دانش‌آموزان گرامی بازخورد بگیریم، به همان اندازه قوی‌تر و با انگیزه‌تر این راه را ادامه خواهیم داد. انشاء الله

حسن ملکی

معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

covid 19

covid 19

بخش عمومی (مشترک)

مدت مدیدی است که عواملی چون آلودگی هوا در کلان شهرها، پدیده ریزگردها، سیل، زلزله و مخاطرات غیرمترقبه طبیعی و اجتماعی در روستاها و شهرهای کوچک و بزرگ، امکان آموزش حضوری و چهره به چهره را با اختلالاتی مواجه کرده است. اینک فراگیری ویروس کووید ۱۹، آموزش از راه دور را به یک ضرورت بدل کرده است، اما باید تصریح و تأکید کرد که تغییر در مکان و زمان آموزش در این شرایط؛ هرگز به معنای خروج کامل کلاس درس و «اجتماع یادگیری» از مدرسه و خانه و انتقال آن به فضای مجازی نیست. مدرسه و خانه همواره بستر اصلی یاددهی - یادگیری‌اند و البته همواره می‌توان از تمامی ظرفیت‌های فضای مجازی به بهترین شیوه بهره برد.

یاددهی - یادگیری پنج مؤلفه زیر را در بر دارد: **۱- چه کسی یا کسانی؟** (دانش‌آموزان، معلمان، مدیران و خانواده‌ها) **۲- چه فعالیتی؟** (فعالیت‌های یاددهی - یادگیری) **۳- در چه شرایطی چه زمان و مکانی** (در محیط‌های آموزشی) **۴- با چه وسیله‌ای؟ یا از چه طریقی؟** (روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی، ارزش‌یابی) **۵- چرا؟** (برای رسیدن به چه اهدافی)

وقتی مؤلفه‌های زمان و مکان که یکی از مؤلفه‌های یاددهی - یادگیری است تغییر می‌کند، مؤلفه‌های دیگر نیز به تناسب تغییرات می‌کنند. وقتی خانه به جای مدرسه، مکان یاددهی - یادگیری می‌شود و آموزش چهره به چهره جای خود را به آموزش از راه دور می‌دهد، روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی و ارزش‌یابی نیز به عنوان سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری نمی‌توانند به شیوه سابق و بدون پذیرفتن تغییرات متناسب، کارآمد و اثربخش باشند. از این رو ضروری است حتی‌المقدور این تغییرات به درستی درک و ارزیابی شوند و به گونه‌ای صحیح و دقیق توصیف شوند. روش‌های غیر فعال یاددهی - یادگیری در کلاس‌های حضوری نیز کارآمدی لازم و کافی را ندارند و صد البته همان کارایی مرسوم را نیز در شرایط آموزش از راه دور از دست می‌دهند. پس به کارگیری روش‌های فعال یادگیری ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌شود. در شرایط جدید، رسانه‌های آموزشی جزء تفکیک‌ناپذیری از فرایند یاددهی - یادگیری می‌شوند و از این پس کنش‌گران و عوامل مؤثر در امر یادگیری نمی‌توانند رسانه‌های آموزشی را در حاشیه قرار دهند یا نادیده بگیرند و بدون آنها به وظایف خود عمل کنند.

در نتیجه شناخت عمیق و دقیق رسانه‌های آموزشی و توان به کارگیری عالمانه و هنرمندانه آنها بخش مهمی از فعالیت‌های حرفه‌ای عوامل تربیت را تشکیل خواهند داد. ارزش‌یابی به معنای ارزیابی معلمان از آموخته‌های دانش‌آموزان و عمدتاً در قالب ارزش‌یابی‌های پایانی بسیار دشوار می‌شود و خودارزیابی، هم‌تأیی (ارزیابی هم‌کلاسی‌ها) و ارزش‌یابی‌های مستمر و در حین تدریس کارآمدتر و اثربخش‌تر می‌شوند. برنامه درسی، دو سطح «چگونگی تدوین اهداف آموزشی و تربیتی» و «چگونگی تأمین این اهداف» را برنامه‌ریزی می‌کند. در سطح تأمین اهداف برنامه، تکلیف دو پرسش را مشخص می‌کنیم؛ ۱- چه محتوایی را آموزش دهیم؟ ۲- چگونه این محتوا را آموزش دهیم؟

در شرایط فراگیری ویروس کووید ۱۹ که برای آن دو وضعیت زرد و قرمز قابل تصور است، سطح دوم یعنی شرایط تأمین اهداف برنامه‌های درسی دچار تغییر می‌شود. از این‌رو محتواهای آموزشی و شیوه سازماندهی آنها از جمله وسایل تأمین اهداف‌اند که نیازمند تغییرند؛ ولی فوریت و اضطراب موقعیت و زمان بر بودن طراحی محتوا امکان تغییر در محتواهای درسی و متناسب‌سازی آنها را در کوتاه‌مدت دشوار می‌سازد. به همین دلیل در این زمان کوتاه، (از نظر گزینش محتوا و سازماندهی آن) صرفاً تنازل کمی و کاهش حجم محتواهای درسی آن هم فقط برای وضعیت قرمز امکان‌پذیر است. پس بنا به ضرورت، بیشترین تغییرات و متناسب‌سازی‌ها باید در چگونگی آموزش محتواهای موجود اتفاق افتد. در شرایط جدید، هم‌سویی و یگانگی رسانه‌های آموزشی، روش‌های یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی به‌عنوان سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری ضروری خواهد بود، زیرا تداوم روال سابق که بر فهم‌های چندگانه و تفکیکی از این سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری استوار بود، نامقدور می‌شود؛ مگر اینکه به حداقل‌های نازلی از مطلوب‌های تربیت و یادگیری بسنده کنیم. از این‌رو باید تلاش کرد تا تغییرات لازم در این سه عنصر اساسی یاددهی - یادگیری را برای متناسب‌سازی با شرایط آموزش از راه دور شناسایی کرد و دلالت‌های آن را برای تمامی مخاطبان برنامه درسی و عوامل مؤثر در امر آموزش و تربیت، استنباط و استخراج و در قالب توصیه‌های آموزشی و تربیتی ترویج کرد.

۱- راهبردها و راهکارهای سه گانه

۱-۱- تحول در استفاده از رسانه‌های آموزشی

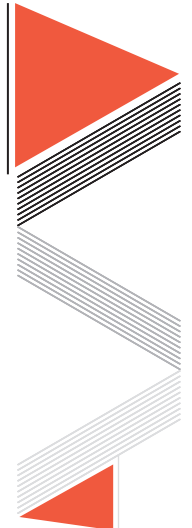
در سال‌های نه چندان دور، رسانه‌ها را وسایل کمک آموزشی سمعی و بصری می‌نامیدند و چه بسا هنوز کسانی باشند که چنین تصویری از رسانه‌ها دارند. رسانه‌ها برای برقراری ارتباط مؤثر در امر یاددهی - یادگیری لازم و ضروری به‌شمار می‌آیند. اکنون رسانه‌های آموزشی جزئی تفکیک‌ناپذیر از فرایند یاددهی - یادگیری هستند. آنها دیگر وسایلی در حمایت از آموزش نیستند، بلکه خود نیز حاوی پیام‌ها و محتواهای آموزشی و تربیتی محسوب می‌شوند و حتی به نسبت‌های متفاوتی تأثیری بیش از آنچه که از پیام‌ها و محتواهای آموزشی به تنهایی انتظار داریم، بر روی افراد می‌گذارند. رسانه به کلیه امکاناتی گفته می‌شود که می‌توانند شرایطی را به وجود آورند که تحت آن شرایط، دانش‌آموزان قادرند اطلاعات، رفتارها و مهارت‌های جدیدی را با درک کامل به دست آورند. آنچه مهم است این است که کدام رسانه‌ها در چه شکلی و در چه زمانی می‌توانند برای ایجاد بهترین و دست‌اول‌ترین تجربه‌ها مؤثر واقع شوند. تجارب مختلف و گوناگون نشان داده است که استفاده از رسانه‌ها در میزان یادگیری دانش‌آموزان اثر می‌گذارد و از طرف دیگر از طول زمان لازم برای آموزش می‌کاهد. شناخت رسانه‌ها و چگونگی کاربرد هر یک از آنها از مهم‌ترین عوامل موفقیت در استفاده و بهره‌گیری صحیح از آنهاست. البته این شناخت باید با روش‌های یاددهی - یادگیری همراه باشد. آشنایی با انواع رسانه‌ها راه را به سوی بهره‌برداری ثمربخش از آنها هموار می‌نماید. رسانه‌های آموزشی ویژگی‌های متفاوتی دارند و این وظیفه معلم است تا با آگاهی از آنچه که در دسترس دارد، نوع یا نوعی را که متناسب با نیازها و موقعیت دانش‌آموزان اوست، برگزیند.

این دوران را باید فرصت‌آشنایی کامل با رسانه‌های آموزشی و چگونگی استفاده کارآمد از آنها دانست و در کنار شناخت و کاربرست دقیق روش‌های فعال یاددهی - یادگیری غنیمت شمرد. به ویژه معلمان و دبیران ارجمند نباید این فرصت کم نظیر را از دست بدهند.

در شرایط آموزش از راه دور ذیل استفاده از رسانه‌های آموزشی، فناوری‌های ارتباطی اهمیت بیشتری می‌یابند و توان استفاده بهتر از آنها ضروری‌تر می‌شود. در شرایط آموزش از راه دور فناوری‌های ارتباطی تنها راه ارتباط معلم و دانش‌آموز و دانش‌آموزان با یکدیگرند و به عبارتی یاددهی - یادگیری بدون این نوع رسانه‌ها امکان‌پذیر نیست. این الزام باعث می‌شود تا ما نسبت رسانه و آموزش را جدی بگیریم و

از این رهگذر شناخت عمیق تری به دست آوریم. البته این نسبت پیش از این نیز صادق بود ولی برای ما آشکار نشده بود. عوامل مؤثر در تربیت باید شناخت فناوری‌های ارتباطی را ذیل رسانه‌های آموزشی معنا و جست‌وجو کنند و رسانه‌های آموزشی را نیز همراه روش‌های یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی ذیل معنای تربیت و نظام معنایی آن بازخوانی و باز تعریف کنند. برای شناخت اجمالی، انواع فناوری‌های ارتباطی در جدول زیر خلاصه شده است.

نوع ارتباط	بستر (پلتفرم)	سامانه پیشنهادی	سخت‌افزار مورد نیاز	نرم‌افزار مورد نیاز	امکانات
خط هم‌زمان	اینترنت	کلاس	رایانه و تلفن همراه	Sky room, adobe connect, big bluebutton & Web conference	تبادل پیام‌بین کاربران/ ایجاد ارتباط و تعامل دوطرفه/ اشتراک‌گذاری منابع و اطلاعات/مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ بحث گروهی/ مشاهده فیلم و فایل صوتی به صورت برخط/ مدیریت حضور و غیاب کاربران/ وجود راهنما برای به کارگیری
	اینترنت	جلسات	رایانه و تلفن همراه	Skype, WhatsApp, video chat & instagram	تبادل پیام‌بین کاربران/ اشتراک‌گذاری منابع و اطلاعات/ مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ بحث گروهی/ مشاهده فیلم و فایل صوتی به صورت برخط/ به روزرسانی محتوا/ وجود راهنما برای به کارگیری
	اینترنت	گفت‌وگوی متنی	رایانه و تلفن همراه	Chat room	تبادل پیام‌بین کاربران/ ایجاد ارتباط و تعامل دوطرفه/ پرسش و پاسخ بین کاربران/ وجود راهنما برای به کارگیری
خط غیر هم‌زمان	اینترنت	CMS	رایانه و تلفن همراه	شبکه‌های آموزشی مانند رشد، آپارات و پادکست و تلویزیون اینترنتی	امکان جست‌وجوی ساده و پیشرفته روی محتوا/ امکان ثبت و مشاهده کلیه وقایع سیستم برای کاربر/ امکان تبادل و انتشار و انتقال انواع محتوا (صوت، تصویر، متن و چندرسانه‌ای)/ بهره‌مندی کلیه فراگیران از منابع و مدرسان به صورت یکسان/ وجود راهنما برای به کارگیری

قابلیت تطبیق سرعت پخش با پهنای باند اینترنت/نمایش موقعیت کاربر در نقشه آموزشی سامانه / استفاده از تقویم شمسی/ امکان مدیریت حضور و غیاب کاربران/ امکان جست‌وجوی ساده و پیشرفته بر روی محتوا/ قابلیت ایجاد ارتباط و تعامل دوطرفه/ امکان انجام فعالیت‌های یادگیری به‌صورت گروهی و مشارکتی/ امکان ثبت و مشاهده کلیه وقایع سیستم برای کاربر/ امکان تبادل، انتشار و انتقال انواع محتوا(صوت، تصویر، متن و چندرسانه‌ای)/ امکان احراز هویت کاربران/ امکان دسترسی از طریق پنل‌های کاربری متفاوت و سطوح دسترسی متنوع/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	Moodle	رایانه و تلفن همراه	LMS & LCMS	اینترنت	برخط غیرهم‌زمان
امکان تبادل، انتشار و انتقال انواع محتوا(صوت، تصویر، متن و چندرسانه‌ای)/تبادل پیام‌بین کاربران/اشتراک‌گذاری منابع و اطلاعات/ مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ بحث و گفت‌وگو/ مشاهده فیلم و فایل صوتی به‌صورت برخط/ مدیریت حضور و غیاب کاربران/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	شاد	رایانه و تلفن همراه	شبکه‌های اجتماعی	اینترنت	
تبادل با محتواهای متنی/ پیگیری پیشرفت دانش‌آموزان/ قابلیت ذخیره‌سازی و استفاده از مطالب در هر زمان و به‌صورت نامحدود/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	Forum & email	رایانه و تلفن همراه	گفت‌وگوی متنی	اینترنت	
تعامل با محتواهای متنی/ مرور و ارزیابی مطالب آموزشی/ مشاهده متن، فیلم و فایل صوتی/ ارائه تکالیف و تمرینات به منظور توسعه و تعمیق یادگیری/ ارائه تمرینات فردی و گروهی/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	Duolingo & Oxin channel و بازی‌های آموزشی Persian	رایانه و تلفن همراه	نرم‌افزارهای کاربردی	اینترنت	
انتقال اطلاعات و محتوا	Navigation & smart devices	رایانه و تلفن همراه	IOT	اینترنت	
ضبط و ذخیره‌سازی محتوای صوتی و تصویری/ انتشار پیام به‌صورت گروهی برای مخاطبان خاص یا عام/ قدرت بزرگ‌نمایی و توانایی پخش تصاویر به‌صورت سه‌بعدی با استفاده از عینک‌های پلاریزه/ دسترسی سریع و آسان به آرشیو برنامه‌ها/ امکان سفارش‌سازی/ تعامل یک‌سویه یا دوسویه با مخاطبان/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	شبکه آموزش	تلویزیون	انتشار سیگنال ویدیویی	امواج رادیویی	
ضبط و ذخیره‌سازی محتوای صوتی و تصویری/ دسترسی سریع و آسان به آرشیو برنامه‌ها/ انتشار پیام به‌صورت گروهی برای مخاطبان خاص یا عام/ تعامل یک‌سویه یا دوسویه با مخاطبان/ وجود راهنما برای به‌کارگیری	کانال‌های رادیویی	رادیو	انتشار سیگنال صوتی	امواج رادیویی	

زون خط غیرهم‌زمان	غیرالکترونیکی	شبکه پستی	وسایل نقلیه	پست پیشتاز، سفارشی و ...	بازیابی اطلاعات مرسولات / انتشار و ارسال اطلاعات به صورت فردی یا گروهی / وجود راهنما برای به کارگیری
	الکترونیکی	نرم افزارهای آموزشی	رایانه و تلفن همراه	انواع دیکشنری و دایرةالمعارف، نرم افزارهای آموزشی	امکان تمرین و تکرار و به کارگیری مجدد / ذخیره سازی و بازیابی اطلاعات / امکان برقراری تعامل با مخاطب / وجود راهنما برای به کارگیری

برخی از کاربردهای فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در آموزش و یادگیری به این شرح‌اند: - اینترنت مانند دیگر راه‌های ارتباطی، راه را برای انتقال و دیگر تعاملات فرهنگی و اجتماعی نمی‌بندد، بلکه یادگیرندگان هنگام حضور در شبکه‌های اینترنتی، کوله‌باری از تجربه‌های فرهنگی، علمی و اجتماعی را به همراه می‌آورند.

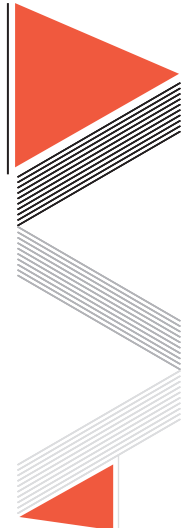
- فناوری‌های اطلاعات، مدعی از بین بردن قرابت فیزیکی و دانش موقعیتی نیستند؛ بلکه فضا را برای تسهیل ارتباط و تعامل مراکز تولید و انتقال دانش فراهم می‌آورند (کم کردن فاصله‌ها از نظر زمان و مکان). در شرایط کنونی و در آینده، علاوه بر چاپ و ارتباطات صوتی و تصویری، نظام‌های نوین اطلاع‌رسانی، دسترسی و استفاده از انواع داده‌ها در حجم بالا و سرعت بسیار را فراهم کرده است.

- کمک به ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال و قابل دسترس کردن آن خارج از محدودیت‌های زمانی و مکانی، در عمل امکان بزرگی را پیش روی مدارس، دانشگاه‌ها، یادگیرندگان و معلمان قرار داده است. - شبکه‌های نوین اطلاعاتی، زمینه‌ها و گزینه‌های بیشتری در زمینه خدمات علمی، آموزشی و پژوهشی برای یادگیرندگان به وجود آورده‌اند و از این طریق، چشم‌انداز واقع‌بینانه‌تری برای رونق بخشیدن، جذاب‌تر کردن و متنوع کردن آموزش و یادگیری فراهم آمده است.

- دایرةالمعارف‌های الکترونیکی و وبسایت‌های علمی، آموزشی و پژوهشی از جمله منابعی هستند که می‌توانند هم برای معلم و هم برای یادگیرنده یک فرصت ذی‌قیمت در جهت غنا بخشیدن به اطلاعات علمی آنان باشد. امروزه میلیون‌ها نفر از دانش‌آموزان و دانشجویان، بخشی از دانش و یافته‌ها و آموخته‌های خود را از طریق مراجعه به سایت‌ها به دست می‌آورند و از این طریق با دیگر معلمان و استادان و منابع علمی جهان تبادل اطلاعات دارند.

- فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات وسیله‌ای برای دسترسی و افزایش سواد معلمان خارج از ساختارهای آکادمیک و محیط درسی شده است و معلومات حرفه‌ای بسیاری به دست اندرکاران مدارس هدیه می‌کند. - ایجاد شبکه‌های درون مدرسه‌ای موجب در دسترس قرار گرفتن منابع علمی به صورت رایگان، تشویق به مشارکت در فرایند یادگیری و ارتقای سطح خدمات آموزش و پژوهش در مدرسه و تعامل و ارتباط دانش‌آموزان با تک تک معلمان و مربیان می‌شود.

- فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات یکی از زمینه‌ها و عوامل مهم توسعه و بهبود رابطه میان مدرسه،

خانواده و دانش‌آموزان به‌شمار می‌روند و نویدبخش پیوند بیشتر و همکاری متقابل این سه رکن در آموزش و پژوهش هستند. (ابراهیم‌آبادی. ۱۳۸۹: ۷۵)

در شرایط عالم‌گیری و ویروس کووید ۱۹ دانش‌آموزان و معلمان فرصت‌هایی برای آموزش و یادگیری از راه دور در اختیار دارند. یادگیری از راه دور به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که دستورالعمل معلم خود را در خارج از کلاس فیزیکی ادامه دهند و دور از هم‌سالانشان آن را دنبال کنند. دوره‌های نوین آموزش از راه دور از نظام‌های مبتنی بر وب استفاده می‌کنند که شامل مطالب و مواد خواندنی دیجیتال، پادکست‌ها (جلسات ضبط شده برای گوش دادن یا مشاهده در اوقات فراغت دانش‌آموزان است)، نامه‌های الکترونیکی، انجمن‌های بحث و گفت‌وگو، اتاق‌های گپ زدن (در فضای مجازی)، و قابلیت آزمون گرفتن در کلاس‌های مجازی (شبیه سازی رایانه‌ای) است. با اینکه اکثر سیستم‌ها معمولاً ناهم‌زمان هستند و به دانش‌آموزان، هر زمان که بخواهند، امکان دسترسی به اکثر ویژگی‌ها را می‌دهند، از فناوری‌های هم‌زمان، شامل فیلم زنده، نوار صوتی و دسترسی به مستندات الکترونیکی به اشتراک گذاشته شده در زمان‌های تعیین شده، نیز استفاده می‌شود. یادگیری تحت این شرایط را می‌توان یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته نامید. هدف از یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته، فراهم کردن نوآوری اجتماعی - فنی است که در عمل یادگیری برای یک فرد به روشی مستقل از زمان و مکان یادگیری و پیشرفت یادگیری می‌باشد که باعث افزایش کارایی و اثربخشی یادگیری می‌شود. بنابراین، یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته را می‌توان نوعی از یادگیری دانست که ابزارهای فناوری پیشرفته پشتیبان آن محسوب می‌شوند. در کنار رشد یادگیری از راه دور در مؤسسات مدرن، خدمات آموزشی مبتنی بر وب یا خدمات آموزشی تسهیل شده شخصی، از جمله یادگیری برخط (آنلاین) پدید آمده است. یادگیری برخط اصطلاحی است که برای توصیف دوره‌های از راه دور یا مکاتبه‌ای استفاده می‌شود که از طریق اینترنت ارائه می‌شوند. این موضوع یک تغییر عظیم در نظام آموزش ایجاد می‌کند و برای هر کس که می‌خواهد چیزی یاد بگیرد، فرصت‌های بزرگی را فراهم می‌کند، و راهی را که ما در سراسر جهان، از طریق آن دانش را به دانش‌آموزان ارائه و منتقل می‌کنیم، تغییر داده است (نورمن، ۲۰۱۶) می‌توان گفت استفاده ایمن، اخلاقی، مسئولانه و آگاهانه از فناوری از لوازم ضروری زندگی در جامعه امروز است که طیف وسیعی از مهارت‌ها و سوادهایی همچون، سلامتی و ایمنی اینترنت، حریم خصوصی و امنیت، مهارت‌های ارتباطی و تعامل سواد اطلاعاتی را شامل می‌شود.

در محیط‌های یادگیری غنی شده که با فناوری، یادگیری با دانش پیوند می‌خورد. حاصل فرایندی است که طی آن یادگیرنده از درک منابع و فهم ساختار دانش مرتبط با یادگیری شروع می‌کند و به تدریج در محتوای دانش کلیدی به‌خبرگی می‌رسد، به طوری که می‌تواند بر کل دانش آموخته شده در دوره زمانی مشخص، به مهارت و تسلط برسد. (هوانگ، و همکاران، ۲۰۱۳). امروزه دانش‌آموزان زیادی در سن نوجوانی و جوانی به فناوری دسترسی دارند. برای حفظ سلامتی و امنیت دانش‌آموزان، برای آنها مهم است که نحوه استفاده از فناوری با مسئولیت‌پذیری را بیاموزند. در زمانی که کلاس درس در مدرسه

برگزار نمی‌شود می‌توانیم در کنار یادگیری مدرسه‌ای، استفاده متعهدانه و مسئولانه از فناوری‌های ارتباطی را آموزش دهیم و تمرین کنیم.

۱-۲- تحول در روش‌های یاددهی - یادگیری

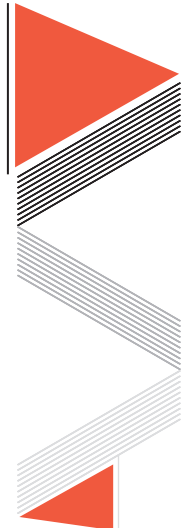
در سنت آموزشی رایج، استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری با بسنده کردن به حداقل‌ها، یک توصیه آموزشی صرف تلقی می‌شد، ولی با تغییر شرایط آشکار شد که استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است، زیرا در این شرایط سایر روش‌ها اثربخش و کارآمد نیستند.

۱-۲-۱- روش‌های یاددهی - یادگیری فعال

یادگیری فعال، روشی است که در آن دانش‌آموزان به طور فعال در فرایند یادگیری درگیر می‌شوند؛ بسته به درگیری دانش‌آموز، یادگیری فعال سطوح مختلفی دارد. هر روش آموزشی که دانش‌آموزان را در فرایند یادگیری درگیر می‌کند، یادگیری فعال محسوب می‌شود. به طور خلاصه، یادگیری فعال، فرصتی فراهم می‌کند تا دانش‌آموزان فعالیت‌های یادگیری معنادار انجام دهند و در مورد آنچه انجام می‌دهند، فکر کنند. به عبارت دیگر در یادگیری فعال دانش‌آموز فرصت و توان مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. از موانع یادگیری فعال می‌توان به الگوهای برنامه‌ریزی برنامه‌ریزان و سنت‌های آموزشی معلمان و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان که البته به یکدیگر وابسته‌اند، اشاره کرد.

روش‌های فعال به ویژه بر این اصل اتکا می‌کنند که یادگیری فعالیتی است که از دانش‌آموز سر می‌زند؛ یعنی دانش‌آموز یادگیرنده است و ادراکات جدید خود را برای همخوان کردن آنها با ساخت‌های شناختی فعلی تغییر می‌دهد و با این فرایند، یادگیری برای او امری معنادار می‌شود. یادگیری معنادار مبتنی بر مهارت‌های تفکر همانند تحقیق، مباحثه و استدلال منطقی است و مهم‌تر از آن در سطحی متفاوت و مبتنی بر مهارت‌های فراشناختی امکان‌پذیر می‌شود و از این رو فرایندی خودگردان، خودفرمان، خودتنظیم‌گر و خودراهبر است.

اما یادگیرنده شدن دانش‌آموز امری تعاملی است و گفت و شنود درونی دانش‌آموز جز در بستری تعاملی توسعه نمی‌یابد، از این رو عمده روش‌های فعال یادگیری به یادگیری تعاملی توجه ویژه دارند، به عبارت دیگر دانش‌آموزان در روش‌های تعاملی، روش‌های یادگرفتن را نیز می‌آموزند. یادگیری مبتنی بر همیاری از یادگیری‌های انفرادی و رقابتی برترند، مهارت‌های مهم زندگی نظیر سخن گفتن، گوش دادن، استدلال و حل مسئله از طریق تجارب تعاملی امکان‌پذیر می‌شوند، اعتماد به نفس دانش‌آموزان در روش‌های تعاملی افزوده می‌شود و انگیزش و رضایت درونی آنها در تعامل با دیگران بیشتر می‌گردد تا جایی که آنها از تشویق‌های معلم بی‌نیاز می‌شوند، پذیرش اجتماعی آنها افزایش می‌یابد و استفاده از گروه‌های کوچک به دوست داشتن سایر دانش‌آموزان، معلم و مدرسه می‌انجامد.

بنابراین وجه تعاملی (تعامل با دیگران: گفت و شنود با دیگران) و وجه فراشناختی (تعامل با خویشتن: گفت و شنود با خویشتن) نقش مهمی در شکل‌گیری و شکل‌دهی روش‌های فعال یادگیری دارد. اکنون باید دید در شرایط آموزش غیرحضوری با این دو وجه چگونه برخورد کنیم.

شاید روش‌های تعاملی تا حدودی دچار قبض می‌شوند؛ ولی این امر هرگز به معنای عدم امکان استفاده از این روش‌ها نیست و حتی‌المقدور باید تعامل دانش‌آموزان با اعضای خانواده، تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر و تعامل آنان با معلم و اولیای مدرسه را مورد مذاقه و توجه جدی قرار داد و برای آن برنامه‌ریزی کرد و با اهتمام کامل برای اجرای آن اقدام کرد.

فهرستی از روش‌های یاددهی - یادگیری فعال به این شرح است که البته هر کسی بر اساس بضاعت علمی و آموزشی خود می‌تواند تشخیص دهد که کدام یک از این روش‌ها برای آموزش از راه دور قابل اجرا و اثربخش است که گفته‌اند کار معلم در استفاده از روش‌های مختلف تدریس همچون کار نقاش در استفاده از رنگ‌هاست. همان‌طور که یک نقاش برای ترسیم و خلق یک تابلوی نقاشی از رنگ‌های مختلف استفاده می‌کند و هرگاه لازم باشد آنها را در هم می‌آمیزد تا اثر هنری خود را به بهترین شکل به وجود آورد، یک معلم نیز هنگام ارائه درس، با تشخیص موقعیت، روش‌ها و فنون مناسب را انتخاب می‌کند. ذکر این نکته مهم است که روش‌های فعال یاددهی - یادگیری برای کاربست در آموزش از راه دور قابلیت‌هایی دارند.

- یادگیری معکوس (وارون): این راهبرد، یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیت‌های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس و آموزش انفرادی خارج از کلاس. در یادگیری معکوس استفاده از تدریس و ارائه معلم به خانه قبل از کلاس درس منتقل می‌شود و بخشی از فعالیت‌های دانش‌آموزان که معمولاً بعد از کلاس درس و در خانه انجام می‌شد، به کلاس درس منتقل می‌شود.

- پروژه: یادگیری مبتنی بر پروژه که در زمینه مسائل معتبر صورت می‌گیرد، در طول زمان ادامه دارد، و دانش بسیاری را از موضوعات مختلف به ارمغان می‌آورد. یادگیری مبتنی بر پروژه، اگر به درستی پیاده‌سازی و پشتیبانی شود، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مهارت‌های مهم از جمله خلاقیت، همکاری، و رهبری و درگیر شدن آنها را در مشکلات پیچیده جهان رشد و توسعه دهند و به آنها کمک می‌کند انتظارات تفکر نقادانه را برآورده کنند.

- اکتشافی: یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش‌آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف و مسئله‌ای را حل می‌کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب‌های نادرست دانش‌آموزان را به سمت جواب‌های درست هدایت می‌کند. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ کند؛ به طوری که از حالت کاوش و پویایی دانش‌آموزان کاسته نشود.

- همیاری یا یادگیری مشارکتی: مبنای این روش استفاده آموزشی از فعالیت گروهی و مشارکت

همه اعضای گروه استوار است، به طوری که دانش آموزان با هم کار می کنند تا یادگیری خودشان و یکدیگر را به حداکثر برسانند. در موقعیت های یادگیری مشارکتی یک وجه مهم وجود دارد و آن هم وابستگی مثبت بین دانش آموزان برای دستیابی به هدف است؛ دانش آموزان درک می کنند که اگر و فقط اگر دیگران بتوانند به اهداف یادگیری خود برسند، آنها نیز به اهدافشان می رسند.

- گروه های کوچک: در این روش دانش آموزان کلاس به گروه های کوچک تقسیم می شوند و هر یک مستقلاً به فعالیت یادگیری می پردازند. در چنین موقعیتی معلم انتقال دهنده دانش نیست، بلکه نقش هماهنگ کننده فعالیت ها را برعهده دارد. در گروه های کوچک هر یک از دانش آموزان می توانند نقش فعالی بپذیرند. گروه های کوچک به شکل های مختلفی می توانند فعالیت کنند. به عنوان مثال، همه گروه ها می توانند فعالیت مشترکی داشته باشند و یا اینکه هر گروهی فعالیت ویژه ای را، متفاوت از سایر گروه ها انجام دهد.

- مطالعه مستقل (انفرادی): این یادگیری فرایندی است که جنبه انفرادی دارد و در درون فرد انجام می شود. معمولاً نتایج یادگیری را با تغییراتی که در رفتار انسان به وجود می آید اندازه گیری می کنند. علی رغم این حقیقت که یادگیری امری است فردی، بسیاری از موقعیت ها که در مدرسه تدارک دیده می شود، بیشتر متوجه گروه است تا فرد.

- کنفرانس یا تدریس به دیگران: این روش بر این اساس مبتنی است که عمیق ترین سطح فهم، زمانی اتفاق می افتد که بخواهیم چیزی را که می دانیم، به دیگران آموزش دهیم. تقویت راهبری دانش آموزان با واگذاری تدریس برخی از درس ها به آنها و گماشتن آنها به عنوان هدایت کننده بحث ها و تعیین تکالیف مشارکتی و ... از اهداف این روش است.

- فن تمرین: تمرین، یکی از فنونی است که از دیرباز در امر آموختن به کار می رفته است. امروزه که هدف های آموزشی و تربیتی در قالب شایستگی ها ارائه می گردد، مسئولیت معلم در دادن تمرین های مناسب به دانش آموزان خطیرتر است.

- پرسش و پاسخ: این روش، فنی است که می تواند در تمام روش های تدریس و فعالیت های آموزشی به کار رود. به ویژه، هنگامی که معلم می خواهد دانش آموز را به تفکر درباره مفهومی جدید یا بیان مطلبی که آموخته شده است، تشویق کند. این فن، ممکن است برای مرور کردن مطالبی که قبلاً تدریس شده است، مفید باشد یا وسیله مناسبی برای ارزش یابی میزان درک دانش آموز از مفاهیم مورد نظر باشد.

- حل مسئله: «حل مسئله» فرایندی است برای کشف توالی و ترتیب صحیح راه هایی که به یک هدف یا یک راه حل منتهی می شود. در موقعیتی که انسان با مسئله ای روبه رو می شود باید بر موانع یا مشکلاتی که بر سر راه رسیدن به هدف وجود دارد، غلبه کند. عامل اصلی در حل مسئله، عبارت است از کاربرد دانش و تجربه قبلی فرد برای رسیدن به راه حل و پاسخی که پیش از آن برای انسان ناشناس بوده است.

— مباحثه: یکی از کهن‌ترین روش‌هایی است که در طول تاریخ تعلیم و تربیت به کار رفته است. روش سقراطی مشهورترین آنهاست. صورت‌های دیگر آن به این شرح است. **بحثی که معلم آن را هدایت می‌کند، بحث آزاد و بحث گروهی.**

— بحث گروهی: گفت‌وگویی است سنجیده و منظم دربارهٔ موضوعی که مورد علاقهٔ مشترک افراد شرکت‌کننده می‌باشد. قاعدتاً بحث گروهی را یک نفر به نام رهبر گروه اداره می‌کند. بحث گروهی روشی است که به افراد فرصت می‌دهد تا نظرات، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند.

— بازدید علمی یا فعالیت تجربی خارج از کلاس: بازدید علمی کاری است عملی که بیرون از کلاس، آزمایشگاه یا کتابخانه صورت می‌گیرد و شامل مطالعات مستقیم و دست اول دربارهٔ یک مسئله، جمع‌آوری اطلاعات از طریق مشاهده، پرسش‌نامه، مصاحبه، اندازه‌گیری، نمونه‌برداری و ... است.

۱-۲-۲- روش‌های یاددهی - یادگیری مبتنی بر فراشناخت (چگونه روش‌های فعال یاددهی - یادگیری را ارتقا دهیم؟)

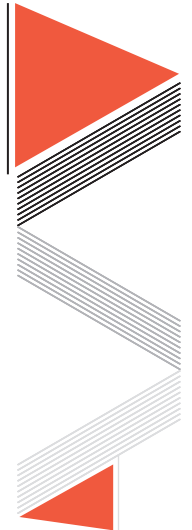
بدون شک در شرایطی که اجتماع یادگیری در مدرسه شکل نمی‌گیرد و آموزش به صورت غیرحضوری است توجه به رشد و توسعهٔ مهارت‌های فراشناختی برای شکل دادن به یادگیری فعال، ضرورتی انکارناپذیر است. به عبارت دیگر تنها از این مسیر است که می‌توان امیدوار بود که آموزش در خانه به معنای توقف تربیت مدرسه‌ای نباشد. آنچه می‌تواند مسیر تحقق اهداف تربیتی را به شیوهٔ قاطع پیش‌بینی‌پذیر سازد، محور قرار دادن مهارت‌های فراشناختی است. چه بسا تربیت مدرسه‌ای ما تاکنون نتوانسته باشد مهارت‌های فراشناختی را برای یادگیری فعال در دانش‌آموزان ایجاد کند و در این شرایط همهٔ عوامل مؤثر در تربیت باید اهتمام خود را برای توسعهٔ این مهارت‌ها و شکل دادن به یادگیری فعال به کار گیرند. به عبارت دیگر مسیر درست مداخله و مشارکت خانواده‌ها، دبیران و مدیران مدرسه، کمک به توسعهٔ مهارت‌های فراشناختی است. شاید چنین به نظر برسد که وقتی تربیت مدرسه‌ای در شرایط آموزش چهره به چهره نتواند چنین مهارت‌هایی را فراهم کند، آیا مطالبهٔ این نقش از آنان در شرایط مجازی امری بی‌جا و تکلیف‌مالایطاق نیست. پاسخ این است که تفاوت قضیه اتفاقاً در همین شرایط جدید است. از آنجا که دسترسی مستقیم دانش‌آموز و معلم و مدرسه به یکدیگر با موانعی مواجه شده است، فرصتی فراهم می‌گردد تا دانش‌آموزان خود به این نتیجه برسند که برخی از مسئولیت‌های یادگیری را خود به دوش بگیرند و معلمان نیز از انتقال بسیاری از آموخته‌ها به دانش‌آموزان خودداری نکنند. به عبارتی در سنت‌های آموزشی سابق، مدیریت یادگیری در اختیار معلم بود و اینک با پرورش مهارت‌های فراشناختی مدیریت یادگیری توسط دانش‌آموز انجام می‌شود. عمدهٔ مهارت‌های فراشناختی عبارت‌اند از: خود - برنامه‌ریزی (self - plan) خود - نظارتی (self - monitoring) خود - ارزش‌یابی

(self - assessment) خود - بازاندیشی (self - reflection) و خود - تنظیمی (self - regulation). فراشناخت عبارت است از آگاهی فرد بر نظام شناختی خود و کنترل و هدایت آن. اگر شناخت و تفکر را مترادف بگیریم. «فراشناخت» آگاهی بر جریان تفکر و کنترل و هدایت آن خواهد بود. اگر شناخت شامل دریافت، پردازش، نگهداری و انتقال اطلاعات است، فراشناخت فعالیتی است که کنش‌های مربوط به چهار عنصر یادشده را در برمی‌گیرد و بر آنها نظارت دارد. در این روش ابتدا دانش‌آموزان را به دریافت، پردازش و نگهداری و انتقال درست اطلاعات دعوت می‌کنیم و سپس آنها را ترغیب می‌کنیم تا فعالیت‌های ذهنی خود را بازنگری و اصلاح کنند. تشویق به اندیشیدن و پرورش مهارت فکر کردن و تعمیم یافته‌های حاصل از تفکر به موقعیت‌های متنوع و متعدد، از اهداف این راهبرد فراشناختی است. برای نمونه خودارزیابی یکی از مهارت‌های فراشناختی است. دانش‌آموزان در هر جلسه خود را با معیارهایی که معلم تعیین می‌کند یا در سطحی بالاتر با معیارهایی که خودشان تعیین می‌کنند، ارزیابی می‌کنند. دانش‌آموزان به صورت خودخوان محتوای دروس را مطالعه می‌کنند و بر عملکرد خود نظارت می‌کنند. دانش‌آموزان در هر درس مفاهیم و مهارت‌های اساسی و انتظارات یادگیری و معیارهای ارزیابی پیرامون آنها را مشخص می‌کنند و در هر کلاس آموزش غیرحضور، خود و شایستگی‌های خود را براساس معیارهای تعیین شده ارزیابی می‌کنند و بازخوردی از این توانایی و شایستگی را به معلمان، هم‌کلاسی‌ها و والدین خود ارائه می‌کنند.

یادگیری مهارت‌های فراشناختی کاری تدریجی و نیازمند تلاش و پشتکار مداوم است و می‌تواند برای برخی از دانش‌آموزان چالش‌ها و اضطراب‌هایی ایجاد کند از این‌رو معلمان و خانواده‌ها باید آنها را هدایت و حمایت کنند.

۱-۳- تحول در ارزش‌یابی: ضرورت ارتقای منزلت ارزش‌یابی و تأکید بر ارزش‌یابی به مثابه یاددهی - یادگیری

ارزش‌یابی فرایندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرندگان در رسیدن به اهداف آموزشی است. منظور از فرایند منظم آن است که ارزش‌یابی باید طبق برنامه و روال منظم انجام گیرد. از این رو مشاهدات بی‌نظم و ترتیب از رفتار دانش‌آموزان را نمی‌توان ارزش‌یابی نامید. مقصود از گنجاندن «اهداف آموزشی» در تعریف، آن است که در ارزش‌یابی، اهداف آموزشی حتماً باید از پیش تعیین شده باشند و به فراخور در دسترس تمامی مخاطبان قرار گیرند و ارزش‌یابی براساس آنها صورت گیرد. فرایند یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی را باید با هم برنامه‌ریزی کرد و در نظر گرفت. فرایند یاددهی - یادگیری بدون ارزش‌یابی و بازخورد، امری عقیم و ناکام است. معلمی که به جایگاه ارزش‌یابی، اعتقادی ندارد، درس را برای آموختن دانش‌آموزان ارائه نمی‌کند، بلکه به زعم خود وظیفه‌اش را انجام می‌دهد و به پیامدهای آن چندان نمی‌اندیشد. ارزش‌یابی، جانمایه و مرکز هرگونه تصمیم‌گیری آموزشی است.

ارزش‌یابی راه کسب اطمینان از معنادار بودن یادگیری است و برانگیختن دانش‌آموزان و انجام درست فرایند یاددهی - یادگیری جز با ارزش‌یابی امکان‌پذیر نخواهد بود. به‌همین دلیل برخی ارزش‌یابی را مؤثرترین وسیله یادگیری دانسته‌اند و برخی دیگر ارزش‌یابی را پاشنه آشیل آموزش و پرورش می‌دانند. نقش ارزش‌یابی، نظارت بر تغییرات شناختی، عاطفی و مهارتی دانش‌آموزان به‌طور اخص و نظارت بر کارایی سایر عناصر آموزش و پرورش از جمله، اهداف، برنامه، روش‌ها و رسانه‌های آموزشی است. ارزش‌یابی وسیله‌ای برای هدایت مستمر یادگیری دانش‌آموزان و جهت‌دهی به فرایند آموزش و پرورش است.

- نتایج ارزش‌یابی به معلم امکان می‌دهد که برنامه و روش‌های تدریس خود را با نیازمندی‌ها و توانایی‌های دانش‌آموزان هماهنگ سازد و در جهت بهبود کیفیت یادگیری آنان و تحقق اهداف آموزشی گام بردارد. هر معلمی باید از ویژگی‌های بدنی، روانی، اجتماعی، عاطفی و همچنین علایق، توانایی‌ها، استعدادها، نارسایی‌ها و آمادگی هر یک از دانش‌آموزان و همچنین رابطه بین این ویژگی‌ها و تأثیر آنها در رفتار یادگیری هر دانش‌آموز به خوبی آگاه باشد. زیرا هر نوع تصمیم‌گیری آگاهانه از طرف معلم برای برنامه‌ریزی فعالیت‌های درسی، مستلزم این شناخت است. عدم آگاهی معلم از ویژگی‌ها و دانسته‌های دانش‌آموزان از مهم‌ترین موانع ارتباط او با دانش‌آموزان است. برخی معتقدند معلم باید ارزش‌یابی خود را مقدم بر ارزش‌یابی دانش‌آموزان قرار دهد. گاهی معلم نقش خود را که فراهم کردن موقعیت و امکانات مناسب آموزشی و پرورشی و هدایت فعالیت‌های آموزشی دانش‌آموزان است، فراموش می‌کند و تنها به انتقال مطالب علمی و اندازه‌گیری آن مطالب ضبط شده توسط دانش‌آموزان به منظور عبور آنان از کلاسی به کلاس دیگر می‌پردازد، درحالی که ارزشیابی همچون سایر فعالیت‌های آموزشی است و جدای از زندگی دانش‌آموزان نیست. وظیفه همهٔ معلمان است که ارزشیابی را از وجه ناآگاهانه به‌شکل آگاهانه درآورند و بدانند که ارزش‌یابی، تنها برای صدور جواز عبور دانش‌آموز از یک کلاس به کلاس دیگر نیست. در کنار ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، باید کارایی معلمان در امر یاددهی - یادگیری نیز ارزیابی شود و میزان موفقیت یا عدم موفقیت معلمان همراه با عوامل مؤثر در آن مشخص شود و معلم باید پس از بررسی میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و تعیین عوامل مؤثر در آن، برای رفع نواقص و اشکالات موجود، اقدامات لازم را به عمل آورد.

- ارزش‌یابی دانش‌آموز، اگر به‌صورت مطلوب انجام گیرد، مستقیماً در بهبود یادگیری دانش‌آموزان مؤثر واقع می‌شود. ارزش‌یابی باید انگیزه دانش‌آموز را برای افزایش دقت و کوشش برای یادگیری بیفزاید. نقاط قوت و ضعف او را در یادگیری به او بشناساند و به تقویت نقاط قوت و رفع نارسایی‌های تحصیلی او کمک کند. ارزش‌یابی برای دانش‌آموز باید به مثابهٔ هدایت تحصیلی و کشف و شناخت استعدادها و قابلیت‌های او به انتخاب رشته تحصیلی و شغلی دانش‌آموز کمک کند. اما غلبهٔ معیارهای شغلی، اقتصادی و مادی بر ارزش‌یابی‌های تحصیلی، آسیب‌های جبران‌ناپذیری برای نظام تعلیم و تربیت ایجاد می‌کند.

■ ارزش‌یابی مورد استفاده برنامه‌ریزان و مدیران آموزشی نیز قرار می‌گیرد. نتایج ارزش‌یابی‌ای که معلمان انجام می‌دهند، باید تجزیه و تحلیل شود و مورد استفاده برنامه‌ریزان آموزشی قرار گیرد. مؤسسات پژوهشی نیز از طریق پژوهش‌های گسترده‌ی کشوری برنامه‌های آموزشی را ارزش‌یابی می‌کنند. ارتباط میان این سه منظر و سه سطح ارزش‌یابی و برقراری دیالکتیک آنها می‌تواند به توصیف و تبیین ارزش‌یابی رایج در تربیت مدرسه‌ای بپردازد و با نقد و بررسی روند جاری برای بهبود ارزش‌یابی پیشنهادها و راهکارهای مناسب تجویز کند. ارزش‌یابی تنها راه مطمئن برای پاسخ به این پرسش است که آیا فرایندهای آموزشی و تربیتی ما در بازتولید و تعالی ارزش‌های اصیل فرهنگی و تمدنی ما موفق عمل می‌کنند یا خیر.

ارزش‌یابی مفید و موفق، میزان تحقق اهداف آموزشی را مشخص می‌کند، مشکلات را تشخیص می‌دهد و نقاط قوت و ضعف فرایند یاددهی - یادگیری را آشکار می‌کند و اطلاعات دقیقی درباره آنچه که در جریان هست و آنچه باید باشد، فراهم می‌کند و مقاومت در مقابل تغییرات مثبت را به فعالیت سازنده و مولد تبدیل می‌کند و با ایجاد انگیزه، به مشارکت فعال مخاطبان می‌انجامد. از این رو برای بهبود ارزش‌یابی و رفع موانع آن باید ضرورت ارزش‌یابی تبیین و بر انجام صحیح آن تأکید شود و راهبردهای ارزش‌یابی برای تمامی مخاطبان به ویژه معلمان تشریح گردد. نظارت بر ارزش‌یابی و هدایت عملکرد معلمان در امر ارزش‌یابی ضروری است؛ یادداشت تجربه‌های ارزش‌یابی، مشکلات، عیوب و راهبردهای آن باید به سنت آموزشی مدارس تبدیل گردد و از آنها برای دسترسی به راهبردی عام برای ارزش‌یابی استفاده شود و از شیوه‌های متنوع و متکثر ارزش‌یابی استفاده شود.

ارزش‌یابی از مناظر مختلف به انواعی تقسیم می‌شود؛ از جمله: ارزش‌یابی ورودی، مرحله‌ای و پایانی (مستمر و پایانی)؛ ارزش‌یابی توسط معلم، ارزش‌یابی توسط هم‌تایان و خود ارزش‌یابی.

■ در شرایط آموزش از راه دور، تأکید بر ارزش‌یابی پایانی برداشته شده و بیشتر بر ارزش‌یابی مستمر متمرکز می‌شود. ارزش‌یابی‌های پایانی دشوار و کم‌اثر و ارزش‌یابی‌های مستمر مفید و آسان می‌شوند. بنابراین باید از ارزش‌یابی‌های مستمر به شیوه‌های متنوع و جذاب حداکثر بهره را برد.

■ در این شرایط ارزش‌یابی از ارزش‌یابی توسط معلم به سمت ارزش‌یابی توسط هم‌کلاسی‌ها و عمدتاً خود ارزش‌یابی متمایل می‌شود. همان‌گونه که بالاترین سطح شناخت وقتی محقق می‌شود که فرد آنچه را آموخته است، به دیگران یاد دهد، ارزش‌یابی از هم‌تایان نیز از چنین ویژگی برخوردار است. خود ارزش‌یابی نیز یکی از مهم‌ترین مهارت‌های فراشناختی است که شرایط آموزش از راه دور فرصتی برای شکوفایی آن محسوب می‌شود. امید است این فرصت را با اصرار بیش از حد بر معانی، روش‌ها و تکنیک‌های رایج ارزش‌یابی و مهم‌تر از همه عادت‌های رایج از دست ندهیم.

■ از ارزش‌یابی مستقیم از تک‌تک افراد به ارزش‌یابی از گروه‌ها متمایل می‌شود. بهتر است به جای ارزش‌یابی از تک‌تک افراد از گروه‌های کوچک ارزش‌یابی به عمل آید. تقسیم کلاس به گروه‌های کوچک هم در فرایند یاددهی - یادگیری سهولت ایجاد می‌کند و هم ارزش‌یابی را سامان می‌دهد.

■ با فراهم کردن زمینه مشارکت خانواده‌ها در ارزش‌یابی دانش‌آموزان، از ظرفیت خانواده‌ها برای ارزش‌یابی‌های مفید و معنادار استفاده شود. اگر انتظار داریم خانواده‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت کنند، حتماً باید زمینه مشارکت آنها در ارزش‌یابی‌ها نیز فراهم شود. همه موارد بالا در صورتی معنادار می‌شوند که ارزش‌یابی را در دل فرایند یاددهی - یادگیری و نه پایانی بر فرایند یاددهی - یادگیری تلقی کنیم.

۲- مخاطبان برنامه

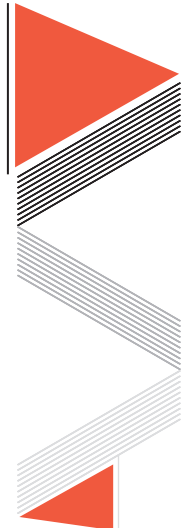
مخاطب مفاهیم و معانی ذکر شده در قبل، عاملان و کنشگران آموزش و تربیت‌اند. تغییرات مورد انتظار عمدتاً از مسیر نظر، نگرش و عمل خانواده‌ها، دانش‌آموزان، دبیران و مدیران به ثمر می‌نشیند. باید دید شرایط موجود چه دلالت‌هایی برای نظر و عمل آنها دارد.

۱-۲- خانواده: مسئول تربیت

این بار همه‌گیری کرونا به ما یادآوری می‌کند که به لطف خداوند حکیم، نهاد خانواده و خانواده‌های ایرانی، زنده، پویا و مستحکم‌اند و ایران اسلامی همواره می‌تواند با اتکا و اعتماد به آنها به کارهای بزرگ دست بزند و به اهداف بزرگ دست یابد؛ همچنان که ضرورت پاسداشت همه جانبه این نهاد مقدس را به همه ما گوشزد می‌کند. شرایط جدید می‌تواند برای برداشتن دیوارهای مرئی و نامرئی میان مدرسه و خانه و ایجاد هماهنگی و یکپارچگی میان این دو نهاد اساسی تربیت و یادگیری فرصتی مغتنم باشد. در شرایطی که خانه به مدرسه و کلاس درس تبدیل می‌شود، خانواده اولاً فضا و شرایط لازم را برای آموزش مجازی فرزندان فراهم می‌کند؛ ثانیاً از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموزان مراقبت می‌کند و ثالثاً با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر یادگیری فعال و تربیت فرزندان نظارت می‌کند. در ادامه برخی از این نکات به صورت تفصیلی تشریح می‌شوند. به دلیل ارتباط و وابستگی مسئولیت تمامی عوامل مؤثر در تربیت، انتظار داریم دانش‌آموزان توصیه‌های مربوط به خودشان دبیران و مدیران و همچنین نکاتی را که درباره روش‌های فعال یاددهی - یادگیری، ارزش‌یابی و رسانه‌های آموزشی آمده است نیز مطالعه و بررسی کنند و به کار ببندند.

۱-۲-۲- خانه و مدرسه

شرایطی که در حال حاضر کشور ما و تقریباً همه کشورهای جهان با آن مواجه شده‌اند، شرایط ویژه‌ای فراهم شده است که شاید در گذشته نیز ملت‌ها با آن روبه‌رو نبوده‌اند. عدم امکان حضور دانش‌آموزان و حتی دانشجویان در مدارس و دانشگاه‌ها باعث شده خانواده‌ها نقش دیگری در تعلیم و تربیت فرزندان‌شان پیدا کنند و خود را برای انجام برخی از وظایف مدرسه آماده سازند. این وضع را می‌توان فرصت‌گران‌بهبایی تلقی کرد که در آن شایستگی‌های تربیتی والدین و توانایی خود متری در اداره امور خود، همچنین توانایی‌ها و شایستگی‌های مدرسه در مواجهه با آموزش‌های غیرحضورى نمایان می‌شود و احتمالاً ابتکارات و نوآوری‌های مشکل‌گشا بروز و ظهور پیدا می‌کنند.

در وضع عادی عمدتاً نقش آموزش و پرورش به عهدهٔ معلم و مدرسه بود و خانواده‌ها در مناسب‌ترین شکل خود در حل برخی تمرینات و مطالب درسی به فرزند خود کمک می‌کردند. گاهی این کمک‌ها به صورت افراطی انجام می‌شد به نحوی که تکالیف درسی دانش‌آموز را نیز والدین انجام می‌دادند. تعدادی از خانواده‌ها نیز این نقش را نمی‌توانستند ایفا کنند و دانش‌آموزان به تنهایی به حل تمرینات و انجام تکالیف درسی می‌پرداختند. احتمالاً در تعداد محدودی از خانواده‌ها این نقش به درستی انجام می‌شد. و والدین سعی می‌کردند یاور فرزندان خود باشند نه جایگزین آنان. شرایط کرونایی انتظارات و به همراه آن مهارت‌های دیگری پدید آورده که شناخت آنها از سوی خانواده‌ها ضرورت تربیتی محسوب می‌شود:

- در شرایط جدید نیز خانه، خانه است و مدرسه، مدرسه. آنچه که تغییر می‌کند، نقش این دو نهاد است. در حقیقت خانه ظرفیت و نقش آموزشی و پرورشی بالاتری پیدا می‌کند و مدرسه نیز با معطوف شدن به خانه تغییراتی در مناسبات و عملکردهای خود انجام می‌دهد.

- آنچه که دربارهٔ لزوم همراهی و هماهنگی والدین با یکدیگر و تعادل در خانواده ذکر می‌شود، در شرایط کرونایی، آموزش‌ها، اهمیت و ضرورت بیشتری پیدا می‌کند. فضای روانی و اجتماعی خانه و خانواده باید آموزشی و تربیتی آرام و متعادل باشد.

- در این شرایط خانواده‌ها و مدارس و مسئولان به یک مفاهیم جدید محتاج هستند. احتمالاً تا رسیدن به تفاهم کامل زمان لازم است، ولی میزان قابل توجهی از آن در همین آغاز ضروری است تا بتوانند نقش تربیتی خود را ایفا کنند.

- در آموزش‌های غیرحضور در حقیقت کلاس‌های درس دانش‌آموز در خانه تشکیل می‌شود. این فضای جدید با کلاس درس واقعی در مدرسه تفاوت‌هایی دارد. در همان اوقاتی که معلم مشغول تدریس است، امکان تشکیل یک مثلث یادگیری در مناسبات بین معلم، والدین و دانش‌آموز وجود دارد. البته این ارتباط سه جانبه به هماهنگی‌های قبلی بین معلم و خانواده‌ها نیاز دارد و ممکن است در بعضی دروس و همین‌طور در بعضی خانواده‌ها ممکن باشد و در بعضی دروس امکان‌پذیر نباشد.

- فضای خانه دارای ویژگی‌هایی است که در مدارس یا ممکن نیست یا در حداقل است. در خانه‌ها نوعاً ابزار و وسایلی در پیرامون دانش‌آموزان وجود دارد که به‌طور طبیعی می‌توانند به ابزار و وسایل یادگیری در حین تدریس و پس از تدریس تبدیل شوند. البته این امکان و فرصت‌ها در همهٔ دروس و در همهٔ خانه‌ها ممکن نیست، اما در اغلب خانه‌ها با تفاوت‌هایی امکان‌پذیر است. در بعضی از دروس که مستقیماً به خانه و خانواده ارتباط دارند، این کار مؤثرتر است.

- در آموزش‌های غیرحضور، نظم در خانه اهمیت فراوانی دارد. آنچه که به‌عنوان نظم محیط یادگیری در ذهن داریم از طریق والدین انجام می‌گیرد. مواردی مانند: قرار دادن مکان و موقعیت مناسب و آرام برای فرزند جهت استماع درس معلم و تعامل با او برای فهم بهتر، پرهیز از باز و بسته کردن در اتاق یا مکانی که دانش‌آموز در آن به‌عنوان کلاس درس قرار دارد، پرهیز از سر و صداهای آزاردهنده در محیط خانه و انجام یک پذیرایی ساده از او در بین دو کلاس. فراموش نشود دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و در محیط مدرسه در زنگ تفریح با برخی تنقلات و گفت‌وگوها به بازسازی خود می‌پردازند.

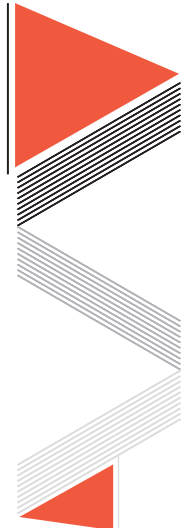
۲-۲-۲- سبک‌های رفتاری (زندگی) در خانه:

می‌دانیم هیچ راه میان‌بری برای یادگیری وجود ندارد، ولی هر سفر هزار فرسخی هم با «یک قدم» آغاز می‌شود. خانواده می‌تواند چه نقشی در یادگیری فعال فرزندان خود ایفا کند؟ بی‌شک سطح بالایی از خود تنظیمی و خود انضباطی و کار سخت برای کسب نتایج عالی لازم است. برای یک دوره تحصیل در خانه، دانش‌آموزان باید برای خود «برنامه یادگیری» طراحی کنند؛ از پیش برای کلاس‌های مجازی آماده شوند؛ در کلاس مجازی یادداشت‌برداری کنند، یادداشت‌هایی را که در کلاس برداشته‌اند، بعد از کلاس بررسی کنند. عادات خوب مطالعه و برنامه زندگی منظمی را در پیش گیرند. باید زمان مشخصی را برای انجام ورزش روزانه ترتیب دهند؛ برنامه زندگی منظم، می‌تواند شامل ورزش، کارهای خانه، برقراری ارتباط با والدین و دوستان برای حفظ سلامت روانی و بدنی باشد. فرزندانمان را در این مسیر همراهی کنیم.

هنگام تحصیل در خانه و در زمان اختلال آموزش چهره به چهره در مدرسه، دانش‌آموزان انواع فعالیت‌ها را انجام می‌دهند که شامل فعالیت‌های پایه‌ای زندگی خانوادگی (خوردن، خوابیدن، ورزش کردن، عبادت کردن، کارهای خانه و ...)، سرگرمی خانوادگی (تماشای تلویزیون، بازی‌های رایانه‌ای و موبایلی و ...) و یادگیری (مطالعه و تحقیق کردن، کتابخوانی، تعامل و گفت‌وگوی خانوادگی و ...) است. این مجموعه می‌تواند گستره برنامه کاری زندگی خانواده را در این دوران خاص (شرایط کرونایی) توصیف کند. همچنین ویژگی‌های هر خانواده را نیز می‌توان از روی زمان و انرژی اختصاص یافته به این فعالیت‌های روزانه شناسایی کرد. بر این اساس، بسته به فرهنگ عمومی خانواده و تنوع فرهنگی خانواده‌ها، سه الگوی رفتاری و اجرایی یا سه سبک زندگی در خانه قابل تصور است که هر کدام از این الگوها تأثیرات متفاوتی در یادگیری دانش‌آموزان در خانه دارند.

زندگی مطالعه - محور در خانه: بعضی از دانش‌آموزان انتظار بیشتری از خود دارند و دوست دارند سطح بالاتر و عمیق‌تری از دانش را کسب کنند، عادات‌های مطالعاتی خوبی دارند و ... این یک الگوی یادگیری خانگی مطالعه - محور است، مانند دانش‌آموزانی که در آزمون ورودی دانشگاه شرکت می‌کنند یا امسال در امتحان ورودی دبیرستان‌ها شرکت خواهند کرد. در این حالت، به جز ضروریات زندگی همچون خوردن و خوابیدن و نماز خواندن و ... فعالیت اصلی دانش‌آموز، مطالعه و درس خواندن است. وقتی سبک زندگی خانواده به ویژه پدر و مادر، در خانه مطالعه محور باشد، فرزندان نیز به همین شیوه عادت می‌کنند.

زندگی بازی - محور در خانه: ممکن است برخی دانش‌آموزان به مشغول شدن با دستگاه‌های تلفن همراه، بازی‌های رایانه‌ای و تماشای تلویزیون معتاد شوند. با این وضعیت، زمان کمی برای مطالعه و درس خواندن باقی می‌ماند. این الگوی رفتاری در خانه بسیار خطرناک است و والدین باید به فرزندان‌شان کمک کنند که حتی‌الامکان از این رویه برحذر باشند. چنانچه فرهنگ خانواده، به خصوص پدر و مادر، سبک بازی محور و سرگرمی محور باشد، بچه‌ها نیز همین عادت‌ها و رفتار را دارند.

زندگی ارتباط - محور در خانه: دانش‌آموزان ممکن است در خانه با والدین، برادران و خواهران ارتباط برقرار کنند، همچنین کتاب بخوانند و چندین ورزش را نیز در خانه انجام دهند. این سومین الگوی رفتاری خانگی است که مبتنی بر ارتباطات و تعامل است. در این سبک زندگی که گذران زندگی در خانه به گفت‌وگوهای دوره‌می، رفت‌وآمدها و تعاملات با فامیل، دوستان و همسایه‌ها، وجه غالب است، فرزندان نیز به تدریج به همین عادت‌ها و رفتارها خو می‌گیرند.

ارتقا و توانمندسازی دانش‌آموزان برای یادگیری فعال در خانه، نه تنها برای این دوره اختلال آموزش چهره به چهره در مدرسه ضروری است، بلکه برای توسعه مهارت‌های خود - تنظیمی دانش‌آموزان در همه دوران‌ها نیز مفید و ضروری است. باید شرایطی را برای دانش‌آموزان فراهم کرد تا آنها دریابند که چگونه می‌توانند یک یادگیرنده فعال بشوند و باید روش‌ها و ابزارهایی به دانش‌آموزان پیشنهاد داد تا از آنها برای ایجاد و توسعه خود - برنامه‌ریزی، خود - نظارتی، خود - ارزیابی، و خود - بازاندیشی استفاده کنند. برخی از این روش‌ها و ابزارها در بخش توصیه به دانش‌آموزان آمده است. والدین محترم آنها را مطالعه کنند و بر روند به کارگیری و استفاده از آنها نظارت کنند.

۲-۲-۲- مشکلات خانواده هنگام تحصیل فرزندان در خانه:

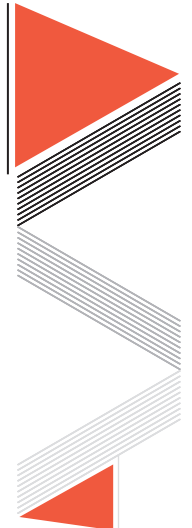
دانش‌آموزان در هنگام تحصیل در خانه با مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند. ما والدین برای مقابله با آنها چه کار کنیم؟ در طول دوره تحصیل در خانه، توانایی و قابلیت دانش‌آموزان برای خود - کنترل کافی نیست. آنها دوست ندارند به موقع بخوابند و بیدار شوند و در کارهایشان تأخیر می‌کنند. چه کار باید کرد؟ باید صبور و آرام بود، و به این فکر کرد که آیا شیوه‌ای که برای پاسخ به این مشکل بر می‌گزینیم، یک انتخاب خوب است یا یک انتخاب بد؟ باید به بهترین روش عمل و این مشکل را حل کنیم. بگذاریم دانش‌آموزان درباره اینکه انتخاب درست چیست، فکر کنند. اهداف یادگیری را با دانش‌آموزان و در کنار هم طرح کنیم و رشد و توسعه دهیم. اهداف باید به صورت شفاف و صریح، قابل اندازه‌گیری، قابل دستیابی، واقع بینانه و در محدوده زمان بیان شوند. از دانش‌آموزان بخواهیم تا با یکدیگر روی فهرست تکلیف‌ها تفکر و تأمل کنیم. اجازه دهیم آنان انتخاب کنند که چه موقع باید چه تکلیفی را انجام داد و چه زمانی باید کدام محتوا را آموخت (البته باید برنامه زمان‌بندی آموزش غیرحضور مدرسه را مراعات کنیم). ارزش‌یابی‌های متنوع و جالبی را مطرح کنیم. حتی الامکان جایی از خانه را به کلاس درس بدل کنیم. قبل از شروع کلاس و فرایند یادگیری، باید محیط را آماده کرد و همه وسایل سرگرمی محل آموزشی را از جلوی چشم دانش‌آموز برداشت، و چیزی را برای منحرف کردن حواس او باقی نگذاشت. باید به فرزندان خود گوش فرا داد و با آنان درباره نیازهای پشت‌سر رفتارهایشان گفت‌وگو و تبادل نظر کرد. اجازه دهیم دلایل رفتارهایی چون «بی‌موقع و بی‌جا انجام دادن تکالیف یا تعلل و به تعویق انداختن کارها» را توضیح دهند و تفسیر کنند. این کار - به جای اینکه آنها را موعظه، سرزنش و مجبور کرده باشیم - برای درک احساسات و پذیرش هیجانات آنهاست.

■ چگونه با اضطراب یادگیری فرزندانمان مقابله کنیم؟

باید تا جایی که مقدور است، محیط خانه را به مکانی آرام تبدیل کنیم. به فرزندان خود فرصت دهیم تا آرام شوند. بیش از حد به آنان فشار نیاوریم زیرا باعث افزایش بار یادگیری آنها می‌شود؛ علاوه بر اینکه کار زیاد باعث اضطراب آنها خواهد شد. باید تحمل داشته باشیم، به فرزندانمان اجازه دهیم اشتباه کنند، و آنها را راهنمایی کنیم، تا در موقع موفقیت و شکست به درستی رفتار کنند و از اضطراب ناشی از شکست جلوگیری کنند. نگرانی و اضطراب (استرس) را می‌توان مزه زندگی دانست. متأسفانه، بیشتر افراد به شیوه ضعیفی با آن کنار می‌آیند. آنها بیش از حد نگران می‌شوند، بیش از حد انتقاد می‌کنند، غالباً عصبانی می‌شوند و بیش از حد دچار تنش می‌شوند. اگر والدین بتوانند به کودکان کمک کنند تا یاد بگیرند که چگونه با فشارها برخورد کنند، فشارهایی را که به‌نظر می‌رسد جزء اجتناب‌ناپذیر زندگی تحصیلی آنهاست، آنگاه آنها می‌توانند هم در مقام یک دانش‌آموز و هم در مقام یک انسان رشد کنند و تعالی یابند. مطالعات نشان داده است که از عوامل عمده اضطراب دانش‌آموزان در یادگیری و امتحان باورهای نادرستی است که بر اثر شکست‌ها در یادگیری مطالب و امتحانات در طول دوران تحصیل شکل می‌گیرد. چنین دانش‌آموزانی غالباً شکست را به توانایی کم خود و هوش و استعداد ضعیف خود نسبت می‌دهند، در صورتی که فقدان تلاش و دقت کافی عامل شکست است و تلاش مجدانه عامل موفقیت است. بنابراین ما باید باورهای درست درباره شکست و موفقیت را جایگزین باورهای نادرست کنیم. در واقع دانش‌آموزی که اساس یادگیری را به تلاش مجدانه، سخت‌کوشی و پشتکار نسبت می‌دهد دچار اضطراب یادگیری نمی‌شود. به عنوان راهکار عملی از دانش‌آموز خواسته شود به جای پریشان شدن از ترس تکلیف، بر خود تکلیف تمرکز کنند و تلاش مجدانه و چندباره داشته باشند، نه اینکه زود دست از تلاش بردارند.

■ اگر فرزندانمان علاقه‌ای به مطالعه و درس خواندن ندارند، چگونه می‌توانیم آنها را به این کار ترغیب کنیم؟

بیاید به آنها کمک کنیم تا فرح‌بخشی و لذت‌بخشی مطالعه و درس خواندن را تجربه کنند. از طریق فعالیت‌های عملی، به آنان اجازه دهیم در زندگی بیاموزند، در یک محیط ایمن دست به کاوش بزنند و تلاش کنند و یاد بگیرند که در عمل از ذهن و عقل خود استفاده کنند. آنها می‌توانند با بازی کردن و بازی‌های رایانه‌ای یاد بگیرند. بازی کردن و بازی‌های رایانه‌ای می‌تواند به آنها فرصت و امکان یادگیری و ابتکار عمل دهد و اینکه یاد بگیرند به‌طور خلاقانه فکر کنند و الهام بگیرند. این یک راه خوب برای رشد ذهنی آنهاست. هر فردی زمان خاصی تمرکز دارد، به ویژه هنگامی که علائق خود را پرورش می‌دهد. برای مثال، هنگامی که فرزندان ما کتاب تصویری یا مجله علمی می‌خوانند، باید در آن زمان از آنها فاصله بگیریم و تلاش کنیم تا مزاحمتی برای آنها ایجاد نکنیم و به آنها اجازه دهیم تا در یک محیط آرام تمرکز کنند. اگر آنها جهت توجه خود را تغییر دهند، ممکن است انرژی و اشتیاق خود را از دست بدهند. کارهای بی‌شماری وجود دارد که می‌توانیم برای کمک به فرزند خود انجام دهیم،

حتی اگر به نظر برسد که نمی‌خواهند کاری را بیاموزند. کاوش، یادگیری و گسترش دانش، بخش‌هایی طبیعی از تجربه بشر است. همه ما روش‌های منحصر به فرد و مخصوص خود را داریم تا بیان کنیم که چگونه یاد می‌گیریم، همه ما در محیط‌های مختلف شکوفا می‌شویم و همه ما نیازهای متفاوتی داریم، اما همه ما می‌توانیم یاد بگیریم (استعداد یادگیری همگانی است). فرزندانمان را تشویق کنیم تا برای تعالی بخشیدن به تربیت مدرسه‌ای و فراتر از آن انگیزه کافی داشته باشند. برای درک سبک‌های خاص یادگیری، نقاط قوت، نیازها و انگیزه‌های فرزندانمان وقت کافی صرف کنیم. شاید یکی از مهم‌ترین تفاوت‌های یادگیری در خانه و مدرسه در همین موضوع باشد. به تعبیری خانه مانند کارگاه عمل می‌کند و مدرسه همچون کارخانه. کارگاه کالای کمتر، ولی متنوع تولید می‌کند و کارخانه کالاهای بیشتر ولی یکسان تولید می‌کند. برای فهم ویژگی‌های خاص فرزندانمان بیشتر، تلاش کنیم.

■ چگونه به فرزندان خود برای خلاص شدن از وابستگی به وسایل الکترونیکی (تلفن‌های همراه، تبلت‌ها و غیره) کمک کنیم؟

شاید تا دیروز فناوری‌های ارتباطی و وسایل الکترونیکی مزاحم آموزش و یادگیری تلقی می‌شدند ولی امروز تنها محمل و بستر آموزش و یادگیری مدرسه‌ای هستند. با تعطیلی گسترده مدارس در جهان، منابع جایگزین، از جمله برخی منابع برخط (آنلاین)، برای شروع یادگیری فعال در خارج از کلاس، در حال ارائه شدن به دانش‌آموزان است. راه‌حل‌های موقتی که برای آموزش از راه دور طراحی می‌شوند، گستره‌ای از ابزار کلاس برخط، تا پادکست‌هایی^۱ را که به وسیلهٔ معلمان تولید و ارائه می‌شوند، دربرمی‌گیرد. درحالی که ما والدین دانش‌آموزان در حال خوگرفتن و استفاده از این برنامه‌های آموزشی مجازی هستیم، ولی این موضوع هم مهم است که به دانش‌آموزان کمک کنیم تا بر یادگیری فعال متمرکز و پایدار بمانند و از استفاده بیش از حد از بازی‌ها، رسانه‌های اجتماعی و فیلم‌ها اجتناب کنند. مدت زمان استفادهٔ فرزندان خود را از وسایل الکترونیکی کنترل کنیم. مسئله این نیست که آنها در استفاده از محصولات الکترونیکی زیاده‌روی می‌کنند یا ما استفاده از این وسایل را برای آنها ممنوع می‌کنیم؛ مسئله مهم این است که به درستی از آنها استفاده کنند. می‌توانیم زمان بازی فرزندان خود را مشخص کنیم، به عنوان مثال، طبق وضعیت خاص هر فرد، تصریح شود که آنها پس از اتمام تکالیف درسی و کارهای خانه، می‌توانند از طریق تلفن همراه در هر روز ساعت معینی بازی کنند. بچه‌ها بیشتر دوست دارند با اهداف خاص و صریح این کار را انجام دهند. به دانش‌آموزان اجازه دهیم تا از پیچیدگی و فرومایگی محتوای اینترنتی دور شوند. کارتونها و فیلم‌هایی را تهیه کنیم که برای پیشرفت سلامت جسمی و روانی آنها ارزشمند و سودمند هستند، با بارگذاری برخی از بازی‌های آموزشی از طریق اینترنت، به آنها اجازه دهیم که از این محتواهای فرح‌بخش لذت ببرند. با همراهی کردن فرزندان به

۱- برنامه‌ای رادیویی یا مشابه آن که دیجیتالی ضبط می‌شود و برای دستگاه‌های شخصی پخش صدا در اینترنت گذاشته می‌شود. پادکست راهی آسان برای دستیابی به برنامه‌های دیجیتالی موجود در اینترنت و پخش آنها در زمان و مکان دلخواه است. پادکست در همهٔ دستگاه‌های پخش موسیقی دیجیتال قابل شنیدن است

آنها کمک کنیم تا توجه و تمرکز خود را از دستگاه‌های الکترونیکی بردارند. می‌توانیم فرزندان خود را، هنگامی که آنها می‌خواهند با لوازم الکترونیکی بازی کنند یا هنگامی که نمی‌خواهند از بازی با آنها دست بردارند، منصرف کنیم. به‌عنوان مثال، نقاشی کردن با آنها، بازی رایانه‌ای با آنها، کتاب خواندن و ... راه‌های خوب سلب توجه آنها از این وسایل است. ما الگوی فرزندانمان هستیم. آنها هر کلمه و کرداری را از ما تقلید می‌کنند. اگر به‌طور افراطی وابسته به تلفن باشیم و اغلب جلوی فرزندان خود با تلفن همراه بازی می‌کنیم، به‌طور طبیعی فرزندان ما هم می‌خواهند مثل ما با تلفن همراه بازی کنند، بنابراین باید سعی کنیم فراوانی و تواتر استفاده از محصولات الکترونیکی را جلوی فرزندانمان کاهش دهیم. استفاده بیش از حد از صفحه نمایش می‌تواند بر روی مغزهای جوان و در حال رشد اثر منفی بگذارد، بنابراین ضروری است در این‌گونه شرایط فراتر از شرایط معمولی از فرزندانمان مواظبت و مراقبت کنیم. ما والدین به هر اندازه‌ای که ممکن است باید کتابخوانی مکتوب را ترغیب کنیم. کتاب‌های درسی را همراه با سایر رسانه‌های مکتوب استفاده کنیم. با بحث و گفت‌وگو کردن با فرزندان خود در مورد کارهایی که انجام می‌دهند، خود - بیانگری آنها را تحریک کنیم. نوشتن خلاقانه و داستان‌گویی خیالی آنها را برانگیزانیم. سنت قصه‌گویی توسط بزرگ‌ترها را در خانه و خانواده احیا کنیم. دوباره پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها را - البته با رعایت حال آنها در شرایط کرونایی - دریابیم.

■ اگر فرزندان ما نافرمانی و بر خلاف ما عمل می‌کنند، چه کنیم؟

در این مورد گفتگو و تعامل خوب به ما و فرزندانمان کمک می‌کند. به احساسات و نیازهای کنونی آنها در زندگی توجه کنیم. اگر در گفت‌وگو و تعامل، مجادله و درگیری رخ داد به فرزندان خود زمان و فضای شخصی بدهیم. با سرگرمی‌های ذوقی و کارهای فرزندان خود درگیر شویم و از آنها حمایت کنیم و بیشتر از آنها مراقب کنیم تا احساس غریبگی نکنند. افکار درونی خود را با فرزندانمان به اشتراک بگذاریم. اگرچه اشتراک‌گذاری نمی‌تواند مشکل را حل کند ولی باعث می‌شود آنها احساس اعتماد و دوست داشتن بکنند. هنگام مکالمه با فرزندان خود، یکدیگر را نکوهش نکنیم و مورد انتقاد قرار ندهیم، اما به آنها کمک کنیم تا موقعیت و وضعیت به هم‌ریخته را مرتب کنند و سپس به آنها روی مثبت نشان دهیم و با آنان همراهی کنیم؛ همراهی کردن نوعی هدیه دادن و پشتیبانی کردن است و می‌تواند به فرزندان ما فرصت و امکان دهد تا مراقبت و عشق ما را احساس کنند. فرزندانمان را در مورد کار خوبی که انجام می‌دهند ستایش کنیم؛ آنها را به مطالعه و درس خواندن تشویق کنیم که به استحکام ارتباط ما و آنها کمک می‌کند و اعتماد به نفس و انگیزش درونی آنها را پرورش می‌دهد. وقتی فرزندان ما درد و رنج را تجربه می‌کنند، به آنها آرامش ببخشیم و هیجانات، احساسات و درد آنها را درک کنیم. به‌دلیل الزامات مدرسه و تکالیف کار و شغل، به‌ندرت پیش آمده که ما و فرزندان وقت زیادی برای در کنار هم بودن داشته باشیم. این وضعیت می‌تواند ارتباط و تعامل فرزندان و ما را بهبود ببخشد. از فرصت بی‌نظیر پیش آمده برای تربیت فرزندانمان به خوبی استفاده کنیم. وظیفه‌ای که شاید به‌دلایل

فوق در نزد برخی از ما از اولویت افتاده و کم رنگ شده باشد. ما پدران و مادران باید در انجام وظایف تربیتی خود باهم هماهنگ باشیم و نقشه تربیتی خوبی برای تربیت فرزندان خود داشته باشیم. باید بچه‌ها را در مقابل حوادث قوی و مقاوم تربیت کنیم نه ناتوان و کم ظرفیت، و ارتقا و تعالی شخصیت آنها را جدی بگیریم. ارتباط عاطفی فعالی بین اعضای خانواده برقرار کنیم؛ به طوری که همه اعضا، خانه را گرم‌ترین و با نشاط‌ترین محیط بدانند. بحث و گفت‌وگوی منطقی، درباره مسائل روز را در خانواده به صورت جدی و فعال جاری کنیم تا فرزندانمان بتوانند به شیوه درست از آموزش مجازی و رسانه‌های ارتباطی بهره ببرند و از آسیب‌های احتمالی آن در امان باشند. ارزش‌یابی، اساسی‌ترین راه شکل دادن به شاکله شخصیتی خانواده و اعضای آن است؛ فرهنگ ایرانی - اسلامی را ملاک و معیار ارزیابی خانواده خود قرار دهیم. امید، توکل و اعتماد به خدا را در فرزندان خود تعمیق ببخشیم و از این طریق شعله‌های امید به زندگی را در فرزندان خود برافروزیم. در گفت‌وگوها و نشست‌های دوره‌ای از بزرگ‌نمایی کرونا و آثار مخرب آن جلوگیری کنیم. احساس و نگرش مثبت، تعهد و تکلیف در قبال آموزش‌های مجازی مدرسه را در فرزندان خود ایجاد کنیم و از هرگونه سیاه‌نمایی، عیب‌گویی و حرف و کلام یأس‌آور درباره آن خودداری کنیم.

با شبکه رشد (شبکه ملی مدارس ایران) آشنا شویم و در شبکه شاد (دانش‌آموزی) عضو شویم و پیام‌های مدرسه فرزندانمان را پیگیری کنیم و به بهانه عدم آشنایی کافی از فضای مجازی از نظارت مستمر بر تقویم آموزش مجازی فرزندانمان نگاهیم. وضعیت آموزشی و تربیتی فرزندانمان را از مدیر و معلمان مدرسه پیگیری و با همراهی و همدلی با آنها مسیر تحقق اهداف یادگیری را تسهیل کنیم.

۲-۲- دانش‌آموز: یادگیرنده فعال

دانش‌آموزان عزیز می‌دانید وقتی مکان یادگیری از مدرسه به خانه منتقل می‌شود، فرصت‌ها و محدودیت‌ها و همچنین آسانی‌ها و دشواری‌هایی برای شما فراهم می‌شود؛ مثلاً

■ مدت زمان یادگیری به وقت کلاس درس محدود نمی‌شود بلکه به قبل، حین و بعد از کلاس درس گسترش می‌یابد و شما زمان بیشتری برای یادگیری دارید.

■ فرصت استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری معلمان بیشتری را به دست می‌آورید.

■ فرصت تعامل و یادگیری چهره به چهره از معلمان و هم‌کلاسی‌های خود را از دست می‌دهید.

■ فرصت مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورید که البته نیازمند توانایی‌ها و مهارت‌های خاصی است و باید تلاش کنید این مهارت‌ها را کسب کنید.

■ ...

خود شما می‌توانید این فهرست را ادامه دهید و تکمیل کنید.

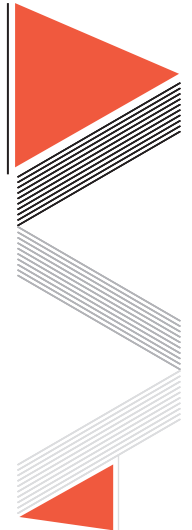
در شرایط کرونایی، آموزش غیرحضوری یا آموزش از راه دور می‌تواند مانع توقف یادگیری مدرسه‌ای باشد،

پس آن را غنیمت بشمارید و با تمام توان، تلاش کنید از همه ظرفیت‌های آن به خوبی استفاده کنید. برای توفیق در این کار باید نکات مهمی را رعایت کنید که در اینجا تنها به برخی از آنها اشاره می‌شود. مثلاً در شبکه شاد (شبکه آموزشی دانش‌آموزی) عضو می‌شوید و با شبکه رشد (شبکه ملی مدارس ایران) نیز آشنا و در ارتباط باشید. آموزش‌های تلویزیونی را پس بگیرید. از برنامه درسی و تقویم آموزشی مدرسه اطلاع کامل داشته باشید و پیام‌های مدرسه و معلمان را پیگیری کنید. آموزش‌های غیر حضوری مدرسه را جدی بگیرید و تکالیف درسی آن را به خوبی انجام دهید. حتماً از مطالب ارائه شده توسط معلم یادداشت‌برداری کنید و بعد از کلاس آنها را مطالعه و بازبینی کنید. قبل از شروع کلاس‌های غیر حضوری درس مورد نظر را مطالعه کنید. کتاب‌های درسی خود را با حوصله و دقیق و عمیق مطالعه کنید. موقع کلاس پرسش‌های خود را صریح و شفاف مطرح کنید و مشکلات و پیشنهادهای اصلاحی خود را با دبیران و دوستان خود در میان بگذارید. همیشه آماده باشید ارائه برخی از درس‌ها را به عهده بگیرید و به دوستان خود آموزش دهید.

برخی از صاحب نظران معتقدند عمیق‌ترین سطح یادگیری موقعی اتفاق می‌افتد که شما بخواهید مطلبی را به دیگران آموزش دهید. فعالیت‌های گروهی را از دست ندهید و حتی المقدور در تعامل با دبیران، اولیای مدرسه و دوستان خود، نوشتن و ارتباط کتبی را جایگزین پیام‌های صوتی و شفاهی کنید. ارزش‌یابی‌های مستمر کلاسی را جدی بگیرید و بدانید که زندگی شما را یادگیری عمیق و دقیق شما رقم خواهد زد. همواره برای ارزش‌یابی دبیران و دوستانتان از فرایند یادگیری آماده باشید و در ارزش‌یابی فرایند یادگیری هم کلاسی‌های خود مشارکت کنید. در فضای مجازی زمان سریع می‌گذرد مواظب اتلاف وقت خود در این فضا باشید. کتاب بخوانید و سعی کنید در این دوران یک یا چند مهارت هنری، ورزشی و فرهنگی را کسب کنید. و... و باز شما می‌توانید این فهرست را نیز ادامه دهید و تکمیل کنید. خیلی ضروری است که بدانید در این شرایط، شما دانش‌آموزان فرصت‌معمادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورید. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خود-برنامه‌ریزی، خود - نظارتی، خود - ارزش‌یابی، خود - بازاندیشی و خود - تنظیمی است که چه بسا تاکنون فراهم نبوده است. در نتیجه این امکان وجود دارد که انجام این مهم، مشکلات و اضطراب‌هایی برای شما در پی داشته باشد. بنابراین لازم است اولیا و مربیان با درک عمیق این موقعیت، شما را برای حسن استفاده از این اختیار و انتخاب یاری کنند.

از خود بپرسید چگونه در زمان تحصیل در خانه، که آموزش چهره به چهره در مدرسه دچار اختلال می‌شود، یک یادگیرنده فعال شویم؟

یادگیری فعال روشی برای یادگیری شما دانش‌آموزان است. در این روش، یادگیری از طریق مشارکت و درگیری فعال یا عملی شما در فرایند یادگیری محقق می‌شود. از این رو بسته به میزان و عمق درگیری شما دانش‌آموزان در فرایند یادگیری، سطوح مختلف یادگیری فعال وجود دارد. یادگیری فعال، باعث

می‌شود تا یادگیری برای شما معنادار شود: «فعالیت‌های درسی را انجام دهید و به آنچه انجام می‌دهید فکر کنید» در یادگیری فعال، شما درگیر فعالیت‌های کوچک یا بزرگی مانند نوشتن، حرف زدن، حل مسئله، یا بازناندیشی (در تفکر و عمل خود) می‌شوید. این روش برخلاف شیوه‌ها و سبک‌های قدیمی و البته هنوز رایج آموزش است، که در آن دانش‌آموزان دریافت‌کننده منفعل دانش از معلم هستند. در یادگیری فعال، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که در فرایند یادگیری مشارکت کنند و به‌طور فعال با برنامه‌ریزی، نظارت، ارزیابی، و تأمل و بازناندیشی، روند یادگیری خودشان را مدیریت کنند.

یادگیری فعال از اشتیاق درونی شما برای یادگیری ناشی می‌شود. حتی بدون شرایط یادگیری خوب نیز می‌توانید با تلاش خودتان شرایط یادگیری را ایجاد کنید. در فرایند یادگیری، به محض اینکه با مشکلات روبه‌رو می‌شوید، تسلیم نشوید و کنترل خود را از دست ندهید. در مواجهه با مشکلات، با شجاعت و جدیت بیشتر در حل مسائل، می‌توانید دستاوردهای بیشتری داشته باشید. یادگیری فرایندی است که طی آن تجارب و تأثیرات شخصی و محیطی را برای کسب، غنی‌سازی و اصلاح دانش‌ها، مهارت‌ها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و جهان‌بینی‌ها به کار می‌گیرید. یادگیری چرخه مکانیکی «محرک - پاسخ»ها نیست، یادگیرندگان، محرک‌های محیطی را به‌طور مکانیکی دریافت نمی‌کنند و به‌صورت منفعل به آنها واکنش نشان نمی‌دهند، بلکه محرک‌ها را بازمینی، پردازش و تفسیر می‌کنند و پاسخ‌های مناسب برای آنها تعیین می‌کنند.

هنگامی که شما معلم و استاد فرایندهای یادگیری خودتان می‌شوید، در یادگیری خود - تنظیم شده وارد می‌شوید. یادگیری خود - تنظیم شده نه یک توانایی ذهنی است و نه یک مهارت عملی، بلکه فرایندی خود هدایت شده است که از طریق آن یادگیرنده، توانایی‌های ذهنی خود را در مهارت‌های مرتبط با تکلیفی که در زمینه‌های مختلف علمی آموزشی، ورزشی و سلامتی انجام می‌دهد، تغییر می‌دهد.

خود - تنظیمی فرایند کنترل کردن و ارزیابی کردن یادگیری شخصی و رفتارهای شخصی خود را توصیف می‌کند. یادگیری خود - تنظیم شده بر استقلال، خودگردانی و کنترل یادگیرنده تأکید دارد. یادگیرنده برای کسب اطلاعات، گسترش دانش، خودسازی و تعالی خود، نظارت، هدایت و تنظیم اعمال و اقدامات خود را به عهده می‌گیرد. یادگیری خود - تنظیم شده فرایند چرخه‌ای است که در آن دانش‌آموز برای تکلیف یا کاری، برنامه‌ریزی می‌کند، خودش عملکرد خود را نظارت و مدیریت می‌کند، و سپس خودش نتیجه عملکرد خود را ارزیابی و بازناندیشی می‌کند. این چرخه تکرار می‌شود و دانش‌آموز از بازناندیشی حاصل شده از فعالیت قبلی در تنظیم کار و تکلیف بعدی استفاده می‌کند.

در دوره آموزش در خانه، نه‌تنها خوب کار کردن در یادگیری مطالب درسی، خیلی مهم است، بلکه ایجاد و رشد عادات خوب زندگی برای یادگیری خود - تنظیم شده نیز بسیار مهم است. عادات‌هایی مانند بیدار شدن سر وقت، ورزش در هر روز، و برقراری ارتباط و تعامل با والدین ... با هدف رشد و ارتقای همه جانبه اخلاق، هوش، آمادگی جسمانی، هنرها و کارها در برمی‌گیرد.

اکنون فرصت‌هایی برای یادگیری از راه دور در اختیار دارید. یادگیری از راه دور به شما این امکان را

می‌دهد که دستورات معلم خود را در خارج از کلاس فیزیکی و دور از هم کلاسی‌ها دنبال کنید. اکثر برنامه‌ها معمولاً ناهم‌زمان هستند و شما، هر زمان که بخواهید، می‌توانید به آنها دسترسی داشته باشید، ولی فناوری‌های هم‌زمان، شامل فیلم زنده، نوار صوتی و مطالب الکترونیکی به اشتراک گذاشته شده در زمان‌های مشخص، نیز وجود دارند. یادگیری تحت این شرایط را می‌توان یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته نامید. در یادگیری مبتنی بر فناوری پیشرفته، یادگیری برای فرد مستقل از زمان و مکان یادگیری است، که باعث افزایش کارآمدی و اثربخشی آن می‌شود. این موضوع یک تغییر عظیم در نظام آموزش ایجاد می‌کند و برای هر کس که می‌خواهد چیزی بیاموزد، فرصت‌های بزرگی را می‌گشاید و راهی را که در سراسر جهان، از طریق آن دانش به دانش‌آموزان ارائه و منتقل می‌شد، تغییر می‌دهد. در محیط‌های یادگیری غنی شده با فناوری، یادگیری با دانش پیوند می‌خورد که طی آن یادگیرنده از درک منابع دانش و فهم چارچوب دانش مربوط به اهداف یادگیری شروع می‌کند و به تدریج در محتوای دانش به خبرگی می‌رسد، به طوری که می‌تواند بر کل دانش آموخته شده در دوره زمانی مشخص تسلط پیدا کند. در این شرایط شما در سن نوجوانی یا جوانی به فناوری‌های ارتباطی دسترسی دارید. برای حفظ سلامتی و امنیت خودتان نحوه استفاده از فناوری با مسئولیت‌پذیری را یاد بگیرید. این مسیری است که شما را برای زندگی در جامعه‌ای که پر از فناوری است آماده می‌کند. در این مدت می‌توانید در کنار یادگیری مدرسه‌ای، استفاده مسئولانه از فناوری را تمرین کنید.

برای بهبود و ارتقای یادگیری فعال روش‌ها و راهبردهایی وجود دارد. برای اینکه یک یادگیرنده فعال باشید، باید از راهبردهایی استفاده کنید که رفتارهای شما را تنظیم می‌کند.

■ سعی کنید در خود عادت‌های خوب فراشناختی به وجود آورید، یعنی به روش‌های فکر کردن و کار کردن خود در مطالعه و یادگیری بیندیشید و درباره بهبود و ارتقای آنها تأمل کنید. شما باید مطالعه و یادگیری خود را خودتان تنظیم کنید. یادگیری خود - تنظیم شده شامل تعیین اهداف یادگیری و سپس انتخاب راهبردهای مناسب برای رسیدن به آنها است. پس از انتخاب راهبرد مناسب، شما باید پیشرفت خود را نظارت و کنترل کنید و اگر اهداف شما را برآورده نمی‌کند، شگردها و روش‌های خود را دوباره ترمیم و نوسازی کنید. شما همچنین باید از زمان موجود خود به صورت مؤثر و کارآمدی استفاده کنید، روش‌هایی را که انتخاب کرده‌اید، ارزیابی کنید و روش‌های خود را برای یادگیرهای بعدی سازگار کنید. پس سه مرحله اصلی هنگام تنظیم یادگیری خودتان وجود دارد: برنامه‌ریزی، نظارت، و ارزیابی. این مراحل لزوماً پی در پی نیستند و شما می‌توانید در طول دوره یادگیری یک کار یا تکلیف از چرخه‌های گوناگونی عبور کنید.

■ هنگام تحصیل در خانه منابع و فناوری‌های یادگیری، یادگیری‌های متفاوتی را ارائه می‌دهند. شما می‌توانید با دیدن کلاس‌های برخط هم‌زمان یا ناهم‌زمان در اینترنت و شرکت در انواع فعالیت‌ها به صورت جالب و جذاب بیاموزید. این نوع یادگیری تجربیات مختلف یادگیری را به وجود می‌آورد و زمان بسیار خوبی است تا عادت‌های یادگیری خوبی را در خانه ایجاد کنید.

- تحصیل در خانه بر ترکیبی از کار و اوقات فراغت تأکید دارد. شما باید از برنامه‌ی درسی پیروی کنید، ولی برای بازی و برقراری ارتباط و تعامل به اندازه کافی زمان در نظر بگیرید. شما می‌توانید تفکر اجتماعی خود را از طریق همکاری گروهی و خانوادگی ارتقا دهید.
- به‌طور خلاصه می‌توان گفت شش عنصر اصلی برای یادگیری فعال در خانه عبارت‌اند از:
 - برنامه‌ریزی یادگیری و بازی؛
 - انتخاب منابع یادگیری بر اساس نیاز؛
 - مطالعه و بازی به صورت گروهی؛
 - ایجاد فرایند یادگیری مؤثر؛
 - بررسی و ارزیابی کیفیت یادگیری توسط خودتان؛
 - مرور و واریسی آنچه آموخته‌اید.
- هنگامی که در خانه در حال یادگیری هستید، شما و والدینتان به همه‌ی این عناصر توجه کنید تا یک یادگیرنده‌ی فعال بشوید.
- برای برنامه‌ریزی کردن و تولید برنامه‌های یادگیری مفید و مؤثر به خودتان کمک کنید. برای هدایت و تنظیم آسان و دنبال کردن کارهای برنامه‌ریزی شده، یک تقویم یا برنامه‌ی چاپی را در مکانی قابل مشاهده جلوی چشم قرار دهید.
- هنگام نوشتن تاریخ در تقویم خود، از یک مداد استفاده کنید تا خودتان به راحتی بتوانید در صورت لزوم آنها را تغییر دهید. بیش از حد، فشرده برنامه‌ریزی نکنید و زمان اضافی برای مواقع اضطراری در نظر بگیرید، بی‌جهت بار یادگیری خود را زیاد نکنید.
- زمان یادگیری را در هر روز یادگیری، متناسب و سازگار کنید تا به رشد و تحکیم عادات خوب مطالعه در خودتان کمک کنید.
- زمان یادگیری خود را طوری تنظیم کنید تا پراکندگی فکر و حواس‌پرتی شما به حداقل برسد.
- مطالب مختلف یادگیری را رنگ آمیزی کنید تا کنترل اجرای برنامه و دنبال کردن آن آسان‌تر شود.
- به خودتان کمک کنید تا تمرکز خود را بهبود دهید. برای هر ۵۰ تا ۶۰ دقیقه مطالعه، ۱۰ تا ۱۵ دقیقه استراحت کنید. در زمان استراحت، یک میان‌وعده غذایی سبک صرف کنید، قدم بزنید و...
 - در پایان یک روز یا یک هفته به خودتان پاداش دهید. پاداش یک هفته باید بیشتر از پاداش هر روز باشد.
 - زمان‌هایی را که بهتر مطالعه می‌کنید، مشخص کنید و از قبل برای آنها برنامه‌ریزی کنید. ساعات خواب و بیداری خود را تنظیم کنید.
- برای کمک به خودتان در مدیریت منابع یادگیری تلاش کنید تا به طور مؤثرتر و کارآمدتر از جست‌وجوگر اینترنتی استفاده کنید. وقت خود را هدر ندهید.
- محیط یادگیری خود را مدیریت کنید؛ محیط‌های یادگیری را می‌توان از سه منظر تنظیم کرد.

۱ با انتخاب یک مکان آرام و ثابت، یک جریان و روال عادی و طبیعی برای انجام کارها و تکالیف ایجاد کنید؛ حتی الامکان محیط یادگیری خود را تغییر ندهید. سعی کنید همواره در یک محیط مشخص مطالعه کنید و درس بخوانید. برای ایجاد تنوع و رفع خستگی محیط یادگیری خود را تغییر ندهید. از طریق تغییر موضوعات مورد مطالعه و فعالیت‌هایی که انجام می‌دهید تنوع ایجاد کنید.

۲ از به هم خوردن تمرکز حواس (حواس‌پرتی)، پرهیز کنید. (حواس‌پرتی‌هایی چون تلفن همراه، تصاویر مورد علاقه، موسیقی و معطوف شدن به افراد دیگر)

۳ محیط یادگیری خود را پاک‌سازی کنید و تمیز نگه دارید. کتاب، لوازم‌التحریر، مواد و... را تمیز و مرتب کنید.

— برای کمک به خودتان از دیگران مشاوره بگیرید. روند یادگیری آن‌قدر پیچیده و دشوار است که مشورت کردن با دیگران درباره آن طبیعی است. مشورت با والدین، معلمان و هم‌کلاسی‌های خود را در اولویت قرار دهید.

— خود - نظارتی (خود - مراقبتی) را ارتقا دهید و به سوءرفتار در یادگیری به درستی پاسخ دهید. برنامه زمان‌بندی شده روزانه تهیه کنید. شما می‌توانید عمدتاً کار خود - مراقبتی یا خود - نظارتی را خودتان انجام دهید، شما می‌توانید به طور دقیق برنامه خود را دنبال کنید.

— تکالیف را با توجه به درجه اضطرار، فوریت و اهمیت آنها، دسته‌بندی کنید. شما باید اهداف و وظایف بلندمدت و کوتاه‌مدت را با اصول زیر در اولویت قرار دهید:

۱ به کارها و وظایف مهم و فوری رسیدگی کنید.

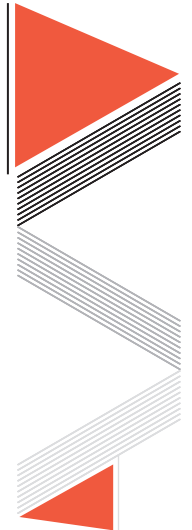
۲ تکالیفی که مهم هستند اما فوریت ندارند و تکالیفی را که نیاز به برنامه‌ریزی دقیق دارند، مشخص کنید و در هر روز مقداری از زمان را برای انجام این تکالیف ذخیره کنید.

۳ اگر وقت ندارید، می‌توانید از دیگران برای انجام کارهای فوری خود کمک بگیرید.

۴ اگر کارها فوری و مهم نیستند، سعی کنید آنها را انجام ندهید.

— برای برخورد با «وقفه‌ها» برنامه داشته باشید. برای رویدادهای غیرمنتظره در انتهای جدول برنامه روزانه جایی در نظر بگیرید؛ رویدادها و اتفاقات را در این نقطه ثبت کنید و به منظور جلوگیری از وقفه واقعی در یادگیری، بلافاصله به فرایند یادگیری، برگردید و پس از آنکه محتوای یادگیری کنونی تکمیل شد، زمانی را برای پرداختن به آن رویدادها در نظر بگیرید.

— تکالیف دشوار یادگیری را تقسیم کنید. برخی از تکالیف دشوار یادگیری را می‌توان به موارد کوچک‌تر تقسیم کرد و یک به یک و گام به گام از عهده انجام کارهای کوچک برآمد تا به طور مؤثر از کندی ناشی از دشواری تکالیف جلوگیری کنید. راهبرد موفق، مسئله و مشکل بزرگ را به مسائل کوچک‌تر تجزیه می‌کند و آنها را یک به یک و گام به گام حل می‌کند و در مقابل تلقی نادرست این است که مشکلات کوچک و سبک را با هم جمع کنید و با آنها مشکل بزرگی بسازید که از عهده حل آن برنیاید.

■ دفترچه یادداشت یادگیری داشته باشید و از آن مراقبت کنید. با ثبت کردن زمان یادگیری روزانه، هفتگی و ماهانه خود در دفترچه یادداشت یادگیری، محتوا و شیوه یادگیری مشخص می‌شود، به طوری که می‌توانید میزان و کیفیت تسلط بر دانش و پیشرفت یادگیری خود را در هر زمان ردیابی کنید و اصلاحات و تنظیمات لازم را در آن به موقع اعمال کنید.

■ از برجسته کردن و نشانه‌گذاری‌ها استفاده کنید. از نظر بصری مورد یا مواردی که از یک فهرست جدا می‌شوند احتمال بیشتری وجود دارد که در خاطر شما بمانند. برجسته کردن با علامت‌گذاری، تمرکز بیشتری روی کار مورد نظر ایجاد خواهد کرد و مانع غفلت شما از دیگر تکالیف موجود در فهرست نیز می‌شود.

■ با ارزش‌یابی مؤثر از یادگیری خود به خودتان کمک کنید. با ساختن انواع روش‌های ارزش‌یابی یادگیری و استانداردهای عملی به ارزش‌یابی واضح و شفاف از خودتان برسید. ارزش‌یابی باید عملی و واقع‌بینانه باشد تا در اثر نتایج نادرست آن، از ارزش‌یابی بالا یا پایین خودتان خودداری کنید. اهداف ارزش‌یابی باید متنوع باشند، از جمله شامل ارزیابی فرایند یادگیری، ارزش‌یابی نتایج یادگیری و ارزش‌یابی نگرش یادگیری باشد. روش‌های ارزش‌یابی می‌توانند متنوع باشند.

■ روال ثبت کارهای انجام شده و انجام نشده در دفترچه یادگیری را به صورت مداوم انجام دهید. درباره نقاط قوت و نقاط ضعف خود یک پرونده تشکیل دهید. در این پرونده ثبت کنید که با چه راهبردهای بهتری می‌توانید کار کنید، با چه نوع یادگیری‌هایی مشکل دارید و در کجا می‌توانید پیشرفت کنید.

■ بزرگ‌ترین دشمن بازاندیشی (تأمل در تفکر و عمل خویش)، اعتماد به نفس بیش از حد است. از افتادن در دام اعتماد به نفس بیش از حد دوری کنید. بعد از اتمام کار و مطالعه، در انجام تکالیف عجله نکنید یا کار بعدی را شروع نکنید. برای ساختن نظام دانش خود، لازم است کمبودها و نقایص را جبران کنید و بین دانش قبلی و دانش جدید ارتباط برقرار کنید.

■ برای ارزش‌یابی خودتان با والدین و معلمان خود مشورت کنید و تجارب و دستاوردهای یادگیری خود را با آنها به اشتراک بگذارید. کم و بیش چنین پرسش‌هایی را از خودتان پرسید؟ «دلایل من برای اینگونه فکر کردن چیست؟»، «من از این تحلیل‌ها چه می‌آموزم؟» و...

■ بازاندیشی دوره‌ای کوتاه‌مدت و بازاندیشی فرایندی بلندمدت را با هم ترکیب کنید. برای مثال، یادگیری بازاندیشی می‌تواند بر روی یادگیری بخشی از یک درس یا موضوع درسی، یادگیری در یک دوره درسی، یادگیری در یک روز یا حتی یادگیری در یک نیم‌سال تحصیلی انجام شود.

■ می‌توان از ابزارهای یادگیری برای تجسم تفکر استفاده کرد که نتایج بازاندیشی را آشکارتر کند، به گونه‌ای که یک مرجع برای فرایند یادگیری بعدی می‌شود. تغییرات در سبک یادگیری خود و حاصل آن یعنی افکار و آموخته‌های خود را به قلم بیاورید و بنویسید.

وقتی یک یادگیرنده فعال می‌شوید، امکان بهره‌گیری صحیح از تجربه و دانش معلمان خود را به‌عنوان افراد خبره و متخصص به‌دست می‌آورید. در کلاس‌های آموزش غیرحضور، فرصت بهره‌گیری از دانش،

هنر و مهارت معلمان خود را غنیمت بشمارید و پرسش‌های خود را به‌طور شفاف و صریح از آنان و هم‌کلاسی‌های خود بپرسید. پرسش‌های شما نمایانگر کمیت و کیفیت یادگیری شماست. معلمان بیشتر بر اساس پرسش‌های شما، شما را ارزش‌یابی می‌کنند تا از روی پاسخ‌هایتان. آنان، موفقیت خودشان را بیشتر در پرسش‌های شما جست‌وجو می‌کنند تا پاسخ‌هایتان. معلمان دوست دارند پرسش‌های دقیق شما را بشنوند و به پرسش‌های شما پاسخ دهند؛ شما نیز به پاسخ‌های معلمان گوش بسپارید. آنها حاصل عمر خود و میراث فرهنگ و جامعه را در اختیار شما می‌گذارند. هنر خوب گوش دادن را بیاموزید و تمرین کنید.

۳-۲- معلم، هادی و راهبر فرایند یاددهی - یادگیری

معلم به شیوه‌های عالمانه و هنرمندانه، فعالیت‌های متنوع و متکثر یادگیری دانش‌آموزان (یادگیرندگان فعال) را در جهت تحقق اهداف مصوب آموزشی هدایت می‌کند لذا تمامی ارکان جامعه به ویژه عوامل مؤثر در امر تربیت و یادگیری باید از معلم و جایگاه او برای ایفای این نقش خطیر حمایت کنند. اکنون با چه مسئله‌ای مواجه هستیم؟ چه تغییراتی رخ داده و این تغییرات چه آثاری بر کار و هویت حرفه‌ای ما معلمان و دبیران دارد؟ تغییراتی در زمان و مکان آموزش به وقوع پیوسته که سایر فرایندهای یاددهی - یادگیری را با تغییراتی مواجه می‌کند. شاید در شرایط جدید هنوز برخی از ما در تلاشیم تا با زحمت و مرات فراوان، همان کاری را که در کلاس‌های حضوری انجام می‌دادیم، از طریق وسایل و ابزارهای الکترونیکی در فضای مجازی انجام دهیم و با تولید فیلم‌های تدریس، پیام‌های صوتی و سخنرانی‌های برخط و... به انتقال محتواهای درسی مشغول باشیم و انتظار داشته باشیم تا در فضای مجازی نیز دانش‌آموزان همان اقتضائات و قواعد کلاس درس حضوری را با نظارت خانواده‌ها و اولیای مدرسه رعایت کنند تا ما بتوانیم فعالیت‌های آموزشی خود را به راحتی انجام دهیم. قرار نیست آموزش مجازی تمامی نقایص و نارسایی‌های آموزشی ما را در کلاس حضوری اصلاح کند؛ ولی حتماً برخی از این نارسایی‌ها را می‌تواند جبران کند و لذا باید در هدف‌گذاری آموزش مجازی از افراط و تفریط خودداری کنیم. اما اینکه بخواهیم همان رویه‌ها و عادت‌های خود در آموزش حضوری را بدون کم و کاست به فضای مجازی بیاوریم و تفاوت‌های بنیادی این دو فضا را نادیده بگیریم، پذیرفتنی نیست. خیلی قبل از شیوع کرونا و اختلال در آموزش چهره به چهره و بر اثر گسترش رویکردها و نظریه‌های جدید یادگیری و گسترش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و هم‌افزایی این دو عامل در نظام‌های آموزشی جهان از تغییر «محیط یادگیری انفعالی» به «محیط یادگیری فعال» و تأکید بر «یادگیری فعال» سخن گفته شده است. در اثر این تغییر، مدرسه، محیط تعاملی و خلاق برای معلمان و دانش‌آموزان فراهم می‌گردد و برای فعال شدن تفکر و استعداد‌های دانش‌آموزان و تشویق و پرورش فرایندهای عالی فکری و مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاقانه زمینه‌سازی می‌گردد. براین اساس دو راهبرد و خط مشی زیر به نظام‌های آموزش و پرورش دنیا پیشنهاد می‌شود.

- تبدیل دانش آموز منفعل به یادگیرنده‌ای فعال و تشویق او برای پذیرش مسئولیت هر چه بیشتر در فرایند یادگیری، ایجاد زمینه‌های فکری برای درک نیاز به آموزش مداوم، خودنظم دهی، حل مسئله، افزایش دانش و مهارت به موازات تغییرات تدریجی جامعه و بازار کار و ایجاد فرصت‌های آموزشی خارج از کلاس درس از طریق فناوری‌های اطلاعات، اینترنت و شبکه وب.
- تغییر نقش معلم از انتقال‌دهنده اطلاعات به راهبر و هدایت‌کننده و مشوق و محرک دانش‌آموز به یادگیری. (جدول صفحه بعد این دو دسته تغییر را خلاصه می‌کند).

مقایسه محیط‌های یادگیری انفعالی و فعال

مؤلفه‌ها	محیط آموزشی انفعالی	محیط یادگیری فعال
فعالیت کلاسی	بیشتر یک‌سویه	تعاملی
نقش معلم	بیانگر مطالب، متخصص	همکار - گاهی یادگیرنده
تأکید آموزشی	از بر کردن مطالب	ارتباطات، جست‌وجو، ابتکار
مفاهیم علمی	انباشتن مطالب، با ارجاع به ضوابط	تحول مطالب
اثبات موفقیت‌ها	آزمون‌های چند گزینه‌ای	کیفیت درک
ارزش‌یابی	تمرین و تکرار	ارجاع به معیارها، عملکردها
استفاده از فناوری		ارتباط، دسترسی، همکاری

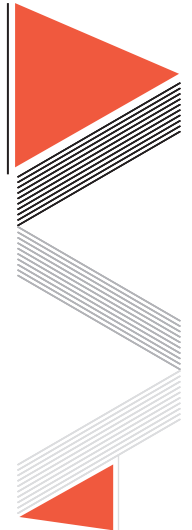
مقایسه تغییر نقش‌های معلم و دانش‌آموز در محیط‌های انفعالی و فعال

تغییرات در نقش معلم	
تغییر از: مخبره‌کننده اطلاعات، منبع اولیه اطلاعات، متخصص مفاهیم، پاسخ‌گوی تمامی سؤالات. معلم تمام جنبه‌های یادگیری را کنترل و هدایت می‌کند.	تغییر به: تسهیل‌کننده یادگیری، همکار، مربی، مشاور، راهنما و هم‌درس معلم در مسیر فراگیری، انتخاب‌ها و مسئولیت‌های بیشتری به دانش‌آموزان تفویض می‌کند
تغییرات در نقش دانش‌آموز	
تغییر از: دریافت‌کننده منفعل اطلاعات، پس دادن دانش‌ها، یادگیری فعالیتی انفرادی	تغییر به: مشارکت‌کننده فعال در فرایند یادگیری، تولید و تسهیم دانش، ایفای گاه به گاه نقش متخصص، یادگیری همکارانه و مشارکت با دیگران

بدون شک این نقش جدید معلم به هیچ وجه از اهمیت او نمی‌کاهد، بلکه مستلزم بینش‌ها، دانش‌ها، هنرها و مهارت‌های جدید فراوانی است. تأکیدی که بر نقش دانش‌آموزان می‌شود، نافی این مهم نیست که هسته اصلی تغییرات و اصلاحات آموزشی و پرورشی را باید در نقش معلمان جست. اما ما دیگر نمی‌توانیم دانش‌آموزان را ظرف‌های خالی بدانیم که باید پر شوند بلکه باید آنها را جویندگان معنا بدانیم و تولید معنا نیز نیازمند معلمان با انگیزه و دارای مهارت و دانش‌های جدید و عالی است معلمانی که توانایی تولید معنا دارند و بر توانایی‌های عمیق‌تری از جمله توانایی‌های فراشناختی مسلط هستند. چنین معلمی باید بتواند با معرفی مسائل به دانش‌آموزان، ایجاد ابهام کند و با ارائه راهبردهای حل مسئله به کمک خود او رفع ابهام کند. کوهی از نیازهای جدید دانش‌آموزان و مهارت‌های فکری وجود دارد که پاسخ‌گویی به آنها الزامی است و پاسخ به آنها تنها از عهده معلمان فرهیخته، هنرمند، متخصص و ماهر بر می‌آید. «ای که از کوچه معشوقه ما می‌گذری/ برحذر باش که سر می‌شکنند دیوارش».

برای عمل به وظیفه معلمی در شرایط آموزش از راه دور توجه به نکات زیر ضروری است.

۱ متخصصان آموزش الکترونیک، عملکرد مطلوب یادگیری را در نقش و کارکرد معلمان جست‌وجو می‌کنند. از نظر آنان، معلمان حال و آینده علاوه بر دانش و اطلاعات خود، درباره روش‌ها و مهارت‌های جدید یاددهی - یادگیری، می‌بایست مهارت‌های فنی و اداری لازم را برای آموزش در محیط وب و هر محیط مجازی دیگر به دست آورند. برخی از این مهارت‌های فنی و اداری به این شرح‌اند: الف) مهارت‌های پایه کار با رایانه؛ مثل فایل باز کردن، کپی و ذخیره کردن اطلاعات، ایجاد فایل‌های پشتیبان، استفاده از جست‌وجوگرها و ... ب) مهارت‌های مربوط به یاددهی - یادگیری از طریق وب مانند آشنایی اولیه با کارکرد نرم‌افزارهای جدید آموزشی ج) استفاده و به کارگیری ایمیل د) آشنایی با مرورگرها **۲** در فرایند یاددهی - یادگیری، روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی و ارزش‌یابی سه عنصر اساسی دستگیر ما هستند. شاید برخی از ما تا دیروز آنها را مستقل و مجزای از یکدیگر می‌دیدیم یا آنها را حاشیه‌ای و نادیده می‌پنداشتیم و بدون استفاده عالمانه و هنرمندانه از آنها به کار معلمی مشغول بودیم. ولی در شرایط جدید ارتباط تنگاتنگ و هویت یکپارچه این عناصر خودشان را به ما تحمیل می‌کنند و بدون این تلقی یکپارچه نمی‌توانیم به وظایف معلمی خود عمل کنیم. در شرایط آموزش از راه دور یا آموزش مجازی نیازمند فهم دوباره، ارتباط تنگاتنگ و هویت یکپارچه این عناصر سه گانه هستیم. از این رو به کارگیری روش‌های یاددهی - یادگیری، استفاده از رسانه‌های آموزشی و اجرای ارزش‌یابی را باید با هم یا حداقل متناظر باهم برنامه‌ریزی کنیم. روش‌های فعال یاددهی - یادگیری، رسانه‌های پرشمار و ارزش‌یابی‌های متنوع با شرایط آموزش مجازی تناسب بیشتری دارند. **۳** اگر آموزش را علم و هنر یاددهی - یادگیری می‌دانیم، در شرایط آموزش از راه دور سهم و نقش هنر و هنرمندی و زیبایی‌شناسی در کار معلمی برجسته‌تر می‌شود. این ویژگی برجسته هم باید در آموزش‌های ضمن خدمت معلمان به آن توجه شود و هم ما باید در فعالیت‌های حرفه‌ای خود انرژی و وقت بیشتری صرف کنیم و در سبد حرفه‌ای خود سهم خاصی برای آن قائل شویم. استعداد‌های هنری

بالقوه و توانایی‌های هنری بالفعل خود را بیشتر به کار بگیریم و توسعه دهیم. در محصولات تربیتی و آموزشی که تولید می‌کنیم شاخص‌های هنری و زیبایی شناسی را به صورت حداکثری مراعات و اعمال کنیم. معلم در شرایط آموزش مجازی نه تنها بی‌رقیب نیست بلکه رقباى بزرگی دارد که بدون بهره‌گیری از هنر، عرصه را به آنها واگذار خواهیم کرد. به تعبیر سعدی «هنر چشمه زاینده است و دولت پاینده، و اگر هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود، دولت است و هنرمند هر جا که رود قدر بیند و بر صدر نشیند و بی‌هنر لقمه چیند و سختی بیند». در اینجا مقصود از هنر، مهارت و فن در حرفه‌ها و صنعت است که مولد و تولیدکننده است.

۴ در شرایطی که «اجتماع یادگیری» و کلاس درس در مکان و زمان معینی برگزار نمی‌شود، فرصت برای فردی شدن و شخصی شدن یادگیری‌ها بیشتر می‌شود. این امر از سویی برای یادگیری فعال و معنادار شدن یادگیری دانش‌آموزان فرصت مغتنمی است، ولی تربیت مستلزم انتقال فرهنگ و جامعه نیز می‌باشد و باید در کنار کثرت و تنوع یادگیری‌ها، از وحدت و یگانگی تربیت و یادگیری نیز پاسداری کرد. وحدت تربیت از طریق هم‌سویی فعالیت‌های متنوع و متکثر دانش‌آموزان با اهداف مصوب آموزشی محقق می‌شود و این وظیفه خطیر جز از طریق ما معلمان امکان‌پذیر نیست. معلمان ضامن تحقق اهداف مصوب آموزشی هستند. ما معلمان به نمایندگی از فرهنگ و جامعه به این مهم مبادرت می‌کنیم و تمام ارکان جامعه باید ما را در انجام این امر حمایت کنند. از دو راه می‌توان به تحقق و تضمین این هدف کمک کرد. تلاش کنیم اهداف اصلی هر واحد یادگیری را صریح و شفاف با دانش‌آموزان در میان بگذاریم و از انتقال و دریافت آن توسط دانش‌آموزان اطمینان حاصل کنیم و با پرسش‌ها و ارزش‌یابی‌های مکرر و متنوع در حین تدریس بر آن صحنه بگذاریم. کلاس را به گروه‌های کوچک تقسیم کنیم و ارتباط میان افراد گروه را تعقیب و تقویت کنیم، به گونه‌ای که تنوع و کثرت یادگیری‌های فردی در گروه‌ها به وحدت برسد و با تضمین ارتباط گروه‌های مختلف با یکدیگر وحدت فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان بیشتر شود. بهتر است برخی از تدریس‌ها را به گروه‌ها بسپاریم و برخی از ارزشیابی کلاس را به صورت گروهی انجام دهیم و به گروه‌ها امتیاز بدهیم و نه صرفاً به افراد. فرصتی فراهم کنیم تا افراد و گروه‌های مختلف، یکدیگر را ارزش‌یابی کنند تا وحدت و هم‌گرایی فعالیت‌های کلاس بیشتر شود.

۵ تربیت عمق هر آموزشی است و همواره با ارائه یک آموزش خوب، سطحی از تربیت محقق می‌شود. پس باید تلاش کنیم آموزش کم‌عیب و نقصی ارائه کنیم. اما می‌توان به آن بسنده نکرد و به موازات آموزش به تربیت نیز اهتمام بورزیم و همواره یک پیام تربیتی مناسب و متناسب داشته باشیم. در شرایطی که می‌تواند مستعد آسیب‌های اجتماعی و روانی باشد، پناه و سنگ صبور دانش‌آموزان باشیم. انسان‌ها به امید زنده‌اند، به بهانه‌های مختلف امید را به دانش‌آموزانمان هدیه کنیم. از ذکر نقایص و معایب احتمالی آموزش مجازی و تکرار آن خودداری کنیم و به آنها اطمینان دهیم که می‌توانند به شکل عمیق و دقیق مطالب را بیاموزند و ما برای این مهم همواره در کنار آنها هستیم. آستانه تحمل‌پذیری خود را به صورت مستمر ارتقا دهیم تا دانش‌آموزان از ما درس صبر و استقامت بیاموزند، انتقادپذیری

را به خوبی تجربه کنیم و آن را به عنوان ارزش در خود و دانش‌آموزان نهادینه کنیم. فرصتی فراهم کنیم تا دانش‌آموزان پرسش‌های خود را صریح و شفاف در جمع مطرح کنند. ارزش‌یابی خود را مقدم بر ارزش‌یابی دانش‌آموزان و مهم‌تر از آن بدانیم تا هم خودارزیابی را در آنها تقویت کنیم و هم کار خود (تدریس) را اصلاح و ارتقا دهیم. بین محتوا و تکالیف درسی و زندگی دانش‌آموزان ارتباطی معنادار برقرار کنیم تا علاقه و انگیزه‌های درونی آنها را برای درس خواندن و یادگیری برانگیزانیم. شاید در این مورد طرح تکالیفی که نیازمند همکاری و تعامل دانش‌آموزان و خانواده‌ها باشد، راه‌گشا است. ذهن دانش‌آموزان را از معلومات تلنبار نکنیم. از حجم و گستره مطالب بکاهیم و بر عمق و باطن آنها بیفزاییم.

به عبارت مشهور اندیشیدن را به آنها بیاموزیم و نه اندیشه‌ها را! در کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت که برای مهارت‌های آموزش غیرحضورى برگزار می‌شود، شرکت کنیم. از تجربیات دیگر همکارانمان استفاده کنیم و محتواها و محصولات آموزشی و تربیتی منتخب سایر همکاران را جست‌وجو کنیم و به دانش‌آموزان معرفی کنیم و حتی الامکان در اختیار آنها بگذاریم. رسانه‌های پشتیبان و مراجع و منابع اطلاعاتی و چگونگی استفاده از آنها را به دانش‌آموزان آموزش دهیم. کلاس غیرحضورى ما نباید یکنواخت و خسته‌کننده باشد. شاید داشتن طرح درس و استفاده از رسانه‌های پرشمار در این مورد به ما کمک کند. کلاس مجازی قبل، حین و بعد دارد به ویژه زمانی که از روش کلاس معکوس استفاده می‌کنیم. برای هر سه زمان آن برنامه‌ریزی کنیم و بدون اینکه دانش‌آموزان را خسته کنیم، آنها را به مشارکت مستمر تشویق کنیم و آنها را متقاعد کنیم که کار و فعالیت آنها در هر سه زمان برای ما ارزشمند است و آنها را با روش‌های متناسب و خلاقانه ارزش‌یابی کنیم و بازخورد مناسب نشان دهیم. پرسش‌های مفهومی و نیازمند تولید معنا را در ارزش‌یابی‌ها بیشتر کنیم و نسبت به امانتداری دانش‌آموزان در آزمون‌ها حساسیت زیادی نشان ندهیم. در صورت امکان نظرخواهی از دانش‌آموزان را برای رصد نیازها و خواسته‌های آنان از دست ندهیم.

۴-۲- مدیر: سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده فعالیت‌های آموزشی و تربیتی

مدیر در شرایط آموزش چهره به چهره، در موقعیت و چارچوب مدرسه و کلاس درس به هماهنگی عوامل مؤثر در تربیت و ساماندهی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری می‌پردازد. اینک در شرایط آموزش از راه دور باید با تولید سه بسته مدیریتی ویژه اولیا، دانش‌آموزان و مربیان در محیطی گسترده‌تر و البته پیچیده‌تر به وظیفه خود عمل کند.

تغییر در مکان و زمان تربیت، هرگز به معنای خروج «اجتماع یادگیری» از مدرسه و خانه و انتقال آن به فضای مجازی نیست. مدرسه و خانه همواره بستر اصلی تربیت و یاددهی - یادگیری‌اند و البته همواره تلاش می‌کنند تا با توجه به اقتضائات خود به بهترین شیوه از تمامی ظرفیت فضای مجازی استفاده کنند. این همان اصل تعطیل‌ناپذیری مدرسه و تربیت مدرسه‌ای است و بسیار آشکار است که

برقراری و برپایی مدرسه صرفاً به معنی باز بودن درهای فیزیکی مدرسه نیست، بلکه جاری و ساری بودن تربیت مدرسه‌ای با شادابی و بالندگی کامل مهم است. مدیر مدرسه ضامن برقراری و دایر بودن مدرسه و تربیت مدرسه‌ای است. عمل به این وظیفه مهم کاری بس خطیر و چه بسا دشوار است. در شرایط کنونی وضعیت تربیت مدرسه‌ای کاملاً حضوری ناممکن است و تربیت مدرسه‌ای کاملاً غیرحضوری مطلوب نیست. مدیر مدرسه باید در همین شرایط کرونایی هم حتی الامکان با رعایت کامل شیوه‌نامه‌های بهداشتی از تمامی ظرفیت حضوری مدرسه برای تعامل مؤثر دانش‌آموزان، خانواده‌ها و معلمان استفاده کند. این ارتباط ضرورتاً از طریق تشکیل کلاس درس و اجتماع یادگیری مرسوم صورت نمی‌گیرد. بلکه تعامل آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان و خانواده‌ها و معلمان می‌تواند در قالب‌های متفاوت حضوری زمان‌بندی و اجرا شود. حداقل ارتباط میان دانش‌آموزان، اولیا و مربیان مدرسه و پیگیری‌های درسی و آموزشی می‌تواند از طریق تلفن صورت گیرد.

مدیر مدرسه در فضای مجازی و آموزش غیر حضوری نیز می‌تواند به بسیاری از وظایف مدیریتی خود عمل کند و آموزش غیرحضوری نمی‌تواند محمول انصراف از تکالیف اساسی مدیریتی او باشد. اگر قرار است مدیر مدرسه ضامن جاری و ساری بودن تربیت مدرسه‌ای باشد، بسیاری از فعالیت‌های مدیر تعطیل‌ناپذیرند. از فعالیت‌های روزمره و جاری مدیر که بگذریم، اساسی‌ترین وظایف مدیر همچنان برقرار است و البته عمل به آن اقتضائات جدیدی دارد که باید به آن آگاه شد. تمامی توصیه‌هایی که به خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان می‌شود، دلالت‌هایی برای مدیر مدرسه دارد. مدیر مدرسه باید برای خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان بسته‌های مدیریتی مستقل و متناسب طراحی و اجرا کند.

- در هر کدام از این بسته‌ها مدیر باید براساس برنامه و اهداف آموزشی و تربیتی درباره چگونگی استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری، رسانه‌های آموزشی و ارزش‌یابی در آموزش‌های حضوری و غیر حضوری تصویر واضح و صریحی ارائه کند و بر اجرای کامل آن نظارت کند. در شرایط کنونی مدیران تحول‌گرا می‌توانند برای عبور از ارزش‌یابی کمی به ارزش‌یابی کیفی مشوق و پشتیبان توانمندی باشند.

- برگزاری کلاس‌های آموزش معلمان و ارتقای علمی آنان، به ویژه توانایی استفاده مطلوب از رسانه‌های آموزشی و آموزش الکترونیک، نظارت بر چگونگی ارزش‌یابی مستمر توسط آنان، ارزش‌یابی معلمان و نظارت بر عملکرد آنان در شرایط جدید و حمایت و پشتیبانی مؤثر از آنها از اهمیت بیشتری برخوردار است.

- حضور و غیاب دانش‌آموزان، توجه به آسیب‌های رفتاری و روانی آنها، رصد فعالیت‌های یادگیری آنان، نظارت بر پیشرفت تحصیلی آنان، توجه به تحقق مطلوبیت‌های تربیتی و شهروندی در آنها، پیگیری و نظارت بر راهبرد آموختن یک مهارت توسط آنها، اهمیت و ضرورت بیشتری دارد.

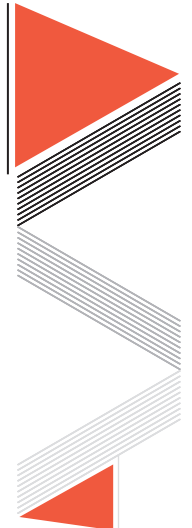
- شرایط کرونایی می‌تواند زمینه برداشتن دیوارهای مرئی و نامرئی میان خانواده و مدرسه باشد. از این رو برقراری ارتباط با خانواده‌ها، توجه ویژه به آموزش خانواده‌ها و جلب مشارکت حداکثری آنها، تشکیل انجمن اولیا و مربیان و برگزاری مستمر و منظم جلسات این انجمن برای هم‌افزایی در انتظار والدین،

دانش آموزان و معلمان از فرایندهای یاددهی - یادگیری در آموزش مجازی حائز اهمیت فراوان است. به هر ترتیب بخشی از خانه به کلاس درس تبدیل می شود و برخی از مسئولیت های تربیتی مدرسه به خانواده سپرده می شود. مدیر مدرسه باید در چگونگی سازماندهی آموزش در خانه به خانواده ها کمک کند. مدیر باید خود از امکانات و وسایل الکترونیکی دانش آموزان برای دسترسی به آموزش های مجازی اطلاع قطعی حاصل کند و در صورت عدم دسترسی برخی دانش آموزان برای رفع مشکل یا روش های جایگزین چاره اندیشی کند. نسبت به بهبود پیشرفت تحصیلی دانش آموزان فاقد انگیزه حساس باشد و با همکاری خانواده آنان در این زمینه اقدام لازم را به عمل بیاورد. هدایت و راهبری فعالیت های فرهنگی و اجتماعی؛ برگزاری مناسبت های اسلامی، برگزاری مسابقات علمی و فرهنگی میان دانش آموزان، تشکیل شورای مدرسه، برگزاری منظم جلسات دبیران، ایجاد تشکل های دانش آموزی چون انجمن اسلامی، بسیج، هلال احمر و... در این شرایط نیز امکان پذیر است. این فعالیت ها باعث تقویت ارتباط دانش آموزان و مدرسه می شود و شادابی و بالندگی مدرسه را در پی دارد.

مدیر مدرسه در شرایط حضوری در ارتباط با تربیت بدنی، سلامت روانی، بهداشت محیط و بهداشت فردی و گروهی دانش آموزان وظایفی به عهده دارد. این وظایف در شرایط کرونایی از اهمیت بیشتری برخوردار است و باید با تعامل با معلمان، دانش آموزان و خانواده ها به این وظایف عمل کند. مشاورت با دبیران تربیت بدنی و سلامت و بهداشت و پیشنهادها و راهکارها و نظارت آنان ضروری و راهگشاست. برای ساماندهی آزمایشگاه ها، کارگاه ها و کتابخانه ها و... در فضای مجازی نیز ظرفیت هایی وجود دارد. مدیر مدرسه می تواند برای عمل به این وظایف با دیگران مشورت کند و حتی المقدور از این ظرفیت استفاده کند. برای برطرف کردن مشکلات مدرسه در ارائه آموزش مجازی مطلوب باید از حمایت حداکثری ادارات آموزش و پرورش و خانواده ها بهره برد. این شرایط فرصت مجددی برای توجه، پیگیری و عمل به ارزش عدالت آموزشی در همه ارکان آموزش و پرورش، به ویژه مدیران مدارس دولتی است. اگر در یک طبقه بندی مشهور وظایف مدیر مدرسه را به چهار دسته وظایف آموزشی، تربیتی، اداری و مالی تقسیم کنیم، در شرایط جدید مدیر مدرسه باید از فشار و سهم وظایف اداری و مالی بکاهد و در مقام یک مدیر تربیتی و آموزشی عمل کند و حتی الامکان از یک مدیر سخت افزاری به یک مدیر نرم افزاری تغییر موقعیت دهد و بر مسئولیت ها و وظایف چندبعدی آموزشی، ارشادی، فرهنگی و اجتماعی خود واقف شود و به آنها عمل کند.

مدیریت آموزش و یادگیری الکترونیکی به عنوان ابزاری برای اعمال مدیریت بر دوره آموزش و محتوای آن در سطح مدرسه عمدتاً به دو بخش اصلی تقسیم می شود:

■ برنامه ریزی آموزشی در سطح مدرسه (مدیریت بر دوره و برنامه آموزشی و یادگیری الکترونیکی): شامل تعریف درس، زمان بندی کلاس، انتخاب واحد، گزارش گیری، سطح بندی و رتبه بندی یادگیرندگان، ثبت اطلاعات کاربران یا دانش آموزان و ارائه مباحث درس بر اساس سلسله مراتب و توالی تعریف شده در برنامه.

— برنامه‌ریزی درسی در سطح مدرسه (مدیریت مطالب و محتوای آموزش و یادگیری الکترونیکی):
مدیریت محتوا مربوط به انواع خدمات فعالیت‌های جنبی کلاس مجازی، جست‌وجوی هوشمند، ایجاد امکان برای گفت‌وگوهای گروهی و انباشت تجارب اعضای کلاس درس مجازی و طراحی و ارائه انواع آزمون و فعالیت‌های مربوط به ارزش‌یابی و دریافت بازخورد را شامل می‌شود.
توجه به نکات زیر، در اعمال مدیریت آموزشی در آموزش مجازی و کارآمدی و اثربخشی آن مؤثر است.
۱ مدیر مدرسه در آغاز سال تحصیلی از طریق پیام‌رسان شاد یک پیام خوشامدگویی برای تمامی دانش‌آموزان ارسال کند و آغاز سال تحصیلی را به آنها تبریک بگوید و از اینکه مدرسه را برای تحصیل انتخاب کرده‌اند، از آنها تشکر کند و برای آنها آرزوی سلامتی و موفقیت کند و ضمن اطمینان بخشی به آنها به صراحت انتظارات خود را از آنها بیان کند و چگونگی ارتباط با خود و مربیان مدرسه را تشریح کند.
۲ از طریق پست الکترونیکی یا بحث‌های چندجانبه با دانش‌آموزان و معلمان در ارتباط باشد. برخی مدیران خلاصه‌ای از پیشرفت کار مدرسه را به خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان گزارش می‌کنند و درباره برنامه‌های آینده مدرسه اطلاع‌رسانی می‌کنند و تذکرات لازم را گوشزد می‌کنند.
۳ با طراحی مناسب آموزش‌های مجازی، مشارکت فعال خانواده‌ها، دانش‌آموزان و معلمان، تشویق آنها به تأمل و خود راهبری، می‌تواند مسائل و مشکلات ناشی از جدا افتادگی را کاهش دهد و آنها را به فعالیت‌های جالب و مفید فردی و جمعی تشویق کند.

ERT/covid19

بخش اختصاصی

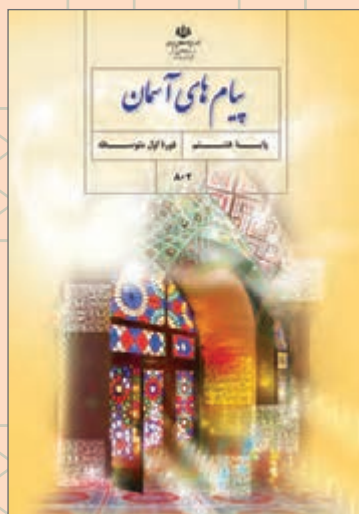

در شرایط همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ که امکان تشکیل اجتماع یادگیری یا کلاس درس به روال عادی وجود ندارد چه باید کرد؟ مدرسه و تربیت مدرسه‌ای را چگونه سامان دهیم؟ بدون تردید بنا به اهمیت و ضرورت تربیت مدرسه‌ای باید با تغییر در روش‌ها و شیوه‌های انجام کارها از تعطیلی مدارس جلوگیری کنیم.

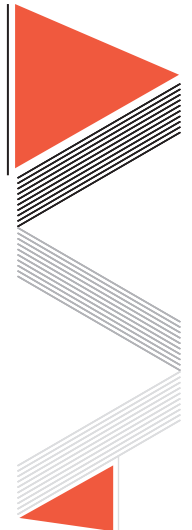
در وضعیت عادی که آن را وضعیت سفید می‌گویند، آموزش به شیوه حضوری ارائه می‌شود. برای وضعیت غیرعادی و اضطراری ناشی از شیوع ویروس کووید ۱۹ دو حالت زرد و قرمز وجود دارد؛ در وضعیت زرد، آموزش، نیمه‌حضوری (تلفیقی از حضوری و غیرحضوری) برگزار می‌کند و در وضعیت قرمز، آموزش، غیرحضوری ارائه می‌شود. در وضعیت قرمز برای کاستن از حجم محتوای آموزشی و افزودن به عمق آموزش، بخشی از محتوای دروس به‌عنوان «مطالعه آزاد» به دانش‌آموزان واگذار می‌شود و طبیعی است که از این بخش محتوا، ارزش‌یابی رسمی به‌عمل نمی‌آید. در این برنامه، منظور از زمان آموزش، همان زمان مصوب شورای عالی آموزش و پرورش است که هر جلسه کلاس حضوری را ۵۰ دقیقه می‌داند که با این معیار، مدت زمان لازم برای کلاس‌های غیرحضوری ۳۵ دقیقه محاسبه شده است. برنامه حاضر بر دو فرصت پیش روی تربیت مدرسه‌ای، تأکید ویژه دارد. یکی استفاده کارآمد و اثربخش از آموزش‌های غیرحضوری به کمک رسانه‌های آموزشی و دیگری تأکید بر خانه، خانواده و دانش‌آموز به‌عنوان یادگیرنده فعال و مستقل است. در این شرایط دانش‌آموزان می‌توانند با حمایت اولیاء و مربیان به یادگیرندگان فعال تبدیل شوند، به تدریج مدیریت یادگیری خود را به‌دست گیرند و به یادگیری عمیق و معناداری دست یابند. مدرسه تمام تلاش خود را به‌عمل می‌آورد تا آموزش‌های غیرحضوری اثربخش و کارآمد باشند. آموزش‌های غیرحضوری مدرسه را نیز باید به‌گونه‌ای ارائه داد که به هدایت و تقویت فعالیت‌های متنوع یادگیری دانش‌آموزان در خانه منجر شود. تنها تلفیق مناسب این دو طریق می‌تواند مانع توقف تربیت مدرسه‌ای فرزندان ما شود.

استمرار تربیت مدرسه‌ای و عبور صحیح از وضعیت پیش آمده، تنها با تغییرات متناسب در مؤلفه‌های اساسی برنامه‌های درسی امکان‌پذیر است. این مؤلفه‌ها شامل محتوا، رسانه‌های آموزشی، راهبردهای یاددهی- یادگیری و شیوه‌های ارزش‌یابی است. برای این مقصود، هر یک از برنامه‌های درسی دوره متوسطه در این مؤلفه‌ها تغییراتی داشته‌اند که در فصل حاضر به ترتیب و به تفکیک دروس ارائه خواهد شد. ابتدا هر برنامه درسی در قالب جدولی به نمایش درآمده است که در یک نگاه اجمالی، شمای کلی برنامه را در مؤلفه‌های یاد شده نشان می‌دهد. سپس در ادامه جدول، توضیحات تفصیلی و مبسوط هر برنامه درسی بیان شده است.

راهنمای دروس پیام‌های آسمان

مخاطبان برنامه	خانواده	<p>مسئول تربیت: خانواده، فضا و شرایط لازم را برای آموزش فراهم می‌کند؛ از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش آموز مراقبت می‌کند و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی، بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند. همچنین با توجه به حضور بسیار پررنگ دانش آموز در فضای مجازی، لازم است والدین با بالا بردن سواد رسانه‌ای خود و مطالعه در این زمینه، با فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی آشنا شوند تا بتوانند راهنمای خوبی در این زمینه برای فرزندان خود باشند.</p>	
	مدیریت مدرسه	<p>سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: شایسته است که مدیران از درجه‌بندی دروس به مهم و غیرمهم پرهیز کنند، زیرا این کار در عمل موجب تضعیف دروس انسانی خواهد شد و پایه‌های فکری دانش آموز را ضعیف خواهد کرد. دروس انسانی در هر جامعه‌ای، پایه‌گذار فرهنگ و تمدن آن جامعه است و تضعیف آن، موجب زلزله بنیان جامعه خواهد شد.</p>	
معلم	معلم	<p>راهبر و هدایت‌کننده یاددهی - یادگیری: دبیران توجه داشته باشند که در شرایطی که نوجوانان در معرض انواع شبهات دینی قرار دارند، کم رنگ شدن آموزش دروس دینی و تضعیف جایگاه آن، آسیب‌های فراوانی برای مخاطبان به همراه خواهد داشت و حل این مشکل نیازمند همت و تلاش مضاعف در عرصه آموزش مجازی است. آموزش مجازی، فرصتی است که آموزش مفاهیم دینی، به خانه‌ها نیز راه یابد و دبیران می‌توانند برخی از آموزش‌های خود را برای آگاه‌سازی والدین قرار دهند.</p>	
	دانش آموز	<p>یادگیرنده فعال: در این شرایط، دانش آموز فرصت معنادار کردن یادگیری و مدیریت یادگیری خود را به دست می‌آورد. مدیریت یادگیری مستلزم مهارت‌هایی چون خودبرنامه‌ریزی، خودنظارتی، خودارزش‌یابی، خودبازاندیشی و خودتنظیمی است.</p>	
شیوه‌های ارزش‌یابی	<p>حضور / غیر حضوری offline (بیرون خط) online (برخط)</p>		<p>از طریق ارزش‌یابی مستمر</p>
	<p>استانی تولوزیون</p>		<p>به کارگیری ظرفیت‌های دبیران استانی</p>
رسانه‌های آموزشی	<p>سراسری</p>		<p>رفع خلأهای تدریس غیر حضوری</p>
	<p>شبکه شاد فضای مجازی</p>		<p>کمک به هرچه پویاتر شدن تدریس با استفاده از ظرفیت‌های این پیام‌رسان</p>
راهبردهای یاددهی - یادگیری	<p>شبهه‌رشد</p>		<p>ارائه نمونه تدریس غیر حضوری</p>
	<p>روش تدریس</p>		<p>شاید تاکنون با بسنده کردن به حداقل‌ها، دعوت به استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری یک توصیه آموزشی صرف تلقی می‌شد ولی با تغییر شرایط آشکار شد که استفاده از روش‌های فعال یاددهی - یادگیری امری واجب و ضروری اجتناب‌ناپذیر است زیرا در این شرایط سایر روش‌ها همان اثربخشی حداقلی را نیز ندارند.</p>
محتوا	<p>غیر حضوری</p>		<p>سایر دروس</p>
	<p>مطالعه آزاد</p>		<p>سایر دروس</p>
زمان آموزش	<p>ساعت</p>		<p>هر جلسه ۳۵ دقیقه</p>
	<p>جلسه</p>		<p>۲</p>
درس / پایه / دوره / رشته		پیام‌های آسمان / هفتم / دوره اول متوسطه	
		پیام‌های آسمان / هشتم / دوره اول متوسطه	
		پیام‌های آسمان / نهم / دوره اول متوسطه	

۱- محتوا

در وضعیت قرمز، آموزش محتوا به‌طور کامل غیر حضوری خواهد بود. برای تسهیل کار آموزش غیر حضوری سعی شده است در برخی کتاب‌ها، تا آنجا که سیر درس دچار مشکل نشود، مطالعه برخی از دروس فقط بر عهده دانش‌آموزان باشد و دبیر، وظیفه‌ای در قبال آموزش این دروس نداشته باشد. از این دروس در جدول صفحه پیشین در تمام دروس «مطالعه آزاد» یاد شده است.

۲- روش تدریس

روش تدریس کتاب‌های پیام‌های آسمان، مبتنی بر روش آموزش فعال است؛ یعنی مشارکت دادن دانش‌آموز در فرایند تدریس، شیوه‌های مختلف این روش در کتاب‌های راهنمای معلم موجود است اما اکنون با توجه به شرایط پیش‌آمده و تبدیل آموزش حضوری به غیر حضوری، لازم است تدابیری اندیشیده شود تا در کلاس‌های غیر حضوری تا آنجا که امکانات اجازه می‌دهد از مشارکت هرچه بیشتر دانش‌آموز بهره‌مند شویم. به این منظور، روش‌های زیر جهت هرچه فعال‌تر کردن آموزش‌های غیر حضوری پیشنهاد می‌شود:

- سؤالاتی در خصوص موضوع و محتوای درس، طراحی شود و قبل از ساعت آموزش در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد و از آنان خواسته شود با پیش‌مطالعه درس، پاسخ این سؤالات را بیابند. این روش به فرایند یادگیری دانش‌آموز کمک شایانی می‌کند.

- در انتهای تدریس فعالیت‌هایی جهت مشارکت هر چه بیشتر دانش‌آموزان و تکمیل فرایند تدریس طراحی شود و در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد. به عنوان نمونه، در انتهای هر جلسه از دانش‌آموز خواسته شود، برداشت خود از درس را در قالب یک فایل صوتی سه دقیقه‌ای ارائه کند یا با مطالعه دوباره درس، پاسخ برخی از شبهات رایج در خصوص موضوع درس را در قالب یک فایل صوتی بیان کند (این شبهات از سوی دبیران انتخاب و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد)، یا کتاب مناسبی معرفی شود (در صورت امکان فایل پی‌دی‌اف کتاب در اختیار دانش‌آموز قرار گیرد) و از دانش‌آموز خواسته شود که بخشی از کتاب را مطالعه و گزارش کوتاهی (به صورت مکتوب یا صوتی یا نمودار) از آن ارائه دهد. هم‌چنین سوق دادن دانش‌آموزان به سایت‌های معتبر دینی و ارائه گزارش از محتوای این سایت‌ها می‌تواند در همین راستا دنبال شود.

- با راه‌اندازی گروه یا کانال در فضای مجازی از دانش‌آموزان بخواهیم سؤالات خود را در این گروه‌ها بپرسند، کلیپ یا فیلم یا متن مناسب با موضوع درس را ارسال و تجربیات خود را مطرح کنند. اهمیت راه‌اندازی این گروه‌های اجتماعی از آن روست که شرایطی را فراهم می‌کنند تا افراد بتوانند یکدیگر را تأیید، تصحیح و تکمیل کنند. دانش‌آموزان از اینکه مطالبشان مورد تأیید و توجه دیگران قرار بگیرد لذت می‌برند و انگیزه بیشتری برای انجام کارها پیدا می‌کنند. دبیران می‌توانند در این گروه‌ها فرصتی فراهم کنند که دانش‌آموزان امتیاز کسب کنند و بتوانند به مطالب ارسالی دیگر دانش‌آموزان امتیاز دهند.

- معرفی برخی فیلم‌ها با محتوای دینی یا برخی از برنامه‌های تلویزیونی همسو با اهداف کتاب درسی (همچون برنامه سمت خدا) می‌تواند به عنوان فعالیت تکمیلی در نظر گرفته شود.
توجه: ارائه نمره تشویقی برای دانش‌آموزانی که این قبیل فعالیت‌های تعریف شده را انجام می‌دهند، یکی از ابزارهای مناسب برای ترغیب دانش‌آموزان است.

۳- ارزش‌یابی

بهترین روش برای ارزش‌یابی غیر حضوری، بررسی میزان مشارکت دانش‌آموزان در فضای مجازی و آمادگی آنان برای پاسخ‌گویی به مسائل مطرح شده از سوی دبیران است. به عنوان نمونه، پیش‌مطالعه درس، میزان انجام تکالیف، میزان بیان دغدغه‌ها و مسئله‌ها در خصوص محتوای درس، مطالعات جانبی و انجام فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند معیار خوبی برای ارزش‌یابی دانش‌آموزان باشد.
به این منظور لازم است دبیران حتماً فعالیت‌های دانش‌آموزان را جهت ارزش‌یابی مستمر آنان ثبت کنند.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- شبکه رشد:

این شبکه با همکاری کارشناسان گروه حکمت و معارف برای هر یک از کتاب‌های پیام‌های آسمان هفتم تا نهم، دست کم شیوه آموزش دو درس از بخش غیرحضوری را که به کمک کارشناسان گروه اجرا می‌شود، تصویربرداری می‌کند و به عنوان الگوی آموزش در اختیار دبیران قرار می‌دهد.
شیوه کار به این شکل خواهد بود که حوزه حکمت و معارف برای هر پایه، دو درس (یک درس اعتقادی و یک درس احکام یا اخلاق) را در قالب یک آموزش سی دقیقه‌ای ارائه می‌کند تا دبیران هر پایه با شیوه آموزش غیرحضوری آشنا شوند.

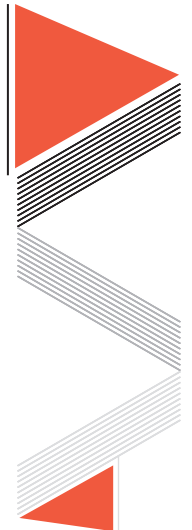
- شبکه شاد:

این شبکه باید با ایجاد بستری مناسب برای آموزش تعاملی و دوسویه میان دبیران و دانش‌آموزان امکان اجرای هرچه پویاتر فرایند تربیت و یادگیری و نیز امکان ارزش‌یابی دقیق را فراهم آورد.

- رسانه سراسری:

از این رسانه انتظار می‌رود که:

- (الف) از دبیرانی که گروه‌های درسی مربوط معرفی کرده‌اند استفاده کند.
- (ب) به دلیل اشکالات فراوان پخش زنده، حتماً آموزش‌ها از قبل ضبط شود.
- (ج) این امکان را فراهم کند که دانش‌آموزان فرصت تعامل با دبیر اجراکننده را از طریق ابزارهای ارتباطی همچون رایانه یا پیامک و... داشته باشند تا پرسش‌های خود را از دبیر بپرسند و این پرسش‌ها در چند برنامه مجزا پاسخ داده شود.
- (د) از فرصت آموزش‌های رادیویی غفلت نشود چون بخش قابل توجهی از مناطق محروم روستایی تنها به رادیو دسترسی دارند.

- شبکه‌های استانی:

این شبکه‌ها می‌توانند با توجه به فرصت محدود شبکه‌های سراسری، بخشی از بار آموزش دانش‌آموزان را برعهده گیرند. البته از این شبکه‌ها انتظار می‌رود که حتماً برای انتخاب دبیران، در هماهنگی کامل با گروه آموزشی ادارات کل آموزش و پرورش استان باشند و ترجیحاً از سرگروه‌های آموزشی هر درس به عنوان مدرس استفاده کنند.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- معلم:

دبیران محترم به این نکته توجه داشته باشند که تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان به دلیل ویژگی‌های نامناسب محیط و خانواده، تنها در این درس است که با آموزه‌های دین به صورت مستقیم آشنا می‌شوند و این مسئولیت سنگینی بردوش ما و متولیان آموزش دین می‌گذارد. بنابراین، مراقب باشیم که در شرایط پیش آمده در کشور به دلیل ویروس کرونا، دانش‌آموزان از این نوع تعالیم محروم و دچار آسیب‌های جدی در تربیت دینی نشوند. از این رو خواهشمند است جهت اثرگذاری هرچه بیشتر آموزش‌ها به نکات زیر توجه شود:

الف) در آموزش غیرحضورى ضرورت دارد، از حالت یکنواخت سخنرانی خارج شوید. به این منظور علاوه بر توجه به نکات پیش، آموزش خود را به چند قسمت تقسیم کنید؛ به طوری که قسمت‌های هشت تا دوازده دقیقه‌ای داشته باشید. مثلاً یک تدریس یک ساعته را به پنج قسمت ۱۲ دقیقه‌ای تبدیل کنید به طوری که هر قسمت به طور منسجم، موضوعی را عرضه کند.

ب) زمانی را برای رفع اشکال دانش‌آموزان خارج از ساعت ثابت آموزش غیرحضورى قرار دهید. این کار باعث می‌شود دانش‌آموز با فراغ بال، سؤالات و شبهاتی را که ممکن است بعد از ساعت آموزش غیرحضورى برایش مطرح می‌شود با شما در میان بگذارد.

ج) با توجه به نیاز مبرم دانش‌آموزان برای ارتباط بیشتر با دبیران دینی، و به حداقل رسیدن این ارتباط در شرایط فعلی، بهتر است از راه‌های ارتباطی دیگر برای تعامل بیشتر با دانش‌آموزان، بهره‌کافی برده شود. به عنوان نمونه، شماره تلفن دبیر در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد تا سؤالات و شبهات خود را از وی بپرسند یا در فضای مجازی گروه‌های دوستانه برای ارتباط بهتر با دانش‌آموزان ایجاد شود.

د) با توجه به فراغت مضاعف دانش‌آموزان در این شرایط، کتاب‌های مناسب و خوبی که در حوزه آموزش مباحث اعتقادی و اخلاقی نگاشته شده است به دانش‌آموزان معرفی شود و نسبت به مطالعه آنها ترغیب و تشویق صورت گیرد. (مجموعه‌ای از این کتاب‌ها در انتهای کتاب درسی معرفی شده‌اند).

ه) حتی‌الامکان جلسه‌ای به صورت حضورى با خانواده دانش‌آموزان ترتیب دهید و از آنها به عنوان همیاران معلم یاد کنید و بخواهید تا در کنار فرزندشان، مباحث کتاب درسی را مرور و آنان را به

یادگیری و عمل به این مطالب ترغیب کنند. البته این کار را می‌توانید از طریق مجازی نیز انجام دهید یعنی در حد یک فایل صوتی، والدین را مخاطب قرار دهید و از والدین بخواهید نظر خود را در خصوص صحبت‌های شما بیان کنند.

■ مدیریت مدرسه:

درس دینی متولی مستقیم آموزش مفاهیم دینی به دانش‌آموزان است و هرگونه کوتاهی در اجرای آن، اثرات جبران‌ناپذیری بر تربیت دینی مخاطبان خواهد گذاشت.

■ خانواده:

مهم‌ترین و مؤثرترین نهاد در تربیت دینی دانش‌آموز، خانواده است و مدرسه تنها به عنوان یک بازوی کمکی می‌تواند در امر تربیت دانش‌آموزان اثرگذار باشد. حال با کمرنگ شدن آموزش‌های حضوری در مدرسه و با توجه به اینکه دانش‌آموزان بخش بیشتری از وقت خود را در کانون خانواده می‌گذرانند، لازم است والدین برای پیشرفت روند تربیت دینی فرزندان خود به نکات زیر توجه داشته باشند:

الف) فرزند من و شما آن چیزی نمی‌شود که ما می‌خواهیم بلکه آن چیزی می‌شود که ما هستیم. این جمله کلیدی در امر تربیت است. فرزندان ما، «من دیگر ما» هستند و در بسیاری از امور از همان مسیری می‌روند که ما را در حال طی کردن آن دیده‌اند. از این رو اگر می‌خواهیم آموزه‌های کتاب‌های دینی بر روی فرزندانمان اثر بگذارد، اول باید من و شمای پدر و مادر به آن آموزه‌ها عمل کنیم. پس بهتر است خود را مخاطب کتاب دینی بدانیم و گام به گام و همراه فرزندانمان درس‌های آن را بخوانیم و به آن عمل کنیم. ب) شرایط محیط خانواده نباید در تعارض با آموزه‌های دین باشد. اگر دانش‌آموز در کتاب خود در خصوص حرمت موسیقی حرام، مطالبی بخواند یا از حرمت دیدن فیلم‌ها و تصاویر غیراخلاقی، آگاه شود اما در محیط خانواده بستری برای آلوده شدن به این گناهان فراهم باشد، قطعاً دچار تعارض جدی می‌شود. این مسئله در خصوص سایر رذایل اخلاقی همچون دروغ، غیبت، بددهانی و... نیز صادق است. ج) به دلیل دور بودن فرزندان شما از محیط مدرسه و عدم ارتباط با دبیران دینی یا سایر دبیران متعهد و با اخلاق، لازم است تدبیری بیندیشید تا این خلأ پر شود. بدین منظور، تهیه کتاب‌های مناسب با موضوعات اخلاقی و دینی و تشویق فرزندان به مطالعه آنها می‌تواند بخشی از این نقیصه را جبران کند. می‌توانید جهت آشنا شدن با کتاب‌های مناسب سن فرزندانان به سایت زیر مراجعه کنید:

راهنمای درس آموزش قرآن

مخاطبان برنامه	خانواده	مشارکت، مراقبت، حمایت و تشویق دانش آموزان	
	مدیریت مدرسه	نظارت، حمایت و تشویق معلمان و دانش آموزان	
	معلم	آموزش، تدریس و تربیت از طریق شبکه های مجازی	
	دانش آموز	یادگیری و تمرین	
شبهه های ارزش یابی	حضوری/ غیر حضوری (بیرون خط) online (بر خط)	<p>- ارزش یابی مستمر و فرایندی که بیشتر متناسب بخش های مهارت محور است.</p> <p>- ارزش یابی پایانی که به روش کیفی و توصیفی انجام می گیرد.</p> <p>- عدم نیاز به ارزشیابی پایانی. البته این موضوع به معنای حذف مطلب یا مطالب نیست بلکه تأکید دبیران به آموزش ها و تمرین هاست.</p>	
رسانه های آموزشی	رسانه های پشتیبان	استانی	استفاده از ظرفیت های درون استانی متناسب با شرایط فرهنگی، اقلیمی و... و تشویق معلمان و دانش آموزان به تربیت و یادگیری بخشی از وظیفه تدریس و آموزش را بر عهده دارد. از دانش آموزان انتظار می رود از طریق رسانه سراسری برنامه ها را دنبال کنند.
		توزیران	
	فصلی مجازی	سراسری	۱- تعامل بین معلم، دانش آموز ۲- ارزش یابی پیشرفت تحصیلی
		شبکه شاد	فیلم های بارگذاری شده در این شبکه به نشانی www.roshd.ir
راهبردهای یاددهی یادگیری	روش تدریس	فعال / مهارت محور ^۱ بحث و گفت و گو ^۲ مطالعه و پژوهش ^۳ تمرین و تکرار	
محتوا	غیرحضوری	قرات آیات درس کار در کلاس (مفاهیم) پیام قرآنی	
	مطالعه آزاد	حفظ پیام و آیات منتخب قواعد و تلفظ حروف مباحث شناخت انس با قرآن در خانه	
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		آموزش قرآن / پایه های هفتم تا نهم / دوره اول متوسطه	

۱- محتوا

عناصر تدوین برنامه درسی ترکیبی و بسته آموزشی پیشنهادی برای سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ مبتنی بر شرایط وضعیت قرمز، به تفکیک موضوعات درسی کتاب‌های آموزش قرآن دوره اول متوسطه (پایه‌های هفتم تا نهم)، مطابق با جدول صفحه پیش به شرح زیر است:

۱ مهارت محور: حفظ تعریف قواعد ضرورتی ندارد. بلکه رعایت آن در حین خواندن ملاک یادگیری است. از این رو از پرسش از قاعده خودداری شود.

۲ بحث و گفت‌وگو: هدف از پیام‌های قرآنی کسب مهارت تدبیر است. لذا والدین به جای ارائه توضیح، فرزند خود را راهنمایی کنند تا خود درباره موضوع و مفهوم پیام قرآنی سخن بگویند.

۳ مطالعه و پژوهش: والدین شرایط و امکان لازم را برای انجام مطالعه و پژوهش توسط دانش‌آموز فراهم می‌آورند.

۴ در بخش «هفته آموزشی» دو شیوه پیشنهاد می‌شود:

روش اول: یک زنگ در هفته (طبق روال وضعیت سفید و شرایط عادی) به آموزش قرآن اختصاص یابد. **روش دوم:** به صلاح دید دبیر محترم و هماهنگی با مدیر مدرسه، به جای «یک زنگ در هفته» آموزش قرآن، بخش‌هایی از آموزش و تمرین در طول هفته (پنج روز) گسترده شود. این کار به انس مستمر با قرآن و نیز افزایش میزان علاقه دانش‌آموزان به قرآن کمک می‌کند.

تذکر: این پیشنهاد نباید به حذف و یا کم‌رنگ شدن درس منجر شود. بلکه باید با مراقبت دائمی توسط دبیر محترم، به افزایش کیفیت یادگیری قرآن کریم کمک کرد.

۵ در مقدمه هر یک از کتاب‌های درسی قرآن، به اهداف، روش‌های تدریس و ارزش‌یابی اشاره شده است. دبیران محترم ضمن مطالعه این بخش، زمینه تحقق این مهارت را فراهم آورند.

۶ منظور از «مطالعه آزاد» آن است که این بخش از محتوا توسط دانش‌آموز با هدف تثبیت، تعمیق و تعمیم مطالب و مهارت‌های آموخته‌شده انجام می‌گیرد. دبیر محترم در حین در تدریس و تعامل با دانش‌آموزان به‌طور ضمنی به آنها اشاره می‌کند.

۲- روش تدریس

روش یادگیری برای شرایط غیرحضوری طبق آنچه در مقدمه کتاب‌های درسی آمده و نیز طبق کتاب‌های راهنمای تدریس است. کتاب‌های راهنمای تدریس معلم در «پایگاه کتب درسی» به نشانی <http://chap.sch.ir> در دسترس شما قرار دارد.

در صفحات پیش‌رو الگوی پیشنهادی «کلاس معکوس تربیت و یادگیری قرآن کریم» برای استفاده

دانش‌آموزان و دبیران محترم تقدیم می‌شود. لطفاً ضمن مطالعه دقیق و اجرای آن در حوزه آموزش قرآن کریم، دانش‌آموزان خود را در این کار یاری رسانید.

۳- ارزش‌یابی

ارزش‌یابی این درس به دو شکل شفاهی و کتبی است (طبق آیین‌نامه ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی قبل) و از آنجا که فرایند ارزش‌یابی بخش قرائت و پیام قرآنی کتاب درسی قرآن شفاهی و غیرحضور است، دانش‌آموزان باید به شیوه برخط (آنلاین) و یا بیرون خط (آفلاین) در آزمون شرکت کنند. در این مرحله دانش‌آموزان فایل‌های صوتی خود را برای دبیر محترم ارسال می‌کنند.

۴- رسانه‌های پشتیبان

رسانه سراسری (تلویزیون و رادیو) وظیفه تدریس و آموزش دروس کتاب را بر عهده دارد. دانش‌آموزان موظفانند از طریق رسانه سراسری برنامه‌ها را دنبال کنند. دانش‌آموزان، والدین و معلمان عزیز علاوه بر استفاده از برنامه‌های رسانه سراسری شبکه قرآن به نشانی:

<https://qurantv.ir/qurandartabestan>

<https://qurantv.ir/info/140043/>

می‌توانند فیلم و یا صوت آموزش و تدریس محتوای درسی خود را از طریق وب‌گاه گروه درسی قرآن دفتر تألیف کتب درسی نیز به نشانی زیر دریافت کنند:

http://quran_dept.talif.sch.ir

شبکه رشد نیز با بارگذاری فیلم‌های آموزشی وظیفه تدریس و آموزش را بر عهده دارد. دانش‌آموزان از آن طریق نیز می‌توانند به تدریس و آموزش دسترسی داشته باشند.

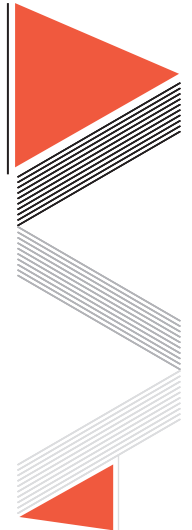
محتواها و خدمات تأییدشده بخش‌های دیگر می‌تواند از طریق شبکه شاد در دسترس دانش‌آموزان قرار گیرد.

شبکه شاد دو محور اصلی را پشتیبانی می‌کند:

۱ تعامل بین معلم، دانش‌آموزان و خانواده

۲ ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی (مستمر و پایانی)

تلویزیون استانی با توجه به ظرفیت‌های خود می‌تواند با تکرار برنامه‌ها و یا ساخت برنامه‌های مکمل، و نیز با توجه به شرایط فرهنگی، اقلیمی و زبانی ضمن توجه به معرفی فعالیت‌های انجام گرفته و تشویق معلمان و دانش‌آموزان به گسترش فضای تعاملی فرایند تربیت و یادگیری در استان کمک کند.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

— **معلم:** به اولویت کسب مهارت روخوانی و روان‌خوانی توجه جدی داشته باشند و در فرصت‌های مقتضی به شیوه‌ای درهم‌تنیده و تلفیقی به سایر موارد نیز اشاره کنند؛ مانند پیدا کردن پیام قرآنی در متن آیات درس، ترجمه لغات و ترکیب‌های ساده و پرکاربرد، داستان‌های قرآنی و ...

مراد از «حفظ قرآن» حفظ نسبی و اجمالی پیام‌های قرآنی و آیات منتخب تربیتی است. دبیر محترم با توجه به میزان علاقه دانش‌آموزان آنها را به حفظ نسبی این آیات تشویق می‌کند. توجه به این امر ضروری است که توانایی حفظ قرآن یک امر «تدریجی» است و ارتباط زیادی با تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان دارد. لذا از سخت‌گیری و نیز مقایسه دانش‌آموزان با یکدیگر پرهیز شود.

— **مدیریت مدرسه:** حلقه اتصال بین دانش‌آموز، دبیر و برنامه درسی جهت یادگیری مؤثر محسوب می‌شود. مدیران محترم می‌توانند با نقش‌آفرینی اثربخش خود در زمینه نظارت بر حسن اجرای برنامه درسی قرآن، به ارتقای کمی و کیفی این درس کمک شایانی کنند.

— خانواده

۱ در «مقدمه» کتاب درسی دانش‌آموز دو صفحه برای والدین محترم در نظر گرفته شده است. لطفاً آن را با دقت بخوانید.

۲ خانواده‌های محترم بیش از همه به «نقش الگویی» خود در آموزش قرآن دقت کنند. چراکه دانش‌آموزان همان‌طور که نمازخواندن و روزه‌گرفتن و بسیاری از مسائل فردی و اجتماعی را از والدین خود می‌آموزند، انس با قرآن کریم را نیز غیرمستقیم از خانواده خود فرامی‌گیرند.

۳ «خواندن مستمر و روزانه» از روی آیات کتاب درسی (یا قرآن کریم) به نحوی که در کلاس بیان شده، مهم‌ترین نقش را در کسب مهارت خواندن قرآن دارد. لذا از فرزند خود بخواهید به این مهم عمل کند و شما نیز با نظارت و حمایت خود، مشوق او باشید.

۴ در شبکه رشد علاوه بر فیلم‌های آموزشی کتاب درسی برای دانش‌آموزان، فیلم‌هایی نیز برای والدین محترم در نظر گرفته شده است؛ لطفاً آنها را نیز ببینید.

www.roshd.ir

الگوی راهبری «کلاس معکوس تربیت و یادگیری قرآن کریم»

الف) چیستی کلاس معکوس

کلاس معکوس یکی از شیوه‌های آموزش و یادگیری است که در آن، کسب معلومات جدید و آموزش در منزل از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی صورت می‌گیرد و انجام تمرین و نیز تکالیف درسی در کلاس

(و یا فضای تعاملی) است. فراگیران ویدئوهای آموزشی را در منزل قبل از حضور در کلاس (حقیقی یا مجازی) تماشا می‌کنند و زمان حضور در کلاس (حقیقی یا مجازی) را به حل تمرین، انجام پروژه و بحث و تبادل نظر پیرامون آموخته‌های خود اختصاص می‌دهند.

ویدئوهای آموزشی که جزء ساختار اصلی و کلیدی تدریس معکوس است، معمولاً توسط مدرس (و یا نظام آموزشی) تهیه و یا از منابع آموزشی آنلاین انتخاب می‌شوند. ارزش شیوه تدریس معکوس در تبدیل زمان کلاسی به یک کارگاه آموزشی است که در آن فراگیران می‌توانند در مورد محتوای آموزشی اظهار نظر و میزان یادگیری خود را ارزیابی کنند و با دیگر هم‌کلاسان از طریق فعالیت‌های عملی و گروهی در تعامل باشند. در حین جلسه کلاس معکوس، معلم به عنوان یک مربی و یا مشاور عمل می‌کند و فراگیران را برای انجام تمرین بیشتر و فعالیت گروهی تشویق می‌کند.

در کلاس معکوس، تدریس، به شیوه غیرحضوری در خانه انجام می‌گیرد و حل تکالیف و رفع اشکال به کلاس درس (حقیقی یا مجازی) منتقل می‌شود. به‌طور کلی به هر کلاسی که در ساختار آن از ویدئوهای آموزشی ضبط شده قبل از کلاس استفاده می‌شود و حل تکالیف را در کلاس (حقیقی یا مجازی) دنبال می‌کند، کلاس معکوس گفته می‌شود.

ب) چرایی کلاس معکوس

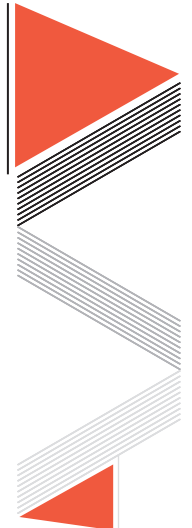
تمرکز در این نوع از کلاس معکوس بر استفاده از رسانه سراسری است. زیرا تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان و خانواده‌ها امکان استفاده از فضاهای تعاملی را ندارند. در این الگو، دانش‌آموزان باید فیلم‌های ویدئو را هر جلسه قبل از کلاس (تعاملی) از رسانه تماشا کنند. تمرین‌ها و تست‌های آنلاین نیز برای سنجش یادگیری دانش‌آموزان در محیط مجازی (شبکه شاد) به کار گرفته شود. استاد ممکن است بحث‌های کلاسی را مدیریت کند و یا اینکه اجازه دهد محیط کلاس (حقیقی یا مجازی) مانند محیط زنده‌ای باشد که دانش‌آموزان با مشارکت و همکاری، آموخته‌های خود را تمرین کنند. این شیوه آموزشی در آموزش‌های بسیاری از کشورها، رشد چشمگیری داشته است. ویدئوهای کوتاه آموزشی این امکان را به فراگیران می‌دهند تا با سرعت دلخواه مطالب را فراگیرند و زمانی که نیاز به بازآموزی و یا تمرکز بیشتری دارند، ویدئو را متوقف و از نو تماشا کنند.

ج) ضرورت اجرا

ضرورت اجرای کلاس معکوس در درس قرآن را باید در موارد زیر جست‌وجو کرد:

۱ مهم‌ترین چالش و تهدید، وضعیت پیش‌روی آموزش و پرورش است که گاهی زرد و گاهی قرمز است؛ در چنین شرایطی با توکل به خداوند حکیم و توانا می‌توان با استفاده از این الگوی مناسب، برای خلق یک فرصت طلایی زمینه‌ساز تحولی بنیادین شد.

۲ پیشرفت تکنولوژی باعث به‌وجود آمدن ظرفیت‌های نوینی در حوزه تربیت، یادگیری در آموزش و

پرورش دنیا شده است. عقل و منطق حکم می‌کند با توجه به اقتضای پیشرفت علوم، روش‌های قبلی بهسازی و در اغلب موارد متحول شوند.

۲ افزایش جمعیت از یک سو و انفجار اطلاعات علمی از سوی دیگر، معلمان را با کمبود وقت برای اجرای شیوه‌های سنتی مواجه می‌کند. لذا شیوه‌های نوین در رفع مشکلاتی از این قبیل راهکار مناسبی است.

۴ اهداف مصوب و اسناد تحولی برای تحقق، نیازمند استفاده از تکنولوژی‌های نوین هستند تا مبانی و روش‌های تربیت و یادگیری را در هر یک از سطوح و رشته‌ها منتقل سازند.

۵ با توجه به نیاز حوزه‌های تربیت و یادگیری به تحول بنیادین، بهره‌گیری هوشمندانه در قالب الگوهای کارآمد و اثربخش، اجتناب‌ناپذیر است. به بیان دیگر تحول بنیادین بدون ارائه الگوهای متقن و کارآمد، و بسنده کردن به ارائه سخنان و رهنمودهای کلی، امری بعید به نظر می‌رسد.

۶ ضعف اساسی عموم معلمان و مربیان حوزه آموزش در کشور باید برطرف شود. این شیوه نزدیک‌ترین و کم‌هزینه‌ترین و درعین حال مؤثرترین راه برای تحقق اهداف آموزش عمومی است.

۷ هر آموزشی دارای دو بخش اصلی است: «تدریس» و «پرسش و ارزش‌یابی»؛ معمولاً بیشترین وقت معلم صرف تدریس می‌شود و فرصت چندانی برای ارزش‌یابی عملکرد و فراهم‌آوری موقعیت یادگیری باقی نمی‌ماند. مخاطبان به دلیل عدم پرسش مستمر و ارزیابی مرحله تکوینی با یادگیری ناقص به دروس بعدی منتقل می‌شوند و این مسئله منجر به ناتوانی در یادگیری ایشان می‌شود. این طرح در جلوگیری از بروز چنین آسیبی بسیار مؤثر و کارآمد است.

۸ معلمان همواره توان و انگیزه یکسانی برای تدریس یک موضوع ندارند. در این طرح معلم یک‌بار تدریس می‌کند و از فیلم آن در تدریس‌های کلاسی استفاده می‌کند. و طبعاً فرصت‌های جدید را برای فعالیت‌های یادگیری اختصاص می‌دهد.

۹ در این شیوه بهترین معلم‌ها در کوتاه‌ترین زمان تدریس می‌کنند و بقیه معلمان می‌توانند از فیلم آن استفاده کنند.

۱۰ اغلب فراگیران در شیوه سنتی، پس از تدریس معلم رغبت چندانی برای مرور دروس ندارند. ولی در این شیوه یادگیری، دیدن فیلم تدریس معلم در منزل، با انگیزه مضاعفی انجام می‌شود.

۱۱ در شرایط فعلی، اجرای طرح مذکور با وجود وب‌گاه‌هایی مانند شبکه تربیتی و آموزشی رشد فراهم شده و در قالب قراردادهایی به آسانی قابل اجراست.

۱۲ در مناطق محروم و روستایی، لوح‌های فشرده فیلم‌ها در اختیار معلمان و دانش‌آموزان باید قرار بگیرد و نیز از طریق اپلیکیشن ارائه و پشتیبانی شود.

۱۳ با توجه به قابلیت فراوان توسعه این روش، به سرعت سایر معلمان می‌توانند فیلم‌های تدریس خود را که حتی با تلفن همراه تصویربرداری کرده‌اند، روی وب‌گاه قرار دهند. این کار به تعامل هرچه بیشتر اعضا کمک می‌کند.

د) چگونگی برگزاری کلاس معکوس

این راهبرد ترکیبی، در اجرا و عمل شیوه‌ای ساده ولی نیرومند در تربیت و یادگیری محسوب می‌شود؛ تا آنجا که به شرط برنامه‌ریزی همه‌جانبه و دقیق، می‌تواند در تحول بنیادین بسیار نقش آفرین شود. روش تدریس معکوس با وجود تمامی فوایدی که دارد، به‌سادگی می‌تواند به ورطه اشتباه کشیده شود. لازمه برگزاری کلاس معکوس به شیوه صحیح و کارآمد داشتن آمادگی کامل است. ضبط محتوای آموزشی نیازمند تلاش و صرف زمان است. همچنین فعالیت‌های قبل و حین کلاس باید به دقت برای فراگیران تبیین شود تا آنها دچار سردرگمی نشوند، به‌درستی این شیوه آموزشی را درک کنند و برای آمادگی در کلاس ترغیب شوند. در نتیجه تدریس شیوه معکوس، زمان و انرژی بیشتری می‌گیرد و نیازمند یادگیری مهارت‌های جدید توسط معلم است.

اما از آنجایی که هر روز بر محبوبیت کلاس معکوس افزوده می‌شود، ابزارهای جدیدی نیز برای تقویت بخش خارج از کلاس طراحی و پیاده‌سازی می‌شوند. به‌ویژه پیشرفت تکنولوژی تلفن‌های هوشمند، منابع غنی آموزشی را در سطح گسترده‌تر و با سهولت بیشتری در هر زمان و مکانی که اراده کنند در اختیار فراگیران قرار می‌دهد.

۶۷

ه) مراحل اجرای طرح کلاس معکوس آموزش

الف) فعالیت‌های پیش از کلاس

- ۱ موضوعات و کتاب‌های درسی انتخاب می‌شوند.
- ۲ از مؤلفان یا مدرسان و یا معلمان توانمند برای تدریس (در رسانه سراسری / استودیو) دعوت می‌شود.
- ۳ برای هر موضوع یک یا چند فیلم کوتاه (حداکثر ده تا ۱۵ دقیقه‌ای) در نظر گرفته می‌شود.
- ۴ طبق برنامه مشخص تدریس موضوعات صفحه به صفحه انجام می‌گیرد.
- ۵ فیلم‌ها پس از تدوین، از طریق رسانه سراسری پخش می‌شود.
- ۶ فیلم‌ها در شبکه رشد در دسترس دانش‌آموزان و معلمان قرار می‌گیرد.
- ۷ برای هر یک از فیلم‌ها مشخصات دقیق درج می‌شود.
- ۸ برای مخاطبانی که به اینترنت دسترسی ندارند، بسته تربیت و یادگیری (DVD) پیش‌بینی می‌شود.

ب) فعالیت‌های کلاسی (جلسه اول)

- ۱ در آغاز اولین جلسه، نشانی وب‌گاه را به مخاطبان معرفی می‌کنیم.
- ۲ در صورت لزوم فیلم‌ها در اختیار مخاطبان قرار می‌گیرد (این کار را می‌توان از طریق دی‌وی‌دی (DVD)، فلش و آپلود در شبکه ملی رشد و یا حتی در وب‌گاه‌هایی مانند آپارات انجام داد).

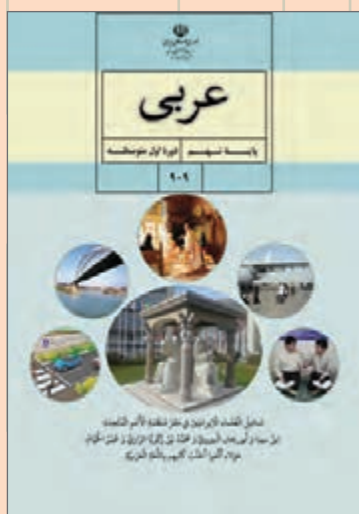

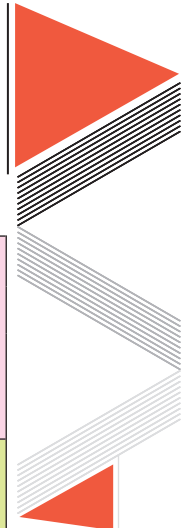
- ۳ از فراگیران خواسته می‌شود تا فیلم‌های تدریس را تا جلسه بعد (قبل از کلاس) نگاه کنند. در هر زمان و هر مکانی و به هر تعداد بار که بخواهند آن را ببینند.
- ۴ تمرین‌ها و تکلیف‌هایی برای کار در منزل به مخاطبان داده می‌شود.

ج) فعالیت‌های کلاسی (جلسات بعدی)

- ۱ معلم در جلسات بعد در کلاس (حقیقی و یا مجازی) با تعامل با دانش‌آموزان به بررسی تکلیف‌ها و حل تمرین‌های بیشتر می‌پردازد.
- ۲ اگر فراگیر فیلم را نگاه نکرده بود، یا هنوز یاد نگرفته بود، با کمک سایر فراگیران و معلم جبران می‌شود.

راهنمای درس عربی، زبان قرآن

مخاطبان برنامه	خانواده	مشارکت و مراقبت و حمایت و تشویق دانش آموز
	مدیریت مدرسه	نظارت، حمایت و تشویق معلمان و دانش آموزان
	معلم	آموزش و تدریس و تربیت از طریق شبکه‌های مجازی
	دانش آموز	یادگیری و تمرین
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضور / غیر حضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	ارزشیابی مستمر و فرایندی که بیشتر متناسب بخش‌های مهارت محور است. ارزش‌یابی پایانی که بهتر است حتی‌الامکان با روش کیفی و توصیفی انجام شود ارزش‌یابی به دو شکل برخط (آنلاین) و بیرون خط (آفلاین) است.
	رسانه‌های آموزشی	استفاده از ظرفیت‌های درون استانی متناسب با شرایط فرهنگی، اقلیمی و... و تشویق معلمان و دانش آموزان به تربیت و یادگیری بخشی از وظیفه تدریس و آموزش را بر عهده دارد. دانش آموزان انتظار می‌رود از طریق رسانه سراسری برنامه‌ها را دنبال کنند.
رسانه‌های پشتیبان	تلوویزیون	استانی
	فضای مجازی	سراسری
رسانه‌های آموزشی	شبکه شاد	۱- تعامل بین معلم، دانش آموز ۲- ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی
	شبکه رشد	فیلم‌های بارگذاری شده در این شبکه به نشانی www.roshd.ir
راهنمایی - یادگیری	(روش تدریس)	فعال / مهارت محور بحث و گفت‌وگو ^۲ تمرین و تکرار مطالعه و پژوهش
محتوا	غیر حضوری	مجموعه (رواگان برکارت) تمرینات (ساختار، کاربرد و آواگان) جواز (تکلمه)
	مطالعه آزاد	متن درس (مهارت تفاهم خواندن، گفتن و شنیدن به همراه ترجمه) ساختار زبان (قواعد) کنز الحکمه، نور السماه برای مطالعه البحث العلمي (پژوهش)
زمان آموزشی	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه
	جلسه	۲
دوره / شاخه / پایه / درس		عربی، زبان قرآن / پایه‌های هفتم تا نهم / دوره اول متوسطه

۱- محتوا

عناصر تدوین برنامه درسی ترکیبی و بسته آموزشی پیشنهادی برای سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ مبتنی بر شرایط وضعیت قرمز به تفکیک موضوعات درسی کتاب‌های هفتم تا دوازدهم به شرح جدول صفحه پیش است.

۲- روش تدریس

روش تدریس برای شرایط وضعیت قرمز، طبق آنچه در مقدمه کتاب‌های درسی آمده و نیز طبق کتاب‌های راهنمای معلم تدریس می‌باشد. کتاب‌های راهنمای تدریس معلم در سایت «پایگاه کتب درسی» به نشانی <http://chap.sch.ir> در دسترس شما قرار دارد.

۱ هر درس، حدوداً در سه جلسه تدریس می‌شود.

۲ روش تدریس بخش غیرحضور (وضعیت قرمز) بدین شکل است که دانش‌آموز باید خودش متن را ترجمه کند و به سؤالات درک مطلب پاسخ دهد. سپس ترجمه فارسی را به همراه فایل قرائت متن از طریق شبکه اجتماعی مانند شاد برای معلم ارسال می‌کند و از طریق شبکه شاد رفع اشکال کند.

۳ بخش حوار را دانش‌آموز می‌تواند به عنوان کار عملی در قالب نمایش رادیویی اجرا کند. در اجرای این بخش حالاتی مانند تعجب، پرسش، هیجان و... باید حتی‌الامکان اجرا شود.

۳- شیوه ارزشیابی

شیوه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در کتاب‌های راهنمای معلم آمده است. این کتاب‌ها در سایت «پایگاه کتب درسی» به نشانی <http://chap.sch.ir> در دسترس است.

دانش‌آموزان فایل‌های صوتی بخش غیرحضور ترجمه متن و پاسخ به درک مطلب را برای معلم ارسال می‌کنند.

کتاب‌های گویا و بارم‌بندی کلیه امتحانات نوبت اول و دوم در تمامی کتاب‌های عربی در همه رشته‌ها نیز در نشانی <http://arabic-dept.talif.sch.ir> قرار دارد.

— در آزمون داخلی نوبت اول و دوم اگر دبیران محترم به دلیل اضطرار ناچار به برگزاری امتحان غیرحضور (آنلاین) شوند از همه مطالب کتاب درسی سؤال طرح خواهد شد.

۴- رسانه‌های پشتیبان

دانش‌آموزان، والدین و معلمان علاوه بر استفاده از برنامه‌های رسانه ملی، می‌توانند کلیپ‌های آموزشی و

تدریس غیرحضوری را از طریق شبکه‌های اجتماعی دانش‌آموزی (شاد) و نیز وب‌سایت شبکه آموزشی تربیتی رشد به نشانی <https://www.roshd.ir> یا وب‌سایت گروه درسی عربی دفتر تألیف کتب درسی به نشانی زیر دریافت کنند:

<http://arabic-dept.talif.sch.ir>

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- معلم: معلمان گرامی از دانش‌آموزان بخواهند متن درس را با صدای رسا و بلند بخوانند و در قالب فایل کم حجم از طریق شبکه اجتماعی مانند شاد ارسال کنند. کانالی ویژه مطالب مهم راه‌اندازی شود که همه دانش‌آموزان پایه در آن عضو باشند. از هر پایه یا کلاس یک دانش‌آموز آشنا به IT نماینده شود که در کانال و گروه ادمین شود.

- مدیریت مدرسه در جایگاه حلقه اتصال میان دانش‌آموز، معلم و برنامه درسی، زمینه‌سازی مناسب جهت یادگیری مؤثر را بر عهده دارند. مدیران محترم می‌توانند با نقش‌آفرینی اثربخش خود در زمینه درس عربی، به ارتقای کمی و کیفی این درس کمک شایانی داشته باشند. با توجه به اینکه دانش‌آموز در شرایط قرمز در کلاس حضور ندارد؛ لذا توجه به آموزش‌های مجازی بسیار مهم است.

- خانواده

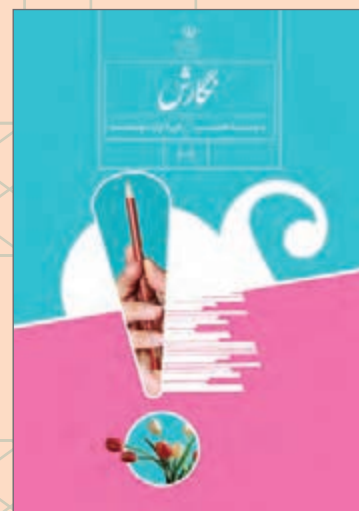
۱ خانواده‌های محترم بر بخش قرائت متن نظارت کنند که دانش‌آموز متن کتاب را ابتدا از کتاب گویند گوش کند، سپس خودش با صدای بلند قرائت کند. مراقبت خانواده لازم است که دانش‌آموز از کتاب‌های کمک آموزشی (خودآموز) استفاده نکند؛ زیرا در صورت رونویسی از کتاب‌های خودآموز آسیب جبران‌ناپذیری به یادگیری دانش‌آموز وارد می‌شود.

۲ در «مقدمه» کتاب درسی دانش‌آموز بخشی برای والدین در نظر گرفته شده است. لطفاً آن را با دقت بخوانید.

۳ در شبکه آموزشی و تربیتی رشد علاوه بر فیلم‌های آموزشی کتاب درسی برای دانش‌آموزان، فیلم‌هایی نیز برای والدین محترم در نظر گرفته شده است؛ لطفاً آنها را نیز ببینید.

www.roshd.ir

راهنمای دروس فارسی و نگارش

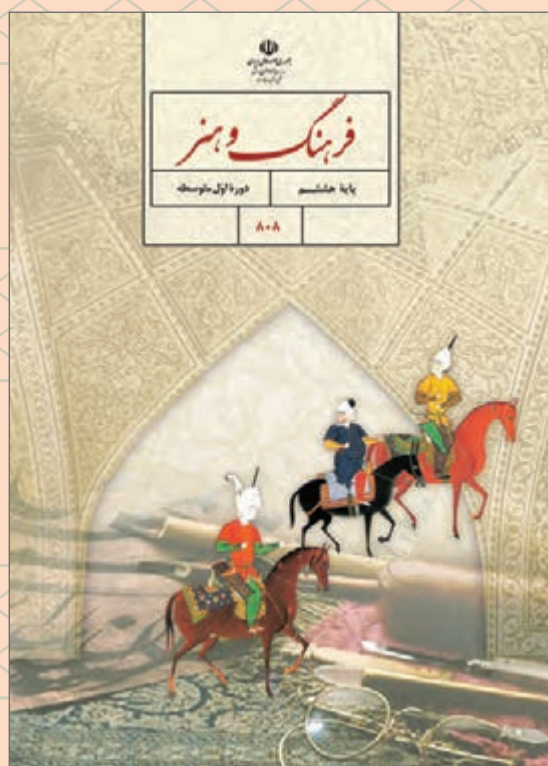
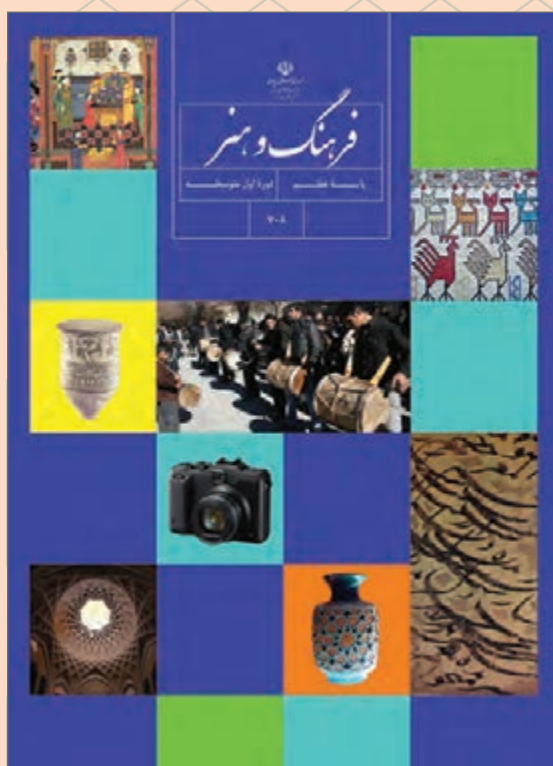

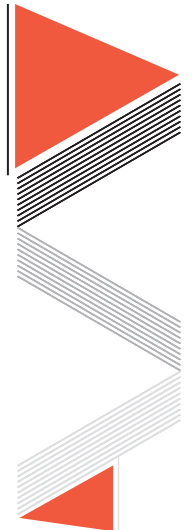
مخاطبان برنامه		خانواده	با معلم و مدرسه در اجرای بهتر آموزش و یادگیری همکاری کند. در کنار فرزندشان جریان یادگیری را نظارت و هدایت کند.					
		مدیریت مدرسه	با معلم و خانواده در استفاده از فضای فردی و مجازی همکاری کند. خانواده‌ها را در جریان اخبار آموزشی و درس قرار دهد.					
		معلم	از فضای شبکه رشد و شاد استفاده کند، فیلم‌ها و کتاب‌ها را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد، به پاسخ‌های دانش‌آموزان بازخورد دهد، متن را بخواند و سؤال‌ها را مطرح کند.					
		دانش‌آموز	فیلم‌ها را ببیند، به کتاب‌های گویا گوش دهد، تمرین‌ها را حل کند و به معلم بازخورد دهد.					
شیوه‌های ارزشیابی		حضوری (بیرون خط) غیرحضوری (online (برخط)	بنابر شرایط موجود معلم می‌تواند از هر دو شیوه استفاده کند. توصیه می‌شود، با توجه به سطح دانش‌آموزان بیشتر از شیوه بیرون خط (آفلاین) استفاده گردد.					
رسانه‌های آموزشی رسانه‌های پشتیبان		استانی	فیلم‌های آموزشی معلمان استانی درس فارسی					
		تلفزیون	فیلم‌های آموزشی تدریس، پخش فیلم و انیمیشن متناسب با متن‌های کتاب، انجام تمرین‌های مربوط به واژه آموزشی و دانش زبانی، املا، جمله‌سازی و نگارش و خوش‌نویسی					
		سراسری	تعامل بین معلم و شاگرد، تدریس و دریافت تکالیف و دادن بازخورد به فعالیت دانش‌آموزان					
		شبکه شاد	فیلم‌های آموزشی و کتاب گویا، خوانش متن درس‌ها و اشعار					
شبکه رشد		فصلی مجازی						
شبکه رشد		فصلی مجازی						
راهبردهای یاددهی-یادگیری		روش تدریس	توضیحی معکوس شنیداری دیداری	تکلیف محور	تکلیف محور - توضیحی	پروژه - نوشتاری	دیداری - روخوانی	دیداری شخصی‌سازی
محتوا		غیرحضوری	متن درس	خودارزیابی	دانش‌های زبانی و ادبی	فعالیت نوشتاری		
		مطالعه آزاد					روان‌خوانی / شعرخوانی	حکایت / کارگروهی
زمان آموزش		ساعت	۱۵ دقیقه	۳ دقیقه	۵ دقیقه	۲ دقیقه	۵ دقیقه	۵ دقیقه
		جلسه	۱					
		درس / پایه / دوره / رشته						
		فارسی / هفتم تا نهم / دوره اول متوسطه						

مخاطبان برنامه	خانواده	با معلم و مدرسه در اجرای بهتر آموزش و یادگیری همکاری کند. در کنار فرزندشان جریان یادگیری را نظارت و هدایت کند.		
	مدیریت مدرسه	با معلم و خانواده در استفاده از فضای فردی و مجازی همکاری کند. خانواده‌ها را در جریان اخبار آموزشی و درس قرار دهد.		
	معلم	از فضای شبکه رشد و شاد استفاده کند، فیلم‌ها و کتاب‌گویا را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد، به پاسخ‌های دانش‌آموزان بازخورد دهد، متن را بخواند و سؤال‌ها را مطرح کند.		
	دانش‌آموز	فیلم‌ها را ببیند، به کتاب‌های گویا گوش دهد، تمرین‌ها را حل کند و به معلم بازخورد دهد.		
شیوه‌های ارزشیابی	حضوری غیرحضوری (بیرون خط) online (برخط)	بنابر شرایط موجود معلم می‌تواند از هر دو شیوه استفاده کند. توصیه می‌شود، با توجه به سطح دانش‌آموزان بیشتر از شیوه بیرون خط (آفلاین) استفاده گردد.		
رسانه‌های آموزشی رسانه‌های پشتیبان	استانی	فیلم‌های آموزشی معلمان استانی درس فارسی		
	سراسری	فیلم‌های آموزشی تدریس، پخش فیلم و انیمیشن متناسب با متن‌های کتاب، انجام تمرین‌های مربوط به واژه آموزشی و دانش زبانی، املا، جمله‌سازی و نگارش و خوش‌نویسی		
	مجازی	تعامل بین معلم و شاگرد، تدریس و دریافت تکالیف و دادن بازخورد به فعالیت دانش‌آموزان		
	فضای شبکه	فیلم‌های آموزشی و کتاب‌گویا، خوانش متن درس‌ها و اشعار		
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	توضیحی معکوس شنیداری دیداری تکلیف محور	تکلیف محور توضیحی پروژه	پروژه نوشتاری شخصی‌سازی
محتوا	غیرحضوری	متن درس	فعالیت‌های نگارشی	درست‌نویسی
	مطالعه آزاد			تصویرنویسی / حکایت‌نگاری / مثل‌نویسی
زمان آموزش	ساعت	۱۵ دقیقه	۵ دقیقه	۵ دقیقه
	جلسه	۱		
درس / پایه / دوره ارشته		نگارش / هفتم تا نهم / دوره اول متوسطه		

راهنمای درس فرهنگ و هنر

مخاطبان برنامه	خانواده	مراقبت و توجه
	مدیریت مدرسه	پشتیبان و ناظر
	معلم	راهبر آموزشی و تسهیل کننده، از هر دو فصل ستاره دار در یک بخش، یکی با صلاح دید معلم و علاقه دانش آموزان تدریس می شود.
	دانش آموز	درک و آفرینش هنری
شبهه های ارزش یابی	حضور / غیر حضوری / offline (بیرون خط) / online (بر خط)	مشاهده طبیعت و آثار هنری، ارائه ایده و آفرینش موقعیت های متعدد و متنوع، اجرای ایده و بیان هنری، درک زیبایی شناختی و شناخت تاریخ و میراث فرهنگی - هنری، نقد هنری، بررسی پوشه کار
	استانی	آموزش آنلاین، پرسش و پاسخ و رفع اشکال با حضور معلمان و کارشناسان، پخش فیلم های آموزشی مناسب
	تولیزون	آموزش آنلاین، پرسش و پاسخ و رفع اشکال با حضور معلمان و کارشناسان و پخش فیلم های آموزشی مناسب
	سراسری	آموزش آنلاین، پرسش و پاسخ و رفع اشکال با حضور معلمان و کارشناسان و پخش فیلم های آموزشی مناسب
رسانه های آموزشی	شبکه شاد	بسته های آموزشی تولید شده توسط سازمان (از جمله فیلم های آموزشی بر فراز آسمان، برنامه های تعاملی مخصوص دانش آموزان، الگوی تدریس نمونه برای معلمان در وضعیت غیر حضوری و...)
	فناوری مجازی	آموزش غیر حضوری توسط معلمان (آنلاین و آفلاین) و استفاده از بسته های آموزشی تولید شده توسط سازمان
	شبکه رشد	
راهبر های یاد می - یادگیری	(روش تدریس)	طراحی یادگیری در قالب پنج مرحله ایجاد انگیزه؛ پرورش ایده، خلاقیت هنری، نقد هنری و ارزش یابی با استفاده از یادگیری معکوس - گردش علمی (مجازی) - ایفای نقش - روش توضیحی - روش پرسش و پاسخ - روش نمایشی
محتوا	غیر حضوری	طراحی هنری سنتی هنرهای نمایشی: کلیه دروس طراحی سنتی تصویرسازی طراحی سنتی هنرهای نمایشی: کلیه دروس
	مطالعه آزاد	نقاشی عکاسی خوشنویسی کلیه دروس کلمه باقی سفالگری هنرهای آوایی: کلیه دروس عکاسی خوشنویسی کلیه دروس نقاشی* هنرهای زیر لایه سوزن دوزی های سنتی هنرهای آوایی: کلیه دروس
زمان آموزشی	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه
	جلسه	۲
دوره /شاخه /پایه /درس	فرهنگ و هنر /هفتم / اول متوسطه	فرهنگ و هنر /هشتم / اول متوسطه
	فرهنگ و هنر /انهم / اول متوسطه	

۱- محتوا

پایه هفتم: کتاب پایه هفتم در سه بخش تجویزی، نیمه تجویزی و غیرتجویزی تدوین شده است. از بخش هنرهای تجسمی و هنرهای سنتی، به ترتیب طراحی و طراحی سنتی به عنوان مادر این هنرها شامل بخش تجویزی می‌شود. عکاسی و نقاشی و هم‌چنین گلیم‌بافی و سفالگری در بخش نیمه تجویزی یا انتخابی قرار دارد. به عبارتی لازم است دانش‌آموزان از بین رشته‌های نقاشی و عکاسی؛ و هم‌چنین گلیم‌بافی و سفالگری یک رشته را بنابر علاقه، نیاز، شرایط و امکانات خود انتخاب کنند. بنابراین دانش‌آموزان در بخش هنرهای تجسمی دو رشته و در بخش هنرهای سنتی نیز با دو رشته هنری آشنا خواهند شد. خوش‌نویسی، هنرهای آوایی و هم‌چنین هنرهای نمایشی نیز شامل بخش تجویزی یا اجباری برنامه می‌شود.

با توجه به شرایط غیرحضورى یادگیرى، بخش «انتخابى» کتاب مى‌تواند توسط دانش‌آموزان و به شکل خودخوان انجام شود. از بخش تجویزی نیز تنها یادگیری «هنرهای آوایی» خودخوان خواهد بود. قسمت پایانی هر فصل شامل فعالیت‌هایی تحت عنوان «تجربه‌های بیشتر» است. این بخش اختیاری (غیر تجویزی) است و فرصت‌های بیشتری را برای یادگیری دانش‌آموزان فراهم می‌کند. همان‌گونه که از عنوان و محتوای آن نیز مشخص است، می‌تواند از کل برنامه حذف شود یا به شکل فعالیت‌های هنری آزاد توسط دانش‌آموزان انجام شود. فصول غیرحضورى و خودخوان (مطالعه آزاد) شامل موارد زیر است:

۱-۱- هنرهای تجسمی:

۱-۱-۱- طراحی: غیرحضورى

۱-۱-۲- عکاسی: خودخوان

۱-۱-۳- نقاشی: خودخوان

۱-۲- خوشنویسى (خودخوان)

۱-۳- هنرهای سنتی:

۱-۳-۱- طراحی سنتی: غیرحضورى

۱-۳-۲- سفال‌گرى: خودخوان

۱-۳-۳- گلیم‌بافی: خودخوان

۱-۴- هنرهای آوایی: خودخوان

۱-۵- هنرهای نمایشی: غیرحضورى

پایه هشتم: کتاب پایه هشتم شامل دو بخش تجویزی و غیرتجویزی است. بخش غیرتجویزی یا اختیاری مانند پایه هفتم در قالب تجربه‌های بیشتر ارائه شده است که قابل حذف می‌باشد. فصول غیرحضورى و خودخوان عبارت‌اند از:

۱-۱- هنرهای تجسمی:

۱-۱-۱- طراحی: غیر حضوری

۱-۱-۲- عکاسی: خودخوان

۱-۱-۳- تصویرسازی: غیر حضوری

۲-۱- خوش نویسی: خودخوان.

پایه نهم: این کتاب مانند کتاب پایه هفتم شامل مباحث مختلف تجویزی، نیمه تجویزی و غیر تجویزی است که در پنج بخش ارائه شده است. بخش غیرتجویزی یا اختیاری هم چون سایر پایه‌ها قابل حذف است. بخش تجویزی شامل طراحی (از بخش هنرهای تجسمی)، خوش‌نویسی، طراحی نقوش هندسی (از بخش هنرهای سنتی) هنرهای آوایی و نمایشی است. عکاسی و گرافیک (از بخش هنرهای تجسمی) و هنرهای زیرلاکی و سوزن‌دوزی (از بخش هنرهای سنتی) در مبحث نیمه‌تجویزی یا انتخابی برنامه قرار دارد؛ یعنی معلمان و دانش‌آموزان می‌توانند با توجه به شرایط و امکانات محیط آموزشی و در تعامل با یکدیگر یک رشته از هر بخش را انتخاب کنند. با توجه به شرایط غیرحضوری پیشنهاد می‌شود هر یک از دانش‌آموزان از برنامه نیمه‌تجویزی یک رشته را انتخاب و خود به یادگیری آن بپردازند. رشته عکاسی و از بخش هنرهای سنتی، هنرهای زیرلاکی انتخاب و دیگر رشته‌ها حذف شود. بخش‌های غیرحضوری و خودخوان به شرح زیر است:

۱-۱- هنرهای تجسمی:

۱-۱-۱- طراحی: غیر حضوری

۱-۱-۲- عکاسی: خودخوان

۱-۱-۳- گرافیک: خودخوان

۲-۱- خوشنویسی: خودخوان

۳-۱- هنرهای سنتی:

۱-۳-۱- طراحی نقوش هندسی: غیر حضوری

۱-۳-۲- هنرهای زیرلاکی: خودخوان

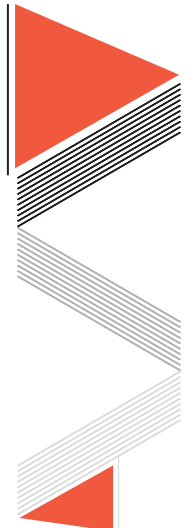
۱-۳-۳- سوزن‌دوزی: خودخوان

۴-۱- هنرهای آوایی: خودخوان

۵-۱- هنرهای نمایشی: غیر حضوری

۲- روش تدریس

اگر چه روش‌های تدریس پیشنهادی برنامه درسی فرهنگ و هنر در دوره اول متوسطه برای شرایط جدید هم‌چنان کارآمد است و پنج گام طراحی آموزشی شامل ایجاد انگیزه، پرورش ایده، انجام فعالیت‌های هنری و جمع‌بندی و بحث و تبادل نظر به‌گونه‌ای مطرح شده است که قابلیت استفاده از راه دور را نیز

دارد؛ اما توجه به نکات زیر جهت انطباق بیشتر طراحی آموزشی با شرایط جدید ضروری به نظر می‌رسد. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های آموزش غیرحضوری داشتن زمان متغیر برای یادگیری و آموزش است؛ به‌گونه‌ای که امکان تکرار مطالب تا بی‌نهایت برای یادگیرنده فراهم شود. اما از سوی دیگر حتی اگر تمامی افراد تحت آموزش غیرحضوری در یک اتاق باشند و همگی یک فعالیت را انجام دهند، آموزش غیرحضوری یک فعالیت فردی است. لذا لازم است مربیان فعالیت‌هایی را که باعث انزوای بیشتر دانش‌آموزان می‌شود حذف کنند و با استفاده از روش‌های مناسب تشویقی به برقراری ارتباط بیشتر دانش‌آموزان با یکدیگر و جلوگیری از احساس انزوای او کمک کنند. فعالیت در انجمن‌های بحث (Discussion Forums)، گفت‌وگوی مجازی، رایانه و ... جهت به اشتراک گذاشتن فعالیت‌های هنری و بحث درباره این فعالیت‌ها می‌تواند به انجام این مهم کمک کند.

به طور کلی عضویت در یک پروژه هنری یا مدیریت، حل مسائل فردی یا گروهی؛ تلخیص و فشرده‌سازی مباحث، بیان مشاهده و تصحیح نظرات و ایده‌های خود، مشارکت در بحث‌های گروهی و تجزیه و تحلیل کار خود و دیگران و ... همه فعالیت‌هایی هستند که دانش‌آموزان را به ایفای نقش‌های متفاوتی فرا می‌خواند که تضمین‌کننده یادگیری است.

حضور استادانه معلم، حضور معنا دار و هدایتگرانه است. او کارگردانی است که دانش‌آموز را به ایفای نقش‌های گوناگون فرا می‌خواند و فرصت‌ها یادگیری متنوعی را فراهم می‌کند. در حین ایفای این نقش‌های گوناگون است که می‌توان علاوه بر مدیریت یادگیری دانش‌آموزان، به گردآوری داده‌های موردنیاز برای ارزش‌یابی نیز پرداخت. مدیریت طراحی یادگیری این نقش‌ها در قالب پنج مرحله ایجاد انگیزه، پرورش ایده، خلاقیت هنری، نقد هنر و ارزش‌یابی (با استفاده از محتوای آموزشی متعدد و متنوع) انجام می‌گیرد. برخی از روش‌های مناسب برای طراحی فرصت‌های یادگیری مشارکتی به شرح زیر است:

- یادگیری معکوس: در این روش جای فعالیت کلاس و منزل عوض می‌شود. به عبارتی مواد آموزشی الکترونیکی پیش از شروع کلاس به دانش‌آموزان ارائه می‌شود (خودخوان). بنابراین زمان کلاس مجازی صرف بحث، درک موضوع، انجام پروژه و آزمون می‌شود. در این روش زمان کلاس می‌تواند صرف تقویت مهارت‌های سطوح بالای تفکر هم‌چون تفکر انتقادی و خلاق شود.

- واحد کار (پروژه): این روش معمولاً مستلزم بررسی، جمع‌آوری اطلاعات و یافتن پاسخ برای دسته‌ای از مفاهیم، یافتن پاسخ به یک پرسش یا چگونگی خلق یک اثر هنری است.

- گردش علمی (مجازی): فرصتی است برای برانگیختن حس کنجکاوی و اکتشاف که می‌تواند شامل دیدار از طبیعت، کارگاه، نمایشگاه، فروشگاه، موزه و ... باشد.

- ایفای نقش: در این روش دانش‌آموزان خود را به جای یک شخص فرضی قرار می‌دهند و به تقلید حرکات، صدا، عواطف و شخصیت وی می‌پردازند. از این روش می‌توان در قصه، نمایش و تربیت‌شنوایی استفاده کرد.

— **روش توضیحی:** با استفاده از این روش معلم می‌تواند دانش آموزان را با ابزار و مواد مورد استفاده، چگونگی کار با آنها، چگونگی نگهداری آنها و شفاف‌سازی نکات مبهم و مشکل‌آفرین در فرایند تولید یک اثر هنری آشنا کند.

— **روش پرسش و پاسخ:** در این روش که به آن روش اکتشافی یا سقراطی نیز می‌گویند، سؤالات به گونه‌ای مطرح می‌شود که دانش آموزان را به تفکر وادارند. از این روش برای ایجاد انگیزه، پرورش ایده، روشن شدن موضوع و روش کار در رشته‌های هنری استفاده می‌شود.

— **روش نمایشی:** با استفاده از این روش، فرایند انجام یک فعالیت هنری نشان داده می‌شود. برای مثال می‌توان چگونگی استفاده از ابزار و مواد مختلف را به دانش آموزان نشان داد. سپس از آنها خواست که روش‌های دیگری برای انجام بهتر فعالیت مورد نظر پیدا کنند.

استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری فعال و متناسب با فضای مجازی می‌تواند درک هنری دانش‌آموزان (تفکر خلاق و نقاد) و خلاقیت هنری او را که با احساس لذت عمیق از یادگیری و درک هویت رشته‌ای همراه است، تضمین کند.

۳- ارزش‌یابی

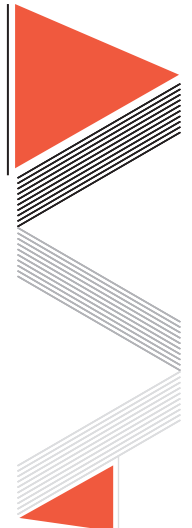
اگر بتوان سه مشکل عمده آموزش مجازی را در تمرکز این نوع از آموزش‌ها بر حفظیات و عدم توجه به سطوح بالاتر یادگیری، عدم امکان پرورش خلاقیت و فقدان حضور و ارتباط مؤثر دانش‌آموزان با یکدیگر از یک سو و با شما معلمان عزیز از سوی دیگر ذکر کرد، آنگاه گزاره خواهد بود اگر بگوییم راه برون رفت از این سه مشکل توجه ویژه به ارزش‌یابی خواهد بود.

در آموزش‌های سنتی نیز ارزش‌یابی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، اما در آموزش‌های مجازی، ارزش‌یابی بخشی جدایی‌ناپذیر از یادگیری است؛ به گونه‌ای که هر لحظه حضور دارد. با توجه همزمان به یادگیری و ارزش‌یابی می‌توان از حضور دائمی دانش‌آموزان در فضای مجازی اطمینان حاصل کرد. بنابراین لازم است فعالیت‌های آموزشی به گونه‌ای طراحی شود که عنصر ارزش‌یابی به قلب آن فعالیت تبدیل شود تا نه تنها زمینه حضور فیزیکی را فراهم آورد؛ بلکه حضور اجتماعی، شناختی، هیجانی و... آنان را نیز تضمین کند. طراحی فعالیت‌های گوناگون هنری به صورت آنلاین و آفلاین (باتوجه به طبیعت آن فعالیت) دانش‌آموزان را همیشه حاضر، پرنرزی و با انگیزه نگه خواهد داشت.

عنصر ارزش‌یابی آموزشی را باید عنصر اصلی هوشیارسازی دانش‌آموزان در نظر بگیریم تا بتوان حضور آنان را تضمین کنیم. علاوه بر این برای عمق بخشیدن به فرایند یاددهی - یادگیری فعالیت‌های هنری دانش‌آموزان، ارزش‌یابی باید بخش جدایی‌ناپذیر از این فرایند طراحی شود.

شیوه‌های ارزش‌یابی برای فعالیت‌های نیمه حضوری تنها به شیوه پایانی است:

۱ پایان هر جلسه در قالب خودارزش‌یابی، دیگر ارزش‌یابی و ارزیابی توسط معلمان

۲- پایان سال تحصیلی (بررسی پوشه کار)

در ارزش‌یابی فرایندی، دانش‌آموزان نیازها، استعدادها و توانایی‌هایشان و همچنین فعالیت‌ها یا اثر هنری خلق شده توسط خود را ارزیابی می‌کنند. به عبارتی در خود ارزیابی لازم است دانش‌آموزان کارهای هنری خود را توصیف، تجزیه و تحلیل کنند؛ احساسات خود را بیان نمایند و در پایان بگویند برای ارائه بهتر یک فعالیت یا محصول هنری در آینده، بهتر است چه کارهایی انجام شود. لذا علاوه بر انجام بخش «خودارزیابی» در کتاب دانش‌آموز (در هر پایه و هر رشته هنری)، آنها می‌توانند با استفاده از «سیاهه رفتار خودارزیابی» که شامل انتظارات عملکردی پایه در تمام رشته‌های هنری است، به ارزیابی از عملکرد خود در رشته‌های مختلف هنری بپردازند.

نوع دیگری از ارزش‌یابی فرایندی که لازم است خود دانش‌آموزان آن را انجام دهند، «دیگر ارزش‌یابی» یا ارزش‌یابی گروهی است. در فرایند اجرای یک فعالیت هنری یا در پایان آن، دانش‌آموزان به شکل فعال و گروهی، به بحث و تبادل نظر درباره فرایند و نتایج حاصل از فعالیت‌های هنری خواهند پرداخت.

علاوه بر این ارزش‌یابی پایانی توسط معلم (پایان هر جلسه و پایان ترم)، اطلاعات مورد نیاز متری و مربی را به گونه‌ای فراهم می‌آورد که به شناخت مسائل و مشکلات یادگیری و چگونگی رفع این مشکلات جهت رسیدن به اهداف آموزشی کمک کند. معلم به وسیله ارزش‌یابی فرایندی در هر جلسه، برگه ارزش‌یابی فعالیت‌های هنری دانش‌آموزان را تکمیل می‌کند و موارد خاصی را که به نظرش می‌رسد در پوشه کار دانش‌آموزان می‌نویسد.

ارزش‌یابی پایانی در پایان هر نیم سال نیز به بررسی پوشه کار دانش‌آموزان و ترسیم نمای کلی از میزان تحقق اهداف آموزشی برای هر یک از دانش‌آموزان اختصاص دارد.

به طور کلی حضور معنادار دانش‌آموزان و رسیدن به اهداف بلند آموزش هنر تنها از طریق حضور هدایتگر معلم در پیوند یادگیری و ارزش‌یابی معنا پیدا خواهد کرد. بنابراین همان‌گونه که مشاهده کردید، ارزش‌یابی در تمام لحظه‌های یادگیری به عنوان عنصر فعال آن حضور خواهد داشت.

۴- رسانه‌های پشتیبان

دوره‌های آموزش مجازی می‌تواند به شیوه‌های آنلاین و آفلاین برگزار شود و مهم‌ترین ویژگی آن داشتن زمان متغیر برای آموزش و یادگیری است. مربیان آموزش هنر باید امکان استفاده از انواع رسانه‌ها را برای جذب و درگیر کردن دانش‌آموزان و ایجاد ارتباط میان دانش‌آموزان و مربیان داشته باشند.

دریافت صحیح پیام دیداری و شنیداری در یادگیری مجازی بسیار مهم است؛ به همان اندازه که طراحی آموزشی و تئوری یادگیری مهم است. در طرح آموزش مجازی هنر لازم است موارد زیر مد نظر قرار گیرد:

— طرح‌بندی موارد دوره آموزشی آنلاین و ترتیب دهی مواردی که باعث داستان وار شدن مطلب خواهد شد.

— توجه به علائم، آیکن‌ها، نمادها و تصاویر مناسب هر پایه و دوره
— استفاده از فن چاپ و تایپوگرافی (نویسه‌نگاری)، شامل استایل و اندازه فونت‌ها با توجه به ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان

— توجه به رنگ بندی و بافت عناصر متعدد در هر فصل، درس و فعالیت
— استفاده از تصویر، عکس انیمیشن یا ویدئوی مناسب برای هر فصل

— استفاده از فیلم‌های تولید شده توسط سازمان پژوهش در هر پایه تحصیلی (برفراز آسمان) پیشنهاد ما استفاده همزمان از آموزش مجازی به صورت بیرون خط (آفلاین) و بر خط (آنلاین) است، تا بتوان با توجه به شرایط جامعه و ویژگی‌های هر استان بستر مناسبی جهت یادگیری بهتر و بیشتر فراهم کرد. با استفاده مناسب از این روش که بر مبنای یادگیری معکوس است، می‌توان اثربخشی بخش آموزش را تضمین کرد. لذا نرم افزار مورد استفاده نیز حتماً باید شرایط اپلود کردن تکالیف و گزارش فعالیت‌ها و خلاقیت‌های هنری دانش‌آموزان را فراهم آورد.

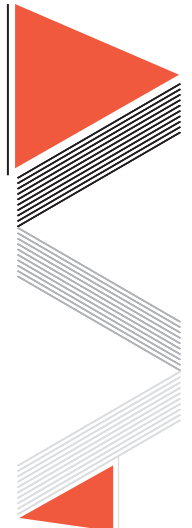
لازم است شما معلمان عزیز با توجه به بودجه، زمان و میزان دسترسی به منابع و محتوای یادگیری متعدد، برای هر جلسه درس خود اقدام به طراحی آموزشی کنید. لذا لازم است استفاده از رسانه در آموزش هنر به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان احساس کنند در محیط یادگیری دیگری، نمی‌توانند چنین تجربه‌ای خلق یا دریافت کنند. در چنین فضایی است که صرف نظر از نوع رسانه مورد استفاده، دانش‌آموزان همیشه حضور خواهند داشت. برای انجام انواع فعالیت‌های مختلف هنری باید حضور دانش‌آموز را تضمین کنیم. حضور شناختی، حضور اجتماعی، حضور هیجانی و ... از بخش‌های مهم فضای آموزش مجازی برای ایجاد خلاقیت هنری است.

تأثیر یک دوره مجازی بستگی زیادی به محتوای آن دارد. هر چقدر این محتوا تعاملی‌تر باشد، باعث ایجاد درگیری بیشتر دانش‌آموزان با آن و یادگیری عمیق‌تر و پایدارتر خواهد بود. نگاه کردن به یک ویدئوی آموزشی، خواندن یک متن جالب یا حل یک جدول، بازی کردن و ... می‌تواند جزئی از آموزش مجازی باشد که دانش‌آموزان را به سطوح بالای یادگیری خواهد رساند. به یاد داشته باشید که محتواهای یادگیری متعدد و متنوع می‌تواند این نوع از یادگیری را آسان‌تر و به یاد ماندنی‌تر کند. در ادامه شما را با بعضی از رایج‌ترین آنها که قابلیت استفاده در برنامه درسی فرهنگ و هنر را دارد، آشنا می‌کنیم:

۱ اسلایدها: اسلایدهایی ساده یا با ویدئو، فایل‌هایی شنیدنی و تصاویر، جداول و ... می‌تواند به یادگیری بیشتر و بهتر دانش‌آموزان کمک کند.

۲ آزمون‌ها: آزمون‌های الکترونیک یا مجازی همچون آزمون‌های سنتی کمک می‌کند تا با استفاده از آن در قبل، بعد و حین یادگیری حضور دانش‌آموزان و اهداف برتر یادگیری تضمین شود. این آزمون‌ها می‌تواند در قالب سؤالات ساده دیداری، شنیداری در فرایند یادگیری مطرح شود یا در قالب سؤال‌های جالب ویدئویی و یا آزمون‌های تعاملی، عملکردی و ... باشد.

۳ Webinars: یک سخنرانی آنلاین است که اغلب با دوربین ثبت و ضبط می‌شود. وبینار همچون

سمینار دو فایده مهم دارد: اول این که شما می‌توانید پیام خود را به هزاران نفر از دانش‌آموزان انتقال دهید. دیگر آن که بینندگان شما می‌توانند از شما سؤال کنند و جواب‌ها را در همان زمان واقعی دریافت کنند.

۴ دوره‌های ویدئویی: این نوع از محتوا می‌تواند آموزش را از نظر بصری گیراتر و یادگیری را ماندگارتر کند. شما می‌توانید با توجه به اهداف، نیازها، وسایل و امکانات و توانایی‌های خود، دانش‌آموزان و محیط آموزشی‌تان، چگونگی ساخت و ارائه ویدئو را انتخاب کنید. دوره‌های ویدئویی می‌تواند شامل ویدئوهایی به شکل ساده و یا تعاملی باشد. نوعی از ویدئو که به ویدئوی سر سخنگو (talking head) معروف است می‌تواند در قصه‌گویی از آن استفاده شود. در این ویدئو به طور ساده یک شخص به طور مستقیم با دوربین سخن می‌گوید و هدف از آن، درگیر کردن مخاطب به وسیله یک قصه گیراست.

۵ کتاب‌های الکترونیکی و مقالات: این نوع از کتاب‌ها و مطالب، مجموعه‌ای قوی از مطالب و اطلاعات مورد نیاز دانش‌آموزان را در طول دوره آموزشی فراهم می‌کند تا به آنها در تعمیق و گسترش یادگیری کمک کند.

۶ پادکست: پادکست‌ها خیلی ساده و مناسب‌اند. دانش‌آموزان می‌توانند در حال انجام کارهای روزمره خود نیز به آن گوش دهند. پادکست‌ها معمولاً طولانی‌اند و برای همین باید جذاب و اقناع‌کننده باشند تا دانش‌آموزان انگیزه کافی برای گوش کردن به آن را داشته باشند.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- معلم

معلمی همیشه و در همه حال یک هنر است؛ لذا معلمان می‌توانند در نقش یک تسهیل‌گر و هدایت‌کننده آموزشی به گسترش و تعمیق بیشتر آموزش‌های تلویزیونی و آنلاین کمک کنند. آنها می‌توانند با ارتباط مؤثرتر با دیگر معلمان هنر و همچنین خانواده‌های دانش‌آموزان بستر مناسب جهت تعامل، همدلی و هم‌یاری بیشتر را فراهم کنند.

- مدیریت مدرسه

برگزاری دوره‌های مجازی، شکاف و نابرابری آموزشی را نمایان‌تر کرده‌است. بنابر این لازم است علاوه بر این که امکاناتی فراهم شود تا دانش‌آموزان مناطق محروم و حاشیه‌ای از آموزش مجازی بهره‌مند شوند، دانش‌آموزان محروم نیز در استان‌ها و شهرهای بهره‌مند، شناسایی و به گونه‌ای مناسب از آموزش مجازی استفاده کنند.

مدیر مدرسه در نقش پشتیبان و ناظر فرایند یاددهی یادگیری نقش اساسی در انجام این مهم دارد. این نقش به‌ویژه در مناطقی که فاقد زیرساخت‌های اساسی برای آموزش مجازی و همین‌طور فقر فرهنگی و اجتماعی است، مهم‌تر به نظر می‌رسد. لازم است مدیران به خصوص در این مناطق علاوه بر

تهیه ابزار و وسایل لازم برای انجام فعالیت‌های هنری در منزل، در تأمین و گسترش امکانات آموزش مجازی، نهایت کوشش و تلاش خود را به کار گیرند.

علاوه بر این، عدم وجود دانش و مهارت فناورانه کافی جهت استفاده از تجهیزات و امکانات، خود معضل دیگری در آموزش‌های مجازی است که مدیران محترم می‌توانند با ارائه آموزش‌های مناسب و ایجاد تعامل بین معلمان و دانش‌آموزان به رفع این نقیصه کمک کنند.

از سوی دیگر شرکت در کلاس‌های مجازی هنر برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مانند معلولان و مبتلایان به اوتیسم نیز دشوار است. به همین دلیل لازم است امکان آموزش اختصاصی و برگزاری کلاس‌های ویدئویی را برای آنها فراهم کنند.

روش‌های یادگیری فعال در هنر مستلزم توجه به استعدادها، نیازها و خواسته‌های متفاوت تربی و هم‌چنین ایجاد موقعیت‌های یادگیری پر بار و فضاهای آموزشی متفاوت و بانشاط است. بدون شک نقش مدیر برای فراهم کردن چنین محیط برانگیزاننده‌ای، اگر بیشتر از معلم نباشد، کمتر نیست. اگر بخواهیم نقش مدیر را به طور خلاصه بیان کنیم شاید بتوان او را سازمان‌دهنده و ناظر فضاهای آموزشی متنوع (واقعی و مجازی)، نشاط‌آور و برانگیزاننده معرفی کرد. علاوه بر این، امر آموزش هنر مستلزم فعالیت گروهی، تعاملی و مشارکتی توسط مربیان و مربیان است. این تعامل و مشارکت تنها در سایه همدلی و توجه به امکانات و محدودیت‌های انجام فعالیت‌های مختلف هنری، به وجود می‌آید. گزافه نخواهد بود اگر بگوییم انتخاب و سازماندهی محیط یادگیری فعال در برنامه درسی هنر بدون کمک، همیاری و پشتیبانی مدیریت امکان‌پذیر نخواهد بود.

بدون شک ارزش‌یابی از فعالیت‌های هنری فرایندی پویاست که با مشارکت معلم و دانش‌آموزان و حضور مؤثر مدیر به عنوان پشتیبان و ناظر آموزشی انجام خواهد شد. نگهداری از فعالیت‌های هنری دانش‌آموزان در قالب پوشه کار نقش مهمی در تقویت اعتماد به نفس، رشد همه‌جانبه آنها و افزایش بهداشت روانی محیط‌های آموزش رسمی هنر دارد. انجام این مهم و کمک به حصول اطمینان از تحقق اهداف برنامه درسی هنر در ید اختیار مدیریت دانا و تواناست.

— خانواده

بدون شک خانواده رکن اساسی آموزش مجازی است. به‌طور کلی لازم است در خانواده فضایی امن و آرام فراهم شود تا دانش‌آموزان بتوانند در کلاس‌های مجازی حاضر شوند. اهمیت نقش خانواده در ایجاد حس مسئولیت‌پذیری، نظم و روحیه‌دادن به دانش‌آموزان در پیش‌بردن برنامه‌های درسی بر هیچ‌کس پوشیده نیست. علاوه بر این خانواده می‌تواند نقش مهمی در رفع بعضی از مشکلات آموزش‌های مجازی داشته باشد.

در محیط مجازی زمینه تربیتی چندانی برای ارتباط و الگوگیری دانش‌آموز از معلمان و دیگر افراد فراهم نیست. لذا خانواده می‌تواند این کمبود را جبران و با انجام واکنش‌های تربیتی مناسب، امکان

مشاهده و الگوگیری فرهنگی، هنری، اخلاقی و تربیتی را فراهم آورد. خانواده‌ای که در آن به میراث فرهنگی و هنری توجه می‌شود و فضای تربیتی آن آمیخته با عطر دل‌انگیز انواع مختلف هنر و ادبیات است، پرورش دهنده نسلی است با هویت ایرانی - اسلامی.

مراقبت از دانش‌آموزان، توجه به آنها و رفع نیازهایشان در زمینه‌های مختلفی همچون ابزار و مواد و وسایل هنری و تهیه تجهیزات لازم برای دسترسی به آموزش‌های مجازی از مهم‌ترین وظایف خانواده است. اما از سوی دیگر در آموزش مجازی یکی از وظایف عمده خانواده‌ها، کمک به تهیه محتوای آموزشی مناسب است و مراقبت از آنچه سبب دسترسی به منابع آموزشی نامناسب می‌شود. کسب اطلاعات و مهارت‌های غلط در هنر، سبب دلسردی هرچه بیشتر دانش‌آموزان در کسب مهارت‌های هنری خواهد شد.

یکی دیگر از ابعادی که در آموزش‌های مجازی مورد بی‌توجهی قرار می‌گیرد، خلاقیت است. این موضوع به‌ویژه در درس هنر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. خانواده در غیبت آموزش چهره به چهره باید شرایطی را فراهم آورد که اجازه بروز ایده‌های خلاق از سوی دانش‌آموزان فراهم شود. تربیت هنری و پرورش خلاقیت با روش تغییر نگرش به پدیده‌های گوناگون و تقویت مهارت مشاهده و انجام فعالیت‌های هنری محقق می‌شود. ارزش‌یابی از این بخش می‌تواند در قالب ارزش‌یابی غیررسمی توسط خانواده‌ها صورت گیرد. ارزش‌یابی از درجه خلاقیت در خلق اثر هنری با توجه به دو معیار صورت می‌گیرد:

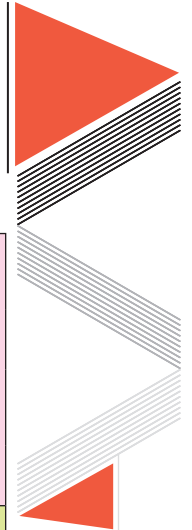
طراحی و اجرای جدید از یک پدیده یا مفهوم و هر نوع تغییر در بهبود فرایندهای موجود.

راهنمای درس تربیت بدنی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

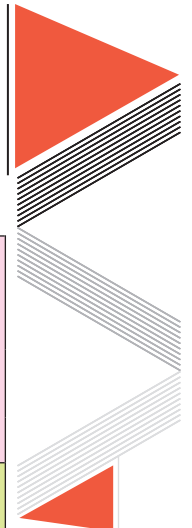

مضامین برنامه	خانواده	مسئول تربیت: همکاری با معلم از طریق تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل و تأمین وسایل ورزشی مورد نیاز در منزل
	مدیریت مدرسه	سازمان‌دهنده و هماهنگ‌کننده: تمهید مقدمات، هدایت و نظارت بر اجرای آموزش مجازی درس تربیت بدنی
	معلم	راهبر هدایت‌کننده - یاددهی - یادگیری: تدارک و طراحی آموزشی مناسب با استفاده از تمرینات حرکتی متنوع و جذاب متناسب با سرفصل دروس
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام تکالیف حرکتی و تمرینات در منزل با مشاهده و بهره‌مندی از آموزش‌های مجازی
شیوه‌های ارزشیابی	حضور، اِغیر حضور (بیرون خط) (برخط) online	عوامل‌های آمادگی جسمانی و مهارت‌های حرکتی به‌شیوه آنلاین بخش دانشی به‌شیوه آنلاین و آنلاین
	رسانه‌های پیش‌بینی	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
رسانه‌های آموزشی	تله‌زیورین	آموزش انواع برنامه‌های ورزشی مناسب اعضای خانواده
	شبکه‌های مجازی	آموزش مهارت‌های ورزشی قابل اجرا در خانه، تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با سرفصل‌های درس
	شبکه‌های فضا	فیلم‌ها و محتواهای آموزش تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان و معلمان
	شبکه‌های رشد	
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	فراگیر، وظیفه‌ای پروژه، حل مسئله
محتوا	غیرحضور	مهارت‌های بدنیتون مهارت‌های تنیس روی میز بازی‌های بومی و محلی ورزش زورخانه آمادگی جسمانی: استقامت عضلانی آمادگی جسمانی: قدرت عضلانی آمادگی جسمانی: چابکی آمادگی جسمانی: انعطاف‌پذیری آمادگی جسمانی: استقامت قلبی تنفسی دانشی: گفتی و شنیدی و ورزشی دانشی: بلوغ و ورزش (ویژه دختران) دانشی: رفتارهای تعدیه‌ای نوجوانان دانشی: آسیب‌های عمومی رانج در ورزش دانشی: وضعیت درست بدن در امور روزمره دانشی: فعالیت بدنی و ورزش آن دانشی: آمی بازی و ورزش در شرایط متنوع آب و هوایی
	مطالعه آزاد	مهارت‌های بسکتبال مهارت‌های هندبال مهارت‌های والیبال بیاد روی در کوهستان
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه
	جلسه	۲
دوره/شاخه/پایه/درس		تربیت بدنی / هفتم / دوره اول متوسطه

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: همکاری با معلم از طریق تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل و تأمین وسایل ورزشی مورد نیاز در منزل
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ کننده: تمهید مقدمات، هدایت و نظارت بر اجرای آموزش مجازی درس تربیت بدنی
	معلم	راهبر هدایت کننده - یاددهی - یادگیری: تدارک و طراحی آموزشی مناسب با استفاده از تمرینات حرکتی متنوع و جذاب متناسب با سرفصل دروس
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام تکالیف حرکتی و تمرینات در منزل با مشاهده و بهره‌مندی از آموزش‌های مجازی
شيوه‌های ارزشیابی	حضوری/غیر حضوری (بیرون خط) / online (بر خط)	عامل‌های آمادگی جسمانی و مهارت‌های حرکتی به‌شیوه آفلاین بخش دانشی به‌شیوه آفلاین و آنلاین
	رسانه‌های پشتیبان	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
رسانه‌های آموزشی	تلویزیون	آموزش انواع برنامه‌های ورزشی مناسب اعضای خانواده
	شبکه شاد	آموزش مهارت‌های ورزشی قابل اجرا در خانه، تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با سرفصل‌های درس
	فضای مجازی	فیلم‌ها و محتواهای آموزش تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان و معلمان
	شبکه رشد	فرآگیر، وظیفه‌ای پروژه، حل مسئله
راهبردهای یاددهی - یادگیری	(روش تدریس)	
محتوا	غیر حضوری	مهارت‌های والیبال مهارت‌های بدمینتون مهارت‌های تنیس روی سبز بازی‌های بومی و محلی آمادگی جسمانی: استقامت عضلانی آمادگی جسمانی: قدرت عضلانی آمادگی جسمانی: انفجاری یا آمادگی جسمانی: انعطاف‌پذیری آمادگی جسمانی: استقامت قلبی تنفسی دانش: بهداشت روان با ورزش دانش: نکات عمومی تغذیه در ورزش دانش: تاثیر برخی از وسایل و رفتارهای پرکاربرد زندگی بر سلامت ساختار قامت دانش: آسیب‌های رایج عضل و اسکلتی و استخوان‌ها در ورزش دانش: آمادگی جسمانی و اجرای آن دانش: اهمیت بازی و ورزش در طبیعت
	مطالعه آزاد	مهارت‌های اسکیت مهارت‌های هندبال دوچرخه‌سواری
زمان آموزشی	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه
	جلسه	۲
دوره /شاخه /پایه /درس		تربیت بدنی / هشتم / دوره اول متوسطه

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

مخاطبان برنامه	خانواده	مسئول تربیت: همکاری با معلم از طریق تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل و تأمین وسایل ورزشی مورد نیاز در منزل	
	مدیریت مدرسه	سازمان دهنده و هماهنگ‌کننده: تمهید مقدمات، هدایت و نظارت بر اجرای آموزش مجازی درس تربیت بدنی	
	معلم	راهبر هدایت‌کننده - یاددهی - یادگیری: تدارک و طراحی آموزشی مناسب با استفاده از تمرینات حرکتی متنوع و جذاب متناسب با سرفصل دروس	
	دانش آموز	یادگیرنده فعال: انجام تکالیف حرکتی و تمرینات در منزل با مشاهده و بهره‌مندی از آموزش‌های مجازی	
شیوه‌های ارزشیابی	حضوری (غیرحضوری) (بیرون خط) (برخط) online		
	عامل‌های آمادگی جسمانی و مهارت‌های حرکتی به شیوه آفلاین بخش دانشی به شیوه آفلاین و آنلاین		
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	استانی	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
		توزیران	آموزش انواع برنامه‌های ورزشی مناسب اعضای خانواده
	فصلی مجازی	شبکه شاد	آموزش مهارت‌های ورزشی قابل اجرا در خانه، تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با سرفصل‌های درس
		شبکه رشد	فیلم‌ها و محتواهای آموزش تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان و معلمان
راهبردهای یاددهی - یادگیری	(روش تدریس)	فراگیر، وظیفه‌ای پروژه، حل مسئله	
محتوا	غیرحضوری		
	مهارت‌های بدنی: تنبیه، کنترل وزن با تعامل انرژی در بدن، دانستن وضعیت بدنی و ناخجاری‌های شایع آن، دانستن اصول مراقبت از زخم هنگام ورزش، دانستن برنامه روزی برای حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی، دانستن: ایمنی، اماکن و وسایل ورزشی		
زمان آموزشی	مطالعه آزاد	مهارت‌های هندبال مهارت‌های بسکتبال مهارت‌های والیبال	
	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
زمان آموزشی	جلسه	۲	
	دوره / شاخه / پایه / درس		
تربیت بدنی / نهم / دوره اول متوسطه			

۱- محتوا

در وضعیت قرمز آموزش تمامی بخش‌های دانشی و آمادگی جسمانی و مهارت‌های حرکتی به شیوه غیرحضور است.

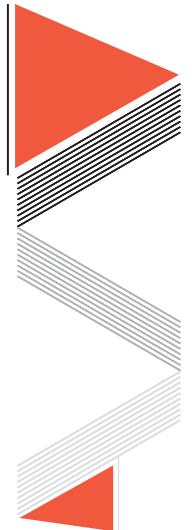
۲- روش تدریس

■ **روش وظیفه‌ای:** در این روش یادگیرنده وظایف حرکتی تعیین شده توسط معلم را انجام می‌دهد و معلم نیز بازخورد فردی ارائه می‌دهد. این روش برای تمرین فردی طراحی شده است. لذا در آموزش‌های مجازی نیز کاربرد زیادی دارد: به‌عنوان مثال معلم می‌تواند تکالیف حرکتی شامل تمرینات آمادگی جسمانی را به صورت کلی تجویز کند و هریک از دانش‌آموزان با توجه به زمان در اختیار در منزل، تمرینات مربوط را انجام دهند و گزارش آن را در کارنامه‌ی تکالیف حرکتی در منزل ثبت و ارائه کنند.

■ **روش شخصی‌سازی شده:** روش شخصی‌سازی شده، برنامه‌ای است که براساس تفاوت‌های توانایی‌های جسمی و شناختی یادگیرنده تهیه شده است. در این روش معلم به هر دانش‌آموز اجازه می‌دهد که با سرعت عمل خود، تکالیف یادگیری تجریز شده توسط معلم را انجام دهد و پیشرفت کند. پیام اصلی این روش این است که دانش‌آموزان در حد توانشان سریع و در حد نیازشان آهسته پیشرفت کنند. تمرکز اصلی این روش بر پاسخ به نیازهای هر فرد یادگیرنده در آموزش است تا در جریان یادگیری ضمن احساس راحتی، انگیزه و از همه مهم‌تر اعتماد به نفس خود را ارتقا داده و طعم موفقیت را نیز بچشد. در این روش دانش‌آموزان همه در حال یادگیری در مسیر اهداف یکسان هستند، اما مسیرهای دستیابی به اهداف مشترک، به سطح پیشرفت فردی و سبک یادگیری دانش‌آموز بستگی دارد. این روش یکی از روش‌های مؤثر در آموزش‌های مجازی درس تربیت بدنی است و به معلم این امکان را می‌دهد تا از امکانات، فضا و انواع رسانه‌های آموزشی قابل استفاده در فضای مجازی (فیلم، عکس، پوستر و...) بهره لازم را ببرد.

ویژگی‌های این روش عبارتند از:

- **محتوا:** فهرست محتوا و تکالیف براساس نتایج پیش‌آزمون، به هر دانش‌آموز ارائه می‌شود و پیگیری و اجرای تکالیف توسط دانش‌آموز صورت می‌گیرد.
- **کنترل مدیریتی:** سیاست‌ها توسط معلم و مدیریت اجرای تکالیف توسط دانش‌آموزان صورت می‌پذیرد و اولیا در منزل نقش نظارتی خواهند داشت.
- **تکالیف:** با هدف درگیرسازی دانش‌آموزان در فعالیت‌های حرکتی ارائه می‌شود و بیشتر تکالیف بدون کادر برای تمرین انفرادی طراحی شده است و دانش‌آموزان موظف به انجام، ثبت و گزارش‌دهی تکالیف به معلم هستند.
- **تعاملات آموزشی:** به‌طور متوسط در هر جلسه آموزش یک بازخورد توسط معلم ارائه می‌شود.

■ **تعیین روال عمل:** سرعت عمل یادگیری توسط هر دانش‌آموز تعیین می‌شود. دانش‌آموز تصمیم می‌گیرد که چه زمان، تمرین را آغاز و به پایان برساند.

■ **پیشبرد تکالیف:** کنترل پیشرفت تکالیف یادگیری در دست دانش‌آموزان است، نه معلم. هر دانش‌آموز براساس توان خود در فعالیت‌های یادگیری شرکت دارد و از یک مرحله به مرحله دیگر می‌رود. از این‌رو در آموزش آمادگی جسمانی می‌توان به راحتی از این روش آموزش استفاده کرد.

■ **روش آموزش فراگیر:** در این روش معلم چندین سطح عملکرد برای موفقیت همه دانش‌آموزان ارائه می‌کند. دانش‌آموز سطح عملکرد را براساس توانایی خود انتخاب می‌کند و در تکالیف یادگیری آن شرکت می‌کند: به عنوان مثال، در آموزش تمرینات قدرت و استقامت عضلانی آمادگی جسمانی، معلم چندین سطح تمرین (ساده به دشوار) ارائه می‌کند و دانش‌آموز با توجه به توانایی خود یکی از سطوح تمرینی را انتخاب کرده و در تمرینات آن شرکت می‌کند.

■ **روش خودارزیابی:** در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با برگه معیارهای تعیین شده توسط معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان بر عملکرد خود نظارت می‌کنند: به عنوان مثال، معلم هنجارهای مدنظر در انعطاف‌پذیری را در هر جلسه آموزشی مشخص می‌کند و دانش‌آموزان براساس اطلاعات آن هنجارها خودارزیابی می‌کنند و به معلم در پایان کلاس بازخورد ارائه می‌دهند.

■ **روش پروژه:** این روش در آموزش موضوعات دانشی درس تربیت بدنی، در بستر فضای مجازی بسیار پرکاربرد و قابل اجراست.

در شروع آموزش، معلم اشکال پروژه در درس تربیت بدنی را به شرح زیر معرفی کرده و دانش‌آموزان را در انتخاب مناسب آنها راهنمایی می‌کند. برای این کار معلم می‌تواند نمونه‌هایی از پروژه‌های دانش‌آموزی در سال‌های گذشته را نیز نمایش دهد.

■ تهیه گزارش با مراجعه به منابع علمی همچون کتاب و مقالات موجود در بستر اینترنت و اپلیکیشن‌ها

■ تهیه گزارش براساس مصاحبه با افراد مختلف در خانواده

■ تهیه روزنامه دیواری

■ کشیدن نقاشی و داستان‌نویسی

■ ساخت ابزار و ماکت وسیله ورزشی

پس از معرفی موضوعات دانشی درس تربیت بدنی - براساس کتاب‌های راهنمای معلم - معلم فهرستی از عناوین موضوعات مرتبط را تهیه کرده و در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد تا هر دانش‌آموز با مشورت اولیای خود و مطابق با ذوق و علاقه، موضوعی از این فهرست را انتخاب کند. پس از انتخاب موضوعات توسط دانش‌آموزان، برای هدایت و ارزیابی بهتر پروژه رهنمودهای زیر قابل استفاده است:

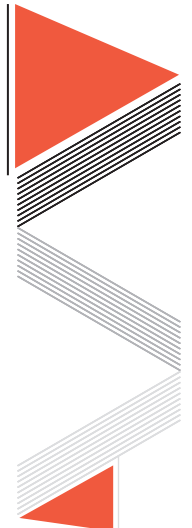
■ آگاه‌سازی دانش‌آموزان با هدف و حدود انتظارات پروژه

■ آگاه‌سازی والدین در جریان پروژه، هدف‌ها و انتظارات آن

- درخواست اعلام زمان بندی اجرای پروژه و ارائه گزارش از دانش آموز
- نظارت مستمر بر فرایند انجام پروژه ها با دریافت گزارش
- دادن فرصت مشخص به دانش آموزان برای گزارش پروژه خود به شما (معلم) و سایر هم کلاسی های خود
- معرفی پروژه های بهتر و بایگانی آنها در مدرسه و نمایش در معرض عموم
- **روش اکتشافی:** در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره مندی از امکانات از امکانات فضای مجازی از انواع رسانه های مختلف آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و...) بهره کافی را ببرد.
- یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف نموده و مسئله ای را حل می کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب های نادرست دانش آموزان را به سمت جواب های درست هدایت می نماید. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ نماید به طوری که از حالت کاوش و پویایی شاگردان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش آموزان را وادار به فکر کردن می کند و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می نماید.
- برای مثال در آموزش «سبک زندگی من» در پایه دهم:
- معلم فکر کردن را در دانش آموزان با گفت و گو و طرح پرسش برمی انگیزد و از آنها می خواهد با ارائه نمونه هایی از سبک های زندگی افراد مختلف، ویژگی های سبک زندگی را دنبال کنند.
- معلم پس از ارائه چند ویژگی سبک زندگی، چک لیستی را برای بررسی کردن سبک زندگی به دانش آموزان ارائه می نماید.
- معلم باید اطمینان حاصل کند که دانش آموزان مسئله را فهمیده اند و بدانند که دنبال چه چیزی می گردند و چگونه باید این چک لیست را پر کنند.
- معلم پیش از مقایسه چند سبک زندگی معرفی شده توسط دانش آموزان، دسته بندی محاسن و معایب سبک زندگی فعال و غیرفعال را برای دانش آموزان ذکر می کند.
- پس از اطمینان از درک اهمیت ضرورت سبک زندگی فعال توسط دانش آموزان، فعالیت هایی را ارائه می نماید که به شکل گیری انواع الگو برای داشتن سبک زندگی فعال می انجامد.
- در نهایت با راهنمایی دانش آموزان به آنها کمک می کند تا بهترین الگوی سبک زندگی فعال مناسب خود را کشف و ارائه کنند.

۳- ارزش یابی

در ارزش یابی غیر حضوری این درس که شامل آمادگی جسمانی، مهارت های ورزشی قابل اجرا در منزل و موضوعات زندگی فعال است، معلم به طور مستمر و در جریان آموزش به کمک روش های مختلفی از جمله خودارزیابی و ارزیابی والدین با استفاده از ابزارهای رایج در تربیت بدنی همچون چک لیست خود

ارزیابی، چک لیست ارزیابی پروژه، چک لیست مشاهده رفتار، کارنمای ثبت تکالیف منزل، آزمون‌های کتبی آنلاین و... وضعیت دانش‌آموزان را در طول آموزش‌های غیرحضورى سال تحصیلی ارزیابی می‌کند.

جدول راهنمای ارزشیابی درس تربیت بدنی دوره اول متوسطه در وضعیت قرمز مدارس در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

محتوای آموزشی	ملاک‌های ارزیابی	روش سنجش و ارزیابی	ابزار جمع‌آوری داده‌ها
بخش مهارت‌های ورزشی (۸ نمره)	رفتارهای فردی و اجتماعی (پوشش ورزشی، حضور به موقع، اجرای تکالیف و مسئولیت‌پذیری، رعایت بهداشت فردی و عمومی و...)	خودارزیابی ارزیابی والدین	چک لیست مشاهده رفتار دفتر ثبت تکالیف در منزل
	سطح مهارت‌های ورزشی (مهارت‌های آموزش داده شده)	خودارزیابی ارزیابی والدین	چک لیست ثبت رکورد چک لیست مشاهده رفتار
	شناخت تاریخچه، قوانین و مقررات رشته ورزشی	ارزیابی معلم	آزمون کتبی آنلاین چک لیست ارزیابی پروژه
	مشارکت فعال در آموزش و تمرینات	خودارزیابی ارزیابی والدین ارزیابی معلم	چک لیست مشاهده رفتار لیست حضور و غیاب
آمادگی جسمانی (۱۰ نمره)	شناخت مفاهیم و اصول آمادگی جسمانی	ارزیابی معلم	چک لیست ارزیابی پروژه آزمون‌های کتبی آنلاین
	انجام تمرینات و تکالیف حرکتی آمادگی جسمانی	ارزیابی والدین ارزیابی معلم	کارنمای ثبت تکالیف حرکتی در منزل پوشه کار چک لیست مشاهده رفتار
	سطح آمادگی جسمانی (فاکتورهای مدنظر در هر نیمسال)	خودارزیابی ارزیابی والدین	چک لیست مشاهده رفتار آزمون‌های آمادگی جسمانی
موضوعات دانشی (۲ نمره)	شناخت موضوعات مربوط به زندگی فعال	ارزیابی معلم	چک لیست ارزیابی پروژه گزارش تکالیف منزل آزمون‌های کتبی آنلاین

۴- رسانه‌های پشتیبان

— سامانه ملی رشد

در آموزش‌های غیرحضورى معلمان می‌توانند از انواع فیلم‌های آموزشی تربیت بدنی بارگذاری شده بر روی سامانه ملی رشد، به‌عنوان پشتیبان برنامه درسی استفاده کنند؛ عناوین این فیلم‌ها عبارت‌اند از:
— فیلم آموزش بسکتبال ویژه معلمان تربیت بدنی پایه هفتم

- فیلم آموزش والیبال ویژه معلمان تربیت بدنی پایه هشتم
- فیلم آموزش هندبال، ویژه معلمان تربیت بدنی پایه نهم
علاوه بر فیلم‌های آموزشی مذکور تعدادی فیلم آموزشی ویژه دانش‌آموزان بر روی ساانه رشد موجود است که بهره‌مندی از آنها در آموزش‌های مجازی علاوه بر ایجاد تنوع در آموزش، برای دانش‌آموزان نیز جذاب و دل‌چسب خواهد بود. عناوین فیلم‌های آموزشی درس تربیت بدنی ویژه دانش‌آموزان عبارت‌اند از:
- فیلم ورزش زورخانه ویژه دانش‌آموزان دوره اول متوسطه
- فیلم ورزش پیاده‌روی در کوهستان ویژه دانش‌آموزان دوره اول متوسطه
همچنین توصیه می‌شود با امکانی که این سامانه در اختیار کاربران قرار داده است، معلمان نسبت به بارگذاری محتوای آموزشی مناسب اقدام نمایند.

- سامانه شاد

حوزه تربیت بدنی و سلامت در شبکه شاد دارای کانال‌های متنوعی از جمله کانال تربیت بدنی و سلامت، کانال کانون‌های ورزشی، کانال تغذیه سالم، وزن سالم و زندگی سالم و کانال باشگاه مجازی بدن‌سازی و آمادگی جسمانی است. در هر یک از این کانال‌ها، محتوای متنوعی برحسب موضوع بارگذاری شده است. در کانال تربیت بدنی و سلامت محتوای درسی تمام پایه‌های تحصیلی از اول ابتدایی تا دوازدهم در بخش‌های دانشی، آمادگی جسمانی، مهارت‌های ورزشی، انواع بازی‌های ورزشی در خانه، ورزش صبحگاهی، سرگرمی‌های ورزشی و مباحث اخلاقی و تربیتی بارگذاری شده است. همچنین در کانال کانون‌های ورزشی، آموزش ۸ رشته ورزشی (والیبال، بسکتبال، هندبال، فوتسال، بدمینتون، طناب‌زنی و حرکات اصلاحی) ارائه شده است.

- رسانه سراسری و استانی

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی و محلی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی دانش‌آموزان برای آموزش مؤلفه‌های آمادگی جسمانی، بخش‌های دانشی و بازی‌های حرکتی در منزل بهره برد.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

- دانش آموز:

- رعایت مراحل گرم کردن و سرد کردن بدن هنگام انجام تکالیف حرکتی در منزل
- داشتن پوشش ورزشی مناسب برای انجام تکالیف حرکتی در منزل
- رعایت نکات بهداشتی و تغذیه‌ای انجام فعالیت‌های حرکتی در منزل
- انجام تکالیف حرکتی و دانشی هر جلسه آموزش در منزل و ثبت و گزارش‌دهی به موقع به معلم
- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزش مجازی

- معلم

- داشتن طراحی آموزشی در هر جلسه آموزش براساس بودجه‌بندی ارائه شده
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب فضای مجازی در هر جلسه
- بهره‌مندی از محتوای آموزشی مناسب در رسانه‌های رشد و شاد
- تدارک و طراحی انواع تمرینات حرکتی با تأکید بر تمرینات انفرادی
- هدایت و راهبری و نظارت بر عملکرد دانش‌آموزان در منزل از طریق ارتباط با دانش‌آموز و اولیا
- انجام ارزشیابی براساس دستورالعمل ارائه شده
- برگزاری جلسات مجازی با اولیا با هدف تدارک محیط آموزشی مناسب در منزل

- مدیریت مدرسه

- همکاری با معلمان در تمهید مقدمات و اجرای هرچه بهتر آموزش‌های حضور و غیرحضور
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضور
- نظارت بر آموزش‌های مجازی درس تربیت بدنی براساس بودجه‌بندی ارائه شده
- نظارت بر رعایت موازین و ارزش‌های فرهنگی و دینی در جریان آموزش‌های مجازی

- خانواده

- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف حرکتی در منزل
- همکاری در تأمین وسایل ورزشی در منزل
- نظارت بر انجام فعالیت‌ها و رعایت مراحل گرم کردن، سرد کردن و ایمنی فعالیت‌های حرکتی در منزل
- نظارت بر رعایت مسائل بهداشتی و تغذیه دانش‌آموزان در هنگام انجام تکالیف حرکتی در منزل
- همکاری با معلم در اجرا و ارزش‌یابی هرچه بهتر آموزش‌های غیرحضور
- فراهم آوردن محیی امن و مناسب برای انجام فعالیت‌های حرکتی در منزل
- شرکت در جلسات مجازی ویژه اولیا

راهنمای درس کار و فناوری

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
دفتر برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری
آموزش عمومی و متوسطه نظری

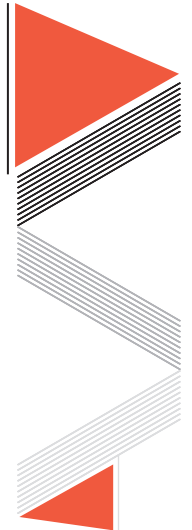
مخاطبان برنامه	خانواده	از سلامت جسمی، عاطفی و روحی دانش‌آموز مراقبت می‌کند و با مشارکت صحیح در فرایندهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی بر تحقق آموزش مفید و مناسب نظارت می‌کند.	
	مدیریت مدرسه	مدیر بر گروه‌های درسی در شبکه شاد نظارت می‌کند و برای هر گروه ناظری تعیین می‌کند که مطالب اصلی را در کانال همان کلاس قرار دهد و برخی مطالب را سنجاقی کند و به پاره‌ای سؤالات مانند تاریخ آزمون‌ها و نوع تکالیف پاسخ دهد. دبیر کار و فناوری با همان ناظر یا نماینده تماس دارد و به سؤالات او پاسخ می‌دهد.	
	معلم	نقش راهنمای آموزشی دارد و اشکالات دانش‌آموز را برطرف می‌کند. بر نحوه فرایند یادگیری دانش‌آموز نظارت می‌کند و نقش اصلاح آموخته‌های دانش‌آموزان را دارد.	
	دانش‌آموز	دانش‌آموز نقش اصلی در ساخت پروژه‌ها را دارد.	
شیوه‌های ارزش‌یابی	مشاهدات معلم از میزان مشارکت دانش‌آموزان در انجام فعالیت در کلاس و منزل (۵ نمره) شامل: ابراز علاقه نسبت به انجام فعالیت و مشارکت فعال در انجام آن/ بهره‌گیری از اطلاعات و تجربیات خود در ارتباط با انجام فعالیت/ رعایت نظم و ترتیب از طریق انجام به‌موقع فعالیت و ارائه گزارش آن بررسی نتایج کار دانش‌آموزان در کتاب درسی (۵ نمره) شامل: پرکردن جداول کتاب درسی/ پاسخ به پرسش‌های کتاب درسی/ تعامل مؤثر با دبیر کار و فناوری و رفع اشکال/ ارسال پژوهش‌های مورد نظر دبیر کار و فناوری برای تکمیل فرایند آموزش بررسی تکالیف عملی (رایانه‌ای و کارگاهی) با رویکرد استفاده از وسایل ساده و موجود در منزل) که در طول سال تحصیلی توسط دانش‌آموز انجام می‌شود (۱۰ نمره) شامل: عکس‌های تهیه شده از مراحل کار و پایان کار/ یا فیلم‌های کوتاه آماده شده از مراحل کار و پایان کار/ تکمیل خودارزیابی توسط دانش‌آموز برای فعالیت انجام شده/ آمادگی لازم برای ارائه گزارش و پاسخ به سؤالات مرتبط با آن.		
	رسانه‌های آموزشی	استانی	همکاری با دبیرخانه کار و فناوری و گروه‌های آموزشی استان‌ها برای تهیه فیلم‌های آموزشی
		تلوویزیون	تعیین ناظر بر تهیه فیلم‌های آموزشی صداوسیما
		سراسری	ایجاد کانال و گروه ویژه دبیران کار و فناوری اول متوسطه به تفکیک پایه (کانال گروه باید هر سال ثابت باشد و حذف نشود).
فصلی مجازی	شبکه شاد	بارگذاری کلیپ‌های آموزشی برای پودمان‌های کار و فناوری در سایت شبکه رشد با نظارت دفتر تألیف کتاب‌های درسی جهت مراجعه دانش‌آموز به نشانی www.rashd.ir	
رسانه‌های پشتیبان	فصلی مجازی	شبکه رشد	
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس - یادگیری معکوس - مبتنی بر پروژه		
	محتوا	غیرحضوری	نوآوری و فناوری کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات جستجو و جمع‌آوری اطلاعات مستندسازی/ کسب و کار اشتراک‌گذاری اطلاعات
زمان آموزش	مطالعه آزاد	تعمیر گمنی/ کار با چوب پرورش و نگهداری گیاهان پویشگر/ خوراکی	پرورش و نگهداری حیوانات معماری و سازه (مارک سازی) صنایع نسبی (دافت) الکترونیک/ کار با فلز
	ساعت جلسه	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
دوره /شاخه /پایه /درس			
کار و فناوری / هفتم / دوره اول متوسطه		کار و فناوری / هشتم / دوره اول متوسطه	
کار و فناوری / هشتم / دوره اول متوسطه		کار و فناوری / هشتم / دوره اول متوسطه	

۱- محتوا

پایه هفتم: کتاب این پایه، دارای نه پودمان است که هفت پودمان آن مبتنی بر پروژه نبوده و آموزش آن از طریق فیلم آموزشی مناسب و جامع امکان پذیر است. در وضعیت قرمز چهار پودمان مبتنی بر پروژه براساس ساختار سه وجهی محتوا به صورت نیمه تجویزی می باشد (انتخابی).

*دانش آموز می تواند یا پروژه های کتاب یا پروژه های جایگزین را در منزل بسازد و فیلم فرایند ساخت و محصول نهایی را جهت ارزش یابی برای معلم خود ارسال نماید (ارزش یابی آفلاین).

ردیف	عنوان درس	شایستگی های مورد نظر	چگونگی اجرا	
			مطالعه آزاد	غیر حضوری
۱	نوآوری و فناوری	<ul style="list-style-type: none"> مستندسازی اطلاعات: گزارش نویسی فعالیت های شغلی، ایجاد سوابق، تکمیل فرم ها و جداول، پایبندی به مستندسازی در نظام کنترل کیفیت، تهیه صورت جلسات کاری، ترویج رویه های مستندسازی در محیط کار و شغل. تأمین امنیت در فضای غیرحضوری: حفظ و مراقبت از اطلاعات شخصی در فضای غیر حضوری، امنیت سیستم های شخصی. 	-	*
۲	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات	<ul style="list-style-type: none"> رعایت اخلاق در فضای غیرحضوری: حفظ حریم خصوصی افراد، تعهد اجتماعی، توجه به فرهنگ، ارزش ها و اعتقادات مورد پذیرش جامعه، توجه به حق کپی رایت. 	-	*
۳	جست و جو و جمع آوری اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> جست و جو و گردآوری اطلاعات: شناخت موتورهای جست و جو و مرورگرها، توانایی جمع آوری اطلاعات درباره یک موضوع، روش های جست و جوی بهتر. 	-	*
۴	مستندسازی	<ul style="list-style-type: none"> به اشتراک گذاری اطلاعات: آشنایی با برنامه ارائه مطلب، توانایی ایجاد، ویرایش و نمایش یک سند ارائه مطلب. 	-	*
۵	کسب و کار	<ul style="list-style-type: none"> پردازش اطلاعات متنی و تصویری: ایجاد سند متنی و ویرایش آن، ایجاد سند تصویری و ویرایش تولید برنامه های کاربردی: تولید برنامه های کاربردی ساده و کوچک، برنامه نویسی مقدماتی، برنامه نویسی برای سیستم عامل اندروید و OS. 	-	*
۶	اشتراک گذاری اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> تحقیق و بررسی مشاغل و حرف: یا مشاغل مرتبط با هر مهارت، بررسی وظایف و مسئولیت های شغل، توجه به میزان علاقه مندی خود به مشاغل. طراحی و ساخت محصولات دستی: رسم طرح، نقشه و الگوی محصول، انتقال طرح روی پارچه، بافت، گلدوزی و ... ساخت محصولات چوبی: شناسایی انواع چوب، کار کردن با ابزار مورد نیاز، ساخت قطعات چوبی. طراحی و دوخت پوشاک: شناسایی الیاف مورد استفاده در پارچه لباسی، انواع دوخت، نگهداری پوشاک. 	-	*
۷	نقشه کشی	<ul style="list-style-type: none"> طراحی و ساخت سازوکارهای حرکتی: انرژی پتانسیل و جنبشی، نیروی اصطکاک، انواع نیروی محرکه، طراحی و ساخت یک وسیله حرکتی. پرورش و نگهداری گیاهان: نقش گیاهان در زندگی، شناخت بخش های مختلف گیاهان، انواع سبزیجات، بررسی شرایط محیطی مناسب برای پرورش گیاه. 	-	*
۸	کار با چوب	<ul style="list-style-type: none"> آماده سازی و پخت غذا: آشنایی با مفاهیم اولیه (ارزش غذایی، خصوصیات سبزی ها و ...) کار کردن با ابزار، تمیز و پاک کردن مواد غذایی، نگهداری مواد غذایی. نقشه کشی: مفهوم و کاربرد نقشه، ابزار و اصول نقشه کشی. طراحی و ساخت سازه های معماری و عمرانی: انواع سازه، اتصال سازه ها، مقاومت سازه ها. 	-	*
۹	پرورش و نگهداری گیاهان	<ul style="list-style-type: none"> کسب مهارت های اداری و مالی: آشنایی با مفاهیم مالی، محاسبه هزینه ها، کاربرد برخی از ابزارها و نرم افزارها در زمینه مالی. تعمیر و نگهداری: نگهداری از ابزارها و دستگاه ها، عیب یابی دستگاه ها و سیستم ها، رفع اشکال و برطرف کردن نقص ها. 	-	*
۱۰	پوشاک		-	*
۱۱	خوراک		-	*

پایه هشتم: کتاب این پایه، دارای هشت پودمان می‌باشد که سه پودمان آن مبتنی بر پروژه نیست و آموزش آن از طریق فیلم آموزشی مناسب و جامع امکان‌پذیر است. پنج پودمان دیگر مبتنی بر پروژه است و در حالت قرمز پنج پودمان مبتنی بر پروژه براساس ساختار سه‌وجهی محتوا به صورت نیمه‌تجویزی است (انتخابی).

* دانش‌آموز می‌تواند یا پروژه‌های کتاب یا پروژه‌های جایگزین را در منزل بسازد و فیلم فرایند ساخت و محصول نهایی را جهت ارزش‌یابی برای معلم خود ارسال کند (ارزش‌یابی آفلاین).

ردیف	عنوان درس	شایستگی‌های مورد نظر	چگونگی اجرا	
			مطالعه آزاد	غیر حضوری
۱	شهروند الکترونیکی ۱	<ul style="list-style-type: none"> مستندسازی اطلاعات: گزارش نویسی فعالیت‌های شغلی، ایجاد سوابق، تکمیل فرم‌ها و جداول، پایبندی به مستندسازی در نظام کنترل کیفیت، تهیه صورت جلسات کاری، ترویج رویه‌های مستندسازی در محیط کار و شغل. 	-	*
۲	شهروند الکترونیکی ۲	<ul style="list-style-type: none"> رعایت اخلاق در فضای غیرحضوری: حفظ حریم خصوصی افراد، تعهد اجتماعی، توجه به فرهنگ، ارزش‌ها و اعتقادات مورد پذیرش جامعه، توجه به حق کپی‌رایت. جست‌وجو و گردآوری اطلاعات: شناخت موتورهای جست‌وجو و مرورگرها، توانایی جمع‌آوری اطلاعات درباره یک موضوع، روش‌های جست‌وجوی بهتر. به تولید برنامه‌های کاربردی: تولید برنامه‌های کاربردی ساده و کوچک، برنامه‌نویسی مقدماتی، برنامه‌نویسی برای سیستم عامل اندروید و OS. 	-	*
۳	امور اداری و مالی		-	*
۴	پرورش و نگهداری حیوانات	<ul style="list-style-type: none"> تحقیق و بررسی مشاغل و حرف: با مشاغل مرتبط با هر مهارت، بررسی وظایف و مسئولیت‌های شغل، توجه به میزان علاقه‌مندی خود به مشاغل. 	*	-
۵	معماری وسازه (ماکت سازی)	<ul style="list-style-type: none"> ساخت محصولات چوبی: شناسایی انواع چوب، کار کردن با ابزار مورد نیاز، ساخت قطعات چوبی. ساخت محصولات فلزی: آشنایی با مواد فلزی، اتصالات فلزی، ابزار مورد نیاز. 	*	-
۶	صنایع دستی (بافت)	<ul style="list-style-type: none"> طراحی و دوخت پوشاک: شناسایی الیاف مورد استفاده در پارچه لباسی، انواع دوخت، نگهداری پوشاک. 	*	-
۷	الکترونیک	<ul style="list-style-type: none"> پرورش و نگهداری حیوانات: اهمیت پرورش و نگهداری حیوانات اهلی بومی، چگونگی رفتار با حیوانات اهلی، مشاغل مرتبط. نقشه‌کشی: مفهوم و کاربرد نقشه، ابزار و اصول نقشه‌کشی. طراحی و ساخت سازه‌های معماری و عمرانی: انواع سازه، اتصال سازه‌ها، مقاومت سازه‌ها. تعمیر و نگهداری: نگهداری از ابزارها و دستگاه‌ها، عیب‌یابی دستگاه‌ها و سیستم‌ها، رفع اشکال و برطرف کردن نقص‌ها. 	*	-
۸	کاربا فلز		*	-

پایه نهم: کتاب این پایه، دارای یازده پودمان است که چهار پودمان آن مبتنی بر پروژه نیست و آموزش آن از طریق فیلم آموزشی مناسب و جامع امکان‌پذیر است. در حالت قرمز هفت پودمان مبتنی بر پروژه براساس ساختار سه‌وجهی محتوا به صورت نیمه‌تجویزی است (انتخابی).

* دانش‌آموز می‌تواند یا پروژه‌های کتاب یا پروژه‌های جایگزین را در منزل انجام دهد یا بسازد و فیلم فرایند ساخت و یا انجام و محصول نهایی را جهت ارزش‌یابی برای معلم خود ارسال کند (ارزش‌یابی آفلاین).

تذکر مهم: در تمامی پودمان‌های کتاب‌های کار و فناوری دبیر مربوط می‌تواند با ساده‌سازی فعالیت‌های کارگاهی آنها را اجرایی کند.

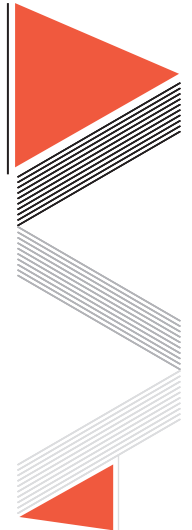
ردیف	عنوان درس	شایستگی های مورد نظر	چگونگی اجرا	
			مطالعه آزاد	غیر حضوری
۱	الگوریتم	■ مستندسازی اطلاعات: گزارش نویسی فعالیت های شغلی، ایجاد سوابق، تکمیل فرم ها و جداول، پابندی به مستندسازی در نظام کنترل کیفیت، تهیه صورت جلسات کاری، ترویج رویه های مستندسازی در محیط کار و شغل.	-	*
۲	ترسیم با رایانه	■ تأمین امنیت در فضای غیر حضوری: حفظ و مراقبت از اطلاعات شخصی در فضای غیر حضوری، امنیت سیستم های شخصی.	-	*
۳	بازی های رایانه ای	■ رعایت اخلاق در فضای غیر حضوری: حفظ حریم خصوصی افراد، تعهد اجتماعی، توجه به فرهنگ، ارزش ها و اعتقادات مورد پذیرش جامعه، توجه به حق کپی رایت.	-	*
۴	هدایت تحصیلی	■ جست و جو و گردآوری اطلاعات: شناخت موتورهای جست و جو و مرورگرها، توانایی جمع آوری اطلاعات درباره یک موضوع، روش های جست و جوی بهتر. ■ به اشتراک گذاری اطلاعات: آشنایی با برنامه ارائه مطلب، توانایی ایجاد، ویرایش و نمایش یک سند ارائه مطلب. ■ پردازش اطلاعات متنی و تصویری: ایجاد سند متنی و ویرایش آن، ایجاد سند تصویری و ویرایش آن. ■ تولید برنامه های کاربردی: تولید برنامه های کاربردی ساده و کوچک، برنامه نویسی مقدماتی، برنامه نویسی برای سیستم عامل اندروید و OS.	-	*
۵	تأسیسات مکانیکی	■ تحقیق و بررسی مشاغل و حرف: با مشاغل مرتبط با هر مهارت، بررسی وظایف و مسئولیت های شغل، توجه به میزان علاقه مندی خود به مشاغل.	*	-
۶	عمران	■ ساخت محصولات فلزی: آشنایی با مواد فلزی، اتصالات فلزی، ابزار مورد نیاز.	*	-
۷	خودرو	■ طراحی و دوخت پوشاک: شناسایی الیاف مورد استفاده در پارچه لباسی، انواع دوخت، نگهداری پوشاک.	*	-
۸	پایش رشد و تکامل کودک	■ طراحی و ساخت سازوکارهای حرکتی: انرژی پتانسیل و جنبشی، نیروی اصطکاک، انواع نیروی محرکه، طراحی و ساخت یک وسیله حرکتی.	*	-
۹	صنایع دستی (برجسته کاری روی مس)	■ طراحی و ساخت محصولات الکترونیکی و برقی: آشنایی با مفاهیم اولیه الکترونیک، مدار الکترونیکی، مصارف انرژی الکترونیکی، ابزار الکترونیکی، طراحی و ساخت پروژه های الکترونیک. ■ نقشه کشی: مفهوم و کاربرد نقشه، ابزار و اصول نقشه کشی.	*	-
۱۰	برق	■ طراحی و ساخت سازه های معماری و عمرانی: انواع سازه، اتصال سازه ها، مقاومت سازه ها. ■ کسب مهارت های بهداشتی: آشنایی با کمک های اولیه، آشنایی با روش ها و ابزارهای پایش رشد و تکامل کودک، مهارت های بهداشتی و عمومی، بهداشت خانواده.	*	-
۱۱	ساز و کار حرکتی	■ تعمیر و نگهداری: نگهداری از ابزارها و دستگاه ها، عیب یابی دستگاه ها و سیستم ها، رفع اشکال و برطرف کردن نقص ها.	*	-

۲- روش تدریس

در آموزش غیرحضوری این درس، امکان بهره مندی از انواع روش های تدریس فعال فراهم است که برای نمونه سه روش به شرح زیر پیشنهاد می شود:

■ **روش اکتشافی:** در آموزش به روش اکتشافی در فضای مجازی لازم است معلم با طراحی آموزشی مناسب و بهره مندی از امکانات فضای مجازی، انواع رسانه های آموزشی (فیلم، عکس، پاورپوینت و ...) را برای هدایت بهتر دانش آموزان از قبل فراهم کند.

یادگیری اکتشافی فرایندی است که دانش آموز با راهنمایی معلم، اصل یا قانونی را کشف و مسئله ای را حل می کند. در این روش معلم با طرح سؤالات مناسب، جواب های نادرست دانش آموزان را به سمت جواب های درست هدایت می نماید. معلم باید کلاس را در جهت صحیح و مسیر معینی حفظ کند؛

به طوری که از حالت کاوش و پویایی دانش‌آموزان کاسته نشود. در این روش، معلم دانش‌آموزان را وادار به فکر کردن می‌کند و آنها را برای رسیدن به پاسخ درست تشویق می‌کند. برای مثال در آموزش مبحث رنگ‌های ایمنی در پودمان کار با فلز پایه هفتم؛ ابتدا معلم با نمایش تصویر رنگ‌های ایمنی و طرح پرسش‌هایی، دانش‌آموزان را به فکر کردن وادار می‌کند و آنها را برمی‌انگیزاند تا احساسی را که رنگ‌های مختلف ایمنی در انسان ایجاد می‌کند بیان کنند. معلم پس از ارائه چند نمونه از تصاویر کاربرد رنگ‌های ایمنی در مشاغل دیگر، دانش‌آموزان را به سمت شناسایی رنگ‌های وضعیت بدون خطر، هشدار و ... هدایت می‌کند. معلم باید اطمینان حاصل کند که در تمام فرایند آموزشی، دانش‌آموزان ضرورت مسئله را به درستی درک کرده‌اند و بدانند که دنبال چه چیزی می‌گردند و چگونه باید این مراحل را طی کنند. دانش‌آموزان به درک درستی از رنگ‌های ایمنی و ضرورت استفاده از آن در کارگاه‌ها رسیده‌اند.

■ **بحث گروهی:** روش بحث گروهی، گفت‌وگویی است سنجیده و منظم درباره موضوعی خاص که مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان در بحث است. روش بحث گروهی برای کلاس‌های حضوری این درس به راحتی قابل اجراست ولی در روش آموزش مجازی نیز می‌توان دانش‌آموزان را به گروه‌های کوچک حداکثر پنج نفره تقسیم کرد و با بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی، گفت‌وگوها را در آن بستر انجام داد. در این روش، معمولاً معلم موضوع یا مسئله اصلی درس را مطرح می‌کند و دانش‌آموزان درباره آن به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهار نظر می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند؛ بنابراین برخلاف روش سخنرانی در این روش، دانش‌آموزان در فعالیت‌های آموزشی فعالانه شرکت می‌کنند و مسئولیت یادگیری را به عهده می‌گیرند. آنان در ضمن مباحثه، از اندیشه و نگرش‌های خود با ذکر دلایل متکی بر حقایق، مفاهیم و اصول علمی دفاع می‌کنند. در اجرای صحیح بحث گروهی، دانش‌آموزان باید توانایی سازمان‌دهی عقاید و دیدگاه‌های خود، انتقادات دیگران (چه درست و چه نادرست) و ارزیابی نظرهای مختلف را در ضمن بحث داشته باشند؛ به عبارت دیگر، روش بحث گروهی روشی است که به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا نظرها، عقاید و تجربیات خود را با دیگران در میان بگذارند و اندیشه‌های خود را با دلایل مستند بیان کنند و نتایج گفت‌وگوهای خود را به معلم گزارش کنند. هم‌چنین معلمان می‌توانند با شرکت در گفت‌وگوهای دانش‌آموزان از کم و کیف فعالیت‌های آنها مطلع شوند.

■ **روش خودارزیابی:** در این روش دانش‌آموزان خود را در مقایسه با معیارهای تعیین شده معلم در هر جلسه ارزیابی می‌کنند. در حقیقت در این روش دانش‌آموزان به شیوه خود خوان محتوای درس را مطالعه می‌کند و بر عملکرد خود نظارت می‌کنند. به عنوان مثال معلم در هر درس مفاهیم و مهارت‌های اساسی و انتظارات یادگیری و معیارهای ارزیابی پیرامون آنها را مشخص می‌کند و دانش‌آموزان موظف‌اند در هر کلاس آموزش مجازی پس از مطالعه درس خود را بر اساس معیارهای تعیین شده از سوی معلم ارزیابی کنند و در پایان کلاس به معلم بازخورد ارائه دهند.

■ **روش کلاس معکوس:** در این روش دانش‌آموزان موضوعات جدید را از طریق تماشای ویدیوها در خانه با توجه به سرعت یادگیری خودشان و ارتباط برخط (آنلاین) با معلم یا همسالان خود فرا می‌گیرند و آنچه را قبلاً در قالب تکلیف مربوط به آن درس بود، در کلاس با هم انجام می‌دهند. در کلاس درس با کمک معلم با مفهوم درس درگیر می‌شوند. هم‌چنین معلم به جای سخنرانی کردن این فرصت را دارد که با توجه به نیاز هر یک از دانش‌آموزان، راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را به آنها بدهد و با آنان ارتباط برقرار کند. در حقیقت این شیوه یادگیری را به دانش‌آموز می‌سپارد و به معلم این امکان را می‌دهد که یادگیری تک‌تک دانش‌آموزان را با توجه به نیازهای فردی آنها تسهیل کند. این روش از دو جزء تشکیل شده است؛ فعالیت‌های یادگیری و تعامل گروهی در کلاس درس و آموزش انفرادی مستقیم با رایانه خارج از کلاس. به عنوان مثال دانش‌آموزان می‌توانند برای «پرورش سبزه» فیلم‌های آموزشی مربوطه را در منزل تماشا، بر مراحل کار تأمل کنند و در کلاس درس می‌توانند با جای‌گیری در گروه‌های خود نسبت به انجام رساندن فعالیت مورد نظر اقدام کنند و موارد ابهام را با کمک دبیر خود و هم‌کلاسان برطرف کنند.

■ **روش تدریس مبتنی بر تفکر انتقادی:** فرایندی است که در آن از مهارت‌های فکری با تفکری به صورت اثرگذار برای کمک به ارزش‌یابی و تصمیم‌گیری دربارهٔ باورها و کارها استفاده می‌شود. برخی از مهارت‌های فکری مورد اشاره در تعریف، تفکر انتقادی عبارت‌اند از مقایسه کردن، سنجیدن، ارتباط دادن، استنتاج کردن، طبقه‌بندی کردن، رده‌بندی، قیاس کردن، تصویر کردن، سلسله‌مراتبی کردن، پیش‌بینی کردن، اعتبار دادن، اثبات کردن، تحلیل کردن، و ارزش‌یابی کردن.

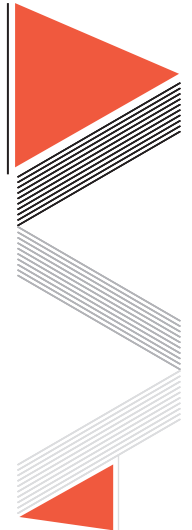
۴ مرحله اجرای روش تدریس مبتنی بر تفکر انتقادی عبارت است از:

۱ **درک و فهم مسئله:** درک و فهم مسئله از طریق کاربست انواعی از ابزارها و مهارت‌های فکری (سؤال کردن تیترا اهمیت زیادی دارد)

۲ **دست‌ورزی اطلاعات:** در این مرحله دانش‌آموزان را تشویق می‌کنیم که بر اساس سؤالاتی که طرح کرده‌اند، اطلاعاتی را فراهم آورند، ارائه دهند و اطلاعات تدارک دیده شده را در عمل دست‌ورزی کنند. آنان از طریق این عملیات آنچه را بدان فکر کرده‌اند، ارزش‌یابی می‌کنند و در واقع از طریق این روند به تفکر انتقادی می‌پردازند.

۳ **کاربست اطلاعات داوری شده:** در مرحله حاضر فعالیت‌های دو مرحله پیش به ثمر می‌رسد؛ یعنی آن دسته از افکاری که اندیشیده و داوری شده‌اند، به کار بسته می‌شوند.

۴ **ارائه بازخورد و راهبردهای تکمیلی:** در مرحله پایانی معلم به دانش‌آموزان دربارهٔ نحوه عملکردشان بازخورد می‌دهد. افزون بر این سعی می‌کند راهبردهای دیگری هم در اختیار آنان قرار دهد تا در انجام دادن تمرین‌ها از آنها استفاده کنند. در ارائه بازخوردها بیشتر باید جنبه‌های به اصلاحی توجه کرد اما در کنار این نباید از اثر تشویقی و ترغیبی بازخوردها غفلت کرد.

۳- ارزش‌یابی

در آموزش‌های غیرحضورى این درس، ارزش‌یابی دانش‌آموزان شامل دو نوع ارزش‌یابی فرایندى و عملکردى است:

الف) ارزش‌یابی مستمر (۲۰ نمره)

در ارزش‌یابی مستمر آموزش‌های غیرحضورى، آموخته‌ها و فعالیت‌های دانش‌آموزان در درس کار و فناوری، در سه بخش ارزیابی می‌شود:

۱ مشاهده‌ات معلم از میزان مشارکت دانش‌آموزان در انجام فعالیت (۵ نمره) شامل:

- ابراز علاقه نسبت به انجام فعالیت و مشارکت فعال در انجام آن؛
- بهره‌گیری از اطلاعات و تجربیات خود در ارتباط با انجام فعالیت؛
- رعایت نظم و ترتیب از طریق انجام به‌موقع فعالیت و ارائه گزارش آن.

۲ بررسی نتایج کار دانش‌آموزان در کتاب درسى (۵ نمره) شامل:

- پرکردن جداول کتاب درسى؛
- پاسخ به پرسش‌های کتاب درسى؛
- تعامل مؤثر با دبیر کار و فناوری و رفع اشکال؛
- ارسال پژوهش‌های مورد نظر دبیر کار و فناوری برای تکمیل فرایند آموزش.

۲ بررسی تکالیف عملی (رایانه‌ای و کارگاهی با رویکرد استفاده از وسایل ساده و موجود در منزل) که در طول سال تحصیلی توسط دانش‌آموز انجام می‌شود (۱۰ نمره) شامل:

- عکس‌های تهیه شده از مراحل کار و پایان کار؛
- فیلم‌های کوتاه آماده شده از مراحل کار و پایان کار؛
- تکمیل خودارزیابی توسط دانش‌آموز برای فعالیت انجام شده؛
- آمادگی لازم برای ارائه گزارش و پاسخ به سؤالات مرتبط با آن.

۴- رسانه‌های پشتیبان

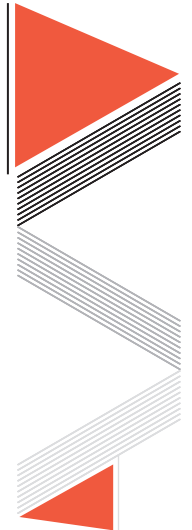
- سامانه ملی رشد:

از جمله فعالیت‌های جذاب در این درس، نمایش فیلم‌های آموزشی است. در سامانه ملی رشد امکان بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی این درس به سهولت فراهم شده است و به معلمان این امکان را می‌دهد تا ضمن ایجاد تنوع در فرایند تدریس خود، از ظرفیت‌های آموزشی آنها نیز بهره‌مند شوند. عناوین فیلم‌های آموزشی کار و فناوری در سامانه ملی رشد به شرح زیر است:

<https://www.aparat.com/v/gweas?playlist=370982>
<https://www.aparat.com/v/JQz7M?playlist=370982>
<https://www.aparat.com/v/gAMyC?playlist=370982>
<https://www.aparat.com/v/XnQwx?playlist=370982>
<https://www.aparat.com/v/LpxFK>
<https://www.aparat.com/v/RACfQ?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/q6lFP?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/JfCPZ?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/mcelw?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/CFvRQ?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/hpdNw?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/lyb7p?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/u2xgN?playlist=360735>
<https://www.aparat.com/v/OZE2C?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/OZE2C?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/TmWkq?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/kdxKt?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/tpoWn?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/KGCed?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/Cjh0E?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/IaegO?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/wAo3J?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/jPX27?playlist=347374>
<https://www.aparat.com/v/KsT6G>

— سامانه شاد:

فیلم‌های کوتاه آموزشی در موضوعات مختلف مرتبط با آموزش سلامت در این سامانه بارگذاری شده است. هم‌چنین برخی از فیلم‌هایی که با هدف ارتقای سطح سلامت و بهداشت در استان‌ها تولید شده است و متناسب با اهداف برنامه درسی کار و فناوری است، قابل استفاده است. انتظار داریم معلمان نمونه‌های طراحی آموزشی خود در درس کار و فناوری و سایر مطالب علمی و قابل استفاده را با هدف بهره‌مندی سایرین بر روی این سامانه بارگذاری کنند.

— رسانه سراسری و استانی:

از ظرفیت‌های رسانه‌های ملی و محلی می‌توان در قالب تولید فیلم‌های آموزشی مناسب بخش غیرحضوری درس کار و فناوری بهره لازم را برد.

— سرویس‌های اشتراک ویدئوی ایرانی:

از سرویس‌های اشتراک گذاری ویدئوی ایرانی مانند آپارات به منظور بهره مندی حداکثری از فیلم‌های آموزشی و درسی استفاده شود.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

— دانش آموز:

- پیگیری، مشاهده و بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی مجازی
- انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش‌دهی به معلم
- شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی با همکلاسی‌ها و معلم به صورت مجازی
- انجام تکالیف دروس، ثبت و گزارش‌دهی به موقع به معلم
- شرکت در آزمون‌های آفلاین، برخط (آنلاین) و حضوری
- رعایت صداقت در تمام فرایندهای تدریس و کلاس اعم از پاسخگویی به معلم و ارزش‌یابی‌ها

— معلم:

- طراحی آموزشی مناسب برای هر درس
- تدارک انواع رسانه‌های آموزشی مناسب برای استفاده در فضای آموزش غیرحضوری
- تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق گفت‌وگوهای گروهی در فضای غیرحضوری
- پیگیری و نظارت مستمر بر انجام تکالیف و فعالیت‌های کتاب توسط دانش‌آموزان
- بهره‌مندی از فیلم‌های آموزشی شبکه‌های رشد و شاد در آموزش‌های مجازی
- هدایت و راهبری فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان

— مدیریت مدرسه:

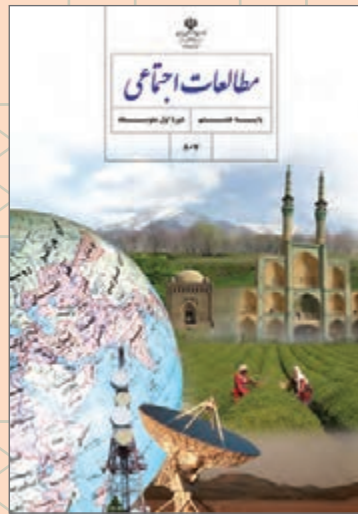
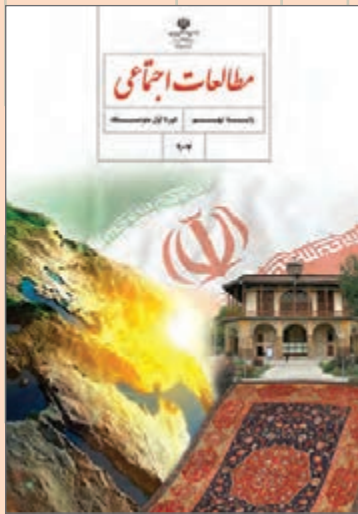
- فراهم آوردن امکانات موردنیاز معلمان در برگزاری آموزش‌های حضوری و غیرحضوری
- برقراری ارتباط با اولیا و مطلع کردن آنها از شرایط و امکانات لازم برگزاری کلاس‌ها و آزمون‌های غیرحضوری
- تهیه محتوای آموزشی به صورت جزوه، لوح‌های فشرده و فلش مموری و قرار دادن در دسترس دانش‌آموزان در مدارس کمتر برخوردار
- تأکید بر حضور دانش‌آموزان در کلاس‌های برخط در مناطق برخوردار
- تأکید بر ارزش‌یابی و سنجش عادلانه

— خانواده:

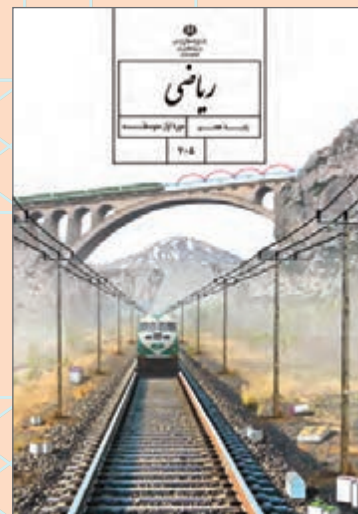
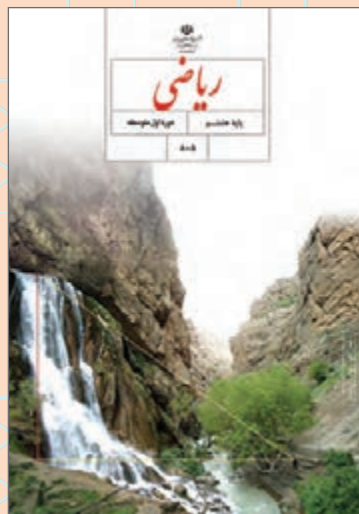
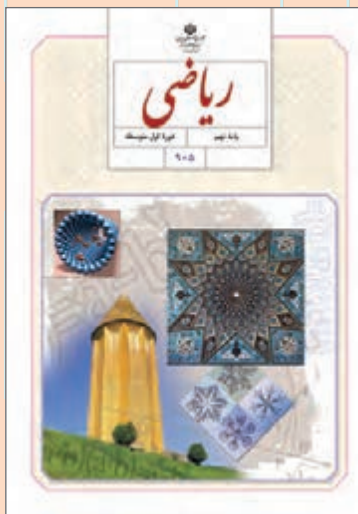
- تشویق و ترغیب و نظارت بر اجرای تکالیف دانش‌آموزان در منزل

- فراهم آوردن فضای آرام و ساکت در منزل به هنگام برگزاری کلاس‌های مجازی
- همکاری با معلم و مدرسه در برگزاری آزمون‌های حضوری و غیرحضوری
- تقویت حس مسئولیت‌پذیری و تداوم نظم و انضباط فرزندان
- نظارت بر عملکرد فرزندان در آموزش‌های غیرحضوری به منظور حفظ صداقت در تمام فرایندهای کلاس اعم از پاسخ به معلم، ارزش‌یابی و ...
- نظارت بر ساعات بیداری دانش‌آموزان در شب به منظور تأمین خواب به موقع فرزندان و پیشگیری از تبعات شب‌بیداری‌های طولانی

راهنمای دروس مطالعات اجتماعی

راهنمای دروس ریاضیات

مخاطبان برنامه	خانواده	فراهم آوردن محیطی آرام و مناسب برای حمایت از فرایند آموزش و فعالیت دانش آموزش و تعامل مناسب با مدرسه.	
	مدیریت مدرسه	فراهم آوردن شرایط مناسب برای بسترسازی و اجرای آموزش مجازی، نظارت کامل و دقیق بر اجرای محتوای این شیوه نامه، برقراری ارتباط مستمر با معلمان، دانش آموزان و خانواده ها و ارائه بازخوردهای مناسب در جهت ارتقای یادگیری دانش آموزان.	
	معلم	ارائه آموزش های مبتنی بر این شیوه نامه و رویکردهای حاکم بر برنامه درسی ریاضی مدرسه ای، تدارک دیدن فرصت های یادگیری مبتنی بر فعال بودن دانش آموزان در فرایند یادگیری ریاضی و ارائه بازخوردهای مناسب به دانش آموزان و اولیای آنها.	
	دانش آموز	احساس مسئولیت نسبت به فرایند یادگیری ریاضی خود، حضور به موقع، فعال و مشتاقانه در فرایند آموزش آنلاین، انجام تکلیف محوله به نحو احسن و پیروی از قوانین کلاس مجازی.	
شیوه های ارزش باهی	حضوری / غیر حضوری (بیرون خط) / online (بر خط)	بیرون خط (آفلاین): ارزشیابی مستمر از فعالیت های دانش آموزان و میزان مشارکت آنها در فرایند آموزش مجازی بر خط (آنلاین): ارزشیابی های پایانی	
رسانه های آموزشی	رسانه های پشتیبان	استانی	استفاده از ظرفیت شبکه های استانی به منظور تولید و ارائه آموزش های مکمل و منطبق بر رویکرد حاکم بر برنامه درسی ریاضی و محتوای کتاب های درسی ریاضی با تأیید گروه ریاضی استان
		سراسری	استفاده از برنامه های تولیدی رسانه ملی به عنوان محتوایی مکمل برای آموزش مجازی هدایت شده توسط معلمان و تولید محتوای آموزشی منطبق بر محتوای کتاب های درسی ریاضی و این شیوه نامه با نظارت و تأیید حوزه ریاضیات سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
	فصلی مجازی	شبکه شاد	استفاده از ظرفیت های موجود در شبکه تعاملی شاد برای فراهم آوردن بستری مناسب برای تعامل دانش آموزان با یکدیگر و معلمان به منظور یادگیری فعال ریاضی
		شبکه رشد	استفاده از محتوای آموزشی ارائه شده در این شبکه به عنوان منابعی مفید برای دانش افزایی دبیران محترم و آشنایی آنان با روش ها و الگوهای تدریس مناسب ریاضی
راهبردهای یادگیری	روش تدریس	الگوی روش تدریس فعال در محیط آنلاین	
محتوا	غیر حضوری	تلاش دروس	
	مطالعه آزاد	فصل اول کتاب (صفحه ۱ تا ۱۲)	
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
	جلسه	۴	
درس / پایه / دوره / رشته	ریاضیات / هفتم / دوره اول متوسطه	ریاضیات / هشتم / دوره اول متوسطه	ریاضیات / نهم / دوره اول متوسطه

۱- روش تدریس

الگوی روش تدریس فعال در محیط برخط (آنلاین)

در این روش ابتدا معلم فعالیت مربوط به درس را برای دانش‌آموزان ارسال می‌کند و از آنها می‌خواهد تا این فعالیت را انجام دهند و پاسخ‌های خود را طی زمان مشخصی برای معلم بفرستند. سپس معلم با توجه به هدف آموزشی قصدشده در فعالیت، سبک‌های مختلف یادگیری دانش‌آموزان و خلاقانه و بدیع بودن راه‌حل‌ها، تعدادی از آنها را متناسب با زمان کلاس آنلاین خود برای بحث در کلاس انتخاب می‌کند. در جلسه آنلاین، معلم راه‌حل‌های انتخابی را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد تا از این طریق دانش‌آموزان به مفهوم مورد نظر دست یابند. در این مرحله مناسب است معلم تا حد امکان از دانش‌آموزان بخواهد تا نحوه حل فعالیت به کمک آن راه‌حل‌های انتخابی را توضیح دهند و او نقش هماهنگ‌کننده بحث را ایفا کند. معلم در پایان به کمک دانش‌آموزان نتایج آموزشی حاصل از انجام فعالیت مورد نظر را جمع‌بندی و تکالیف دانش‌آموزان را تعیین می‌کند. لازم به ذکر است که نمونه‌های عملی این روش توسط گروه ریاضی سازمان پژوهش در حال تولید است و پس از تولید در اختیار همکاران گرامی قرار خواهد گرفت.

در موقعیت‌هایی که معلمان امکان استفاده از این روش تدریس را به‌طور کامل ندارند می‌توانند تا حد ممکن از این روش استفاده کنند و در موقعیتی که امکان استفاده از این روش اصلاً وجود ندارد، می‌توان از روش‌های جایگزین همانند موارد زیر استفاده شود:

روش یادگیری معکوس: اصطلاح یادگیری معکوس (Flipped Learning) یا کلاس معکوس در چند سال اخیر در دنیای آموزش، حسابی سروصدا به پا کرده است و قبل از شرایط کنونی نیز از آن استقبال فراوانی شد. تمام معلمانی که در سراسر جهان از روش یادگیری معکوس استفاده می‌کنند آن را تحولی شگرف در شیوه‌های آموزشی می‌دانند که ضمن کم کردن از زمان آموزش، برآیند و نتیجه بهتری دارد. این روش کارآمد و مفید در شرایط کنونی آموزش نیز می‌تواند یاری‌رسان معلمان باشد. اما در واقع یادگیری معکوس چیست؟ اساس این روش آن است که معلم قبل از کلاس محتواهای آموزشی مورد نظر خود را تهیه کند و آن را با دانش‌آموزان به اشتراک بگذارد و سپس در زمان کلاس، به مرور کلی مطالب، تثبیت آن، حل تمرین و رفع اشکال بپردازد. در این صورت دانش‌آموزان محتوایی در اختیار خواهند شد که بنا به سرعت یادگیریشان می‌توانند از آن استفاده کنند و برای همیشه آن را در اختیار داشته باشند. در این روش چنانچه دانش‌آموزی در کلاس، مطلب را به‌خوبی فرانگیرد، یا اینکه اگر دانش‌آموزی در کلاس حضور نداشت، منبع موثقی برای یادگیری وجود دارد که دانش‌آموز می‌تواند از آن استفاده کند و اشکالاتش را از معلم بپرسد. با این روش مشکل همیشگی تفاوت‌های فردی در درک مطلب کم‌رنگ‌تر خواهد شد. معلم می‌تواند محتوای آموزشی مورد نظر را از قبل در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد تا آنها مطالعه لازم را انجام دهند و اشکالات خود را برای معلم ارسال

کنند. معلم نیز تدریس خود را با در نظر گرفتن ایرادهای دانش آموزان و سعی در رفع آنها ارائه می کند. برای انجام این روش تدریس، معلمان می توانند محتوای آموزشی مورد نظر را تهیه و آن را در وب گاه هایی مانند وب گاه آپارات (www.aparat.com) که برای به اشتراک گذاری طراحی شده اند، در اختیار دانش آموزان قرار دهند.

برای تهیه محتوای پویا مانند فیلم، انیمیشن و... استفاده از یکی از نرم افزارهای تولید محتوا مانند ActivePresenter، snagit، TechSmith Camtasia Studio یا نرم افزارهای مشابه دیگر پیشنهاد می شود. برای ارائه می توان ابتدا از فایل پی دی اف (pdf) کتاب درسی استفاده کرد و در محتوای تهیه شده تمام مثال های کتاب توضیح داده شود و کار در کلاس ها حل شود و برای حل هر کار در کلاس، قبل از ارائه حل آن، از دانش آموزان خواسته شود که فیلم را قطع کنند و ابتدا خود سعی کنند پاسخ سؤالات مطرح شده را بیابند و سپس ادامه فیلم را تماشا کنند، هم چنین برای حل تمرین و رفع اشکال جلسه دیگری در نظر گرفته شود.

روش تدریس تعاملی: می توان با استفاده از شبکه شاد، کلاس های غیر حضوری تعاملی برگزار کرد و به طور هم زمان با دانش آموز تعامل داشت. آموزش در این وب گاه ها در دو قسمت آنلاین و آفلاین انجام می شود. قسمت آنلاین شامل برگزاری کلاس و قسمت آفلاین شامل مدیریت آزمون ها و تکالیف و ذخیره فیلم های کلاس ها و مدیریت تکالیف است. در این وب گاه ها دانش آموزان در یک زمان مشخص در کلاس غیر حضوری حضور خواهند داشت و یک تخته غیر حضوری در اختیار معلم خواهد بود. همچنین قابلیت به اشتراک گذاری انواع فایل ها مانند pdf، jpeg و... وجود دارد. دانش آموزان می توانند تکالیف محوله را در وب گاه برای معلم ارسال کنند. امکان برگزاری انواع آزمون ها نیز در این وب گاه ها وجود دارد که می توان از آنها استفاده کرد. آزمون ها نیز امکان برگزاری به صورت ترتیب تصادفی سؤالات و تصحیح اتوماتیک و صدور کارنامه را دارند. ارتباط ویدیویی و صوتی بین هم کلاسی ها و نیز معلم و شاگرد وجود دارد.

۲- ارزش یابی

برخط (آنلاین): علاوه بر ارزش یابی های پایانی که همواره انجام می شود، در تدریس غیر حضوری توصیه می شود از انواع ارزش یابی ها استفاده شود.

۱ در زمان تدریس:

با مطرح کردن سؤال در کلاس می توان برای دانش آموزان داوطلب، نمره ای در نظر گرفت. همچنین معلم می تواند دانش آموزان را مانند کلاس حضوری به نام صدا بزند و ارزش یابی شفاهی به عمل آورد.

۲- پس از پایان درس:

طراحی چند دسته سؤال متفاوت با مدت زمان حداکثر ۲۰ دقیقه و توزیع آن بین دانش‌آموزان و ارائه تصویر برگه پاسخ‌نامه پس از اتمام زمان. به‌طور کلی ارزش‌یابی غیرحضورى بهتر است به‌شیوه مستمر انجام شود و همه آنها برای تعیین نمره نهایی دانش‌آموز در نظر گرفته شود تا نمره نهایی اعتبار بیشتری داشته باشد. از دیگر روش‌های ارزش‌یابی می‌توان به خلاصه‌نویسی، انجام پروژه‌های فردی یا گروهی مرتبط با مباحث درسی، حل مسائل خلاقیتی و... اشاره کرد.

بیرون خط (آفلاین): پس از پایان حل تمرین‌های درس می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا تکالیف مربوطه را انجام دهند و برای معلم بفرستند. برای حل تمرین نیز می‌توان قسمتی از نمره را در نظر گرفت. هم‌چنین می‌توان محتوای آموزشی جدید را در اختیار آنها قرار داد و زمان مطالعه و دادن بازخورد را برای دانش‌آموزان مشخص کرد و انجام منظم و مناسب امور محوله را در ارزش‌یابی مد نظر قرار داد.

۳- رسانه‌های پشتیبان

■ **شبکه رشد:** با استفاده از محتوای آموزشی شبکه رشد (www.rosd.ir) می‌توان امر آموزش غیرحضورى را تسهیل و از منابع آموزشی آن برای کلاس استفاده کرد. در طول سال تحصیلی نیز منابع جدیدی در وب‌گاه رشد قرار داده خواهد شد که برای تسهیل آموزش معلمان مفید خواهد بود.

■ **شبکه شاد:** در زمان مشخص شده برای برگزاری کلاس، می‌توان در این شبکه ادامه تدریس به روش یادگیری معکوس را برگزار کرد. ابتدا ۲۰ دقیقه آغازین کلاس را می‌توان به رفع اشکال پرداخت و سپس تمرین‌های پایان درس را حل کرد و توضیح داد. در روش تعاملی نیز می‌توان برای رفع اشکال و پرسش و پاسخ از این شبکه استفاده کرد.

■ **محتواها و خدمات تأییدشده بخش‌های دیگر:** با توجه به شرایط پیش‌آمده معلمان ریاضی در سراسر جهان اقدام به اشتراک‌گذاری منابع تدریس خود کرده‌اند که استفاده از آنها پیشنهاد می‌شود:

www.gegogebra.org

www.khanacademy.org

www.wideopenschool.org

www.kahoot.com/study

www.ed.ted.com

■ **تلویزیون سراسری:** طرح درس به نحوی طراحی شود که دانش‌آموزان می‌توانند از ارائه آن در تلویزیون سراسری نیز استفاده کنند.

■ **تلویزیون استانی:** دانش آموزان می توانند پس از استفاده از تدریس معلم، به تشخیص معلم خود از آموزش های مرتبط تلویزیون استانی استفاده کنند.

۴- انتظارات از مخاطبان برنامه

■ دانش آموز

رعایت احترام و ادب به معلم در فضای غیر حضوری
رعایت احترام و ادب به دانش آموزان دیگر در فضای غیر حضوری
حضور منظم و فعال در کلاس ها
انجام تکالیف محوله و ارائه آنها در زمان مقرر

■ معلم

- تهیه طرح درس با در نظر گرفتن شرایط
- استفاده از نرم افزارهای تهیه فیلم و کلیپ برای به کار بردن در یادگیری معکوس
- استفاده از محیط های یادگیری تعاملی
- ایجاد فضای گرم و صمیمی با دانش آموزان و جذب آنها به کلاس
- حضور و غیاب منظم دانش آموزان در کلاس
- مدیریت ارائه مطالب به گونه ای که از زمان کلاس به طور بهینه استفاده شود و همچنین دانش آموزان را ترغیب به یادگیری کند.
- ارائه محتوا و مفاهیم مهم درس
- ارزش یابی مداوم از آموخته های یادگیرندگان و ارائه بازخورد در زمان برگزاری کلاس و بعد از آن
- مدیریت فرایند آموزش به طوری که دانش آموزان از نحوه ارائه درس و ارزش یابی مطلع باشند.
- طراحی فعالیت های یادگیری گوناگون به طوری که از توانایی های مختلف دانش آموزان در زمینه های مختلف استفاده شود.
- معرفی منابع یادگیری مرتبط مانند وب گاه www.geogebra.org که دانش آموز بتواند به منبع بسیار غنی از مطالب آماده دسترسی پیدا کند.
- ثبت فعالیت های دانش آموزان

■ مدیریت مدرسه

تهیه برنامه درسی هفتگی و نظارت بر نحوه تدریس و ارزش یابی معلم
فراهم آوردن امکانات و تجهیزات فنی برای معلم
ارتباط مستمر با معلم و آگاهی از روند تدریس و حل مشکلات احتمالی

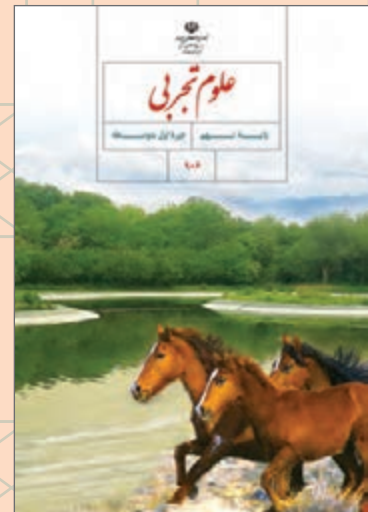

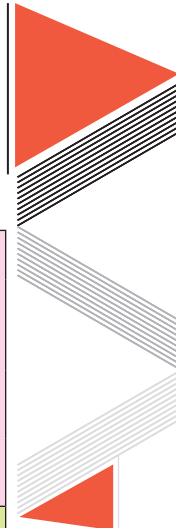
ارتباط مستمر با اولیای دانش‌آموزان برای آگاهی از وضعیت دانش‌آموزان

■ خانواده

- فراهم آوردن محیطی آرام برای زمان برگزاری کلاس
- فراهم آوردن امکانات برای ارتباط مانند گوشی هوشمند، تهیه اینترنت با سرعت مناسب و...
- نظارت بر نحوه استفاده دانش‌آموز از فضای غیرحضوری

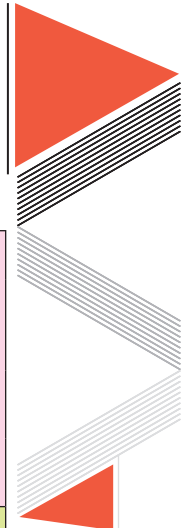
راهنمای درس علوم تجربی

مخاطبان برنامه	خانواده		همراهی، نظارت، پشتیبانی و حمایت از فرایند آموزش و فعالیت دانش آموز، تعامل مناسب با مدرسه.
	مدیریت مدرسه		بسترسازی و برنامه‌ریزی برای اجرای آموزش مجازی، نظارت کامل و دقیق بر مراحل متفاوت آموزش، برقراری ارتباط مستمر با معلمان، دانش آموزان و خانواده‌ها به منظور افزایش بازدهی آموزش و رفع مشکلات، پایش مستمر حضور دانش آموزان، طراحی وبسایت مدرسه برای پشتیبانی از آموزش مجازی.
	معلم		برنامه‌ریزی و ارائه فعال آموزش، طراحی تکالیف رشددهنده در راستای تعمیق یادگیری، تقویت نقش راهبری معلم در فرایند آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و خانواده از طریق مدرسه.
	دانش آموز		حضور به موقع، مشارکت جدی و فعال، ارائه به موقع تکالیف آموزشی، ارائه بازخورد از فعالیت‌ها و تکالیفی که انجام داده است، استفاده هدفمند و برنامه‌ریزی شده از زمان، احساس مسئولیت در پیروی از قوانین کلاس مجازی.
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضور / غیرحضور / آفلاین (برخط) / آنلاین (برخط)		ارزش‌یابی‌های پایانی شامل نمونه سؤال‌های متفاوت. ارزش‌یابی مستمر دانش آموزان شامل انجام تکالیف و فعالیت‌ها، پاسخ به پرسش‌ها و مسائل و میزان مشارکت دانش آموزان.
	استانی	توزیع	استفاده از ظرفیت شبکه‌های استانی برای آموزش هماهنگ در استان در تعامل با گروه آموزش علوم تجربی استان، تکرار فیلم‌های آموزشی تلویزیون ملی، ارائه فیلم‌های آموزشی پشتیبان از فعالیت‌های درسی و جلسات رفع اشکال.
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	سرাসری	فیلم‌های آموزشی مبتنی بر برنامه درسی که به طور فعال، برانگیزاننده، منظم و مطابق با بودجه‌بندی ارائه شود، ارائه برنامه‌های جمع‌بندی شامل پاسخ به پرسش‌های دانش آموزان و رفع اشکال، ارائه فیلم‌های علمی پشتیبان.
	شبکه شاد	فضای مجازی	ارتقای شبکه شاد در راستای ایجاد بستر مناسب تعاملی و فعال، امکان بارگذاری و به اشتراک گذاشتن فایل‌های معلمان و دانش آموزان، امکان استفاده آنلاین و آفلاین، دسترسی رایگان برای همه.
	شبکه رشد	شبکه رشد	ایجاد آرشیو فیلم‌ها و انیمیشن‌های مناسب آموزشی به تفکیک فصل‌های کتاب، ارائه الگوهای تدریس مجازی علوم و فیلم تدریس برتر معلمان، بارگذاری فیلم دوره‌های آموزش الکترونیکی معلمان، آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در آموزش مجازی علوم.
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	به‌کارگیری روش‌های متفاوت به منظور آموزش فعال، مانند آموزش معکوس، کاوشگری، حل مسئله و ...	
محتوا	غیرحضور	مطالعه آزاد	فصل ۲: از زمان تا آخر فصل. فصل ۴: از ابتدای فصل تا سر مواد ویژگی‌های معینی دارند. فصل ۵: از اندروخته طبیعی و ظروف آشپزخانه تا آخر فصل. فصل ۶: از فشار تا آخر فصل. فصل ۷: از بدن ما به انرژی نیز دارد تا آخر فصل. فصل ۸: از انرژی زمین گرمایی تا آخر فصل. فصل ۹: از فناوری و کاربرد تا آخر فصل. فصل ۱۰: از سازمان بندی، پیچیده تا آخر فصل. فصل ۱۱: از تنیده سالم تا آخر فصل. فصل ۱۲: از ابتدای فصل تا سر از دهان تا معده. فصل ۱۳: از تنظیم محیط داخلی تا آخر فصل. فصل ۱۵: از تنظیم محیط داخلی تا آخر فصل.
	غیرحضور	مطالعه آزاد	فصل ۱: باقی‌مانده محتوای سایر فصل‌ها
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
	جلسه	۳	
دوره / شاخه / پایه / درس		علوم تجربی / هفتم / دوره اول متوسطه	

مخاطبان برنامه		خانواده	معلم		دانش آموز	شیوه های ارزش یابی	رسانه های آموزشی	راهبردهای یاددهی - یادگیری	محتوا	زمان آموزش															
مدیریت مدرسه	معلم	دانش آموز	حضوری / غیر حضوری (برون خط) (برخط)	ارزش یابی های پایانی شامل نمونه سؤال های متفاوت. ارزش یابی مستمر دانش آموزان شامل تکالیف و فعالیت ها، پاسخ به پرسش ها و مسائل و میزان مشارکت دانش آموزان.	استانی	تلوویزیون					سراسری	شبکه های مجازی	شبکه رشد												
همراهی، نظارت، پشتیبانی و حمایت از فرایند آموزش و فعالیت دانش آموز، تعامل مناسب با مدرسه.		بستر سازی و برنامه ریزی برای اجرای آموزش مجازی، نظارت کامل و دقیق بر مراحل متفاوت آموزش، برقراری ارتباط مستمر با معلمان، دانش آموزان و خانواده ها به منظور افزایش بازدهی آموزش و رفع مشکلات، پایش مستمر حضور دانش آموزان، طراحی وبسایت مدرسه برای پشتیبانی از آموزش مجازی.		برنامه ریزی و ارائه فعال آموزش، طراحی تکالیف رشد دهنده در راستای تعمیق یادگیری، تقویت نقش راهبری معلم در فرایند آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و خانواده از طریق مدرسه.		حضور به موقع، مشارکت جدی و فعال، ارائه به موقع تکالیف آموزشی، ارائه بازخورد از فعالیت ها و تکالیفی که انجام داده است، استفاده هدفمند و برنامه ریزی شده از زمان، احساس مسئولیت در پیروی از قوانین کلاس مجازی.		ارزش یابی های پایانی شامل نمونه سؤال های متفاوت. ارزش یابی مستمر دانش آموزان شامل تکالیف و فعالیت ها، پاسخ به پرسش ها و مسائل و میزان مشارکت دانش آموزان.		استفاده از ظرفیت شبکه های استانی برای آموزش هماهنگ در استان در تعامل با گروه آموزش علوم تجربی استان، تکرار فیلم های آموزشی تلویزیون ملی، ارائه فیلم های آموزشی پشتیبان از فعالیت های درسی و جلسات رفع اشکال.		فیلم های آموزشی مبتنی بر برنامه درسی که به طور فعال، برانگیزاننده، منظم و مطابق با بودجه بندی ارائه شود، ارائه برنامه های جمع بندی شامل پاسخ به پرسش های دانش آموزان و رفع اشکال، ارائه فیلم های علمی پشتیبان.		ارتقای شبکه شاد در راستای ایجاد بستر مناسب تعاملی و فعال، امکان بارگذاری و به اشتراک گذاشتن فایل های معلمان و دانش آموزان، امکان استفاده آنلاین و آفلاین، دسترسی رایگان برای همه.		ایجاد آرشیو فیلم ها و انیمیشن های مناسب آموزشی به تفکیک فصل های کتاب، ارائه الگوهای تدریس مجازی علوم و فیلم تدریس برتر معلمان، بارگذاری فیلم دوره های آموزش الکترونیکی معلمان، آموزش نرم افزارهای کاربردی در آموزش مجازی علوم.		به کارگیری روش های متفاوت به منظور آموزش فعال مانند آموزش معکوس، کاوشگری، حل مسئله و...		فیلم های غیر حضوری		مطالعه آزاد		هر جلسه ۳۵ دقیقه	
								روشن تدریس		غیر حضوری		مطالعه آزاد		هر جلسه ۳۵ دقیقه											
										۳ فصل ۱۲ فصل ۱۴ فصل ۱۵ و باقی مانده سائر محتوای سایر فصل ها		۴: از ابتدای تشکیل دهنده موصول تا سر چاه مقدار حل شونده را می توان در اب حل کرد؟ ۱۰ و ۱۱ ۱۲: از ابتدای فصل تا سر برآورد عمیق. ۱۳: از تقسیم هورمون ها تا آخر فصل. ۱۴: از تقسیم مشکل ساز تا آخر فصل. ۱۵: از تولید مثل در گیاهان گلدار تا آخر فصل. ۱۶: عنوان آنزیم و تخیله الکترونیکی. ۱۷: از موتور الکتریکی تا آخر فصل. ۱۸: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۱۹: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۲۰: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۲۱: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۲۲: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۲۳: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۲۴: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان. ۲۵: شناسایی کلی ها و کان های نامهربان.										۲			

مخاطبان برنامه	خانواده	همراهی، نظارت، پشتیبانی و حمایت از فرایند آموزش و فعالیت دانش آموز، تعامل مناسب با مدرسه.	
	مدیریت مدرسه	بسترسازی و برنامه‌ریزی برای اجرای آموزش مجازی، نظارت کامل و دقیق بر مراحل متفاوت آموزش، برقراری ارتباط مستمر با معلمان، دانش آموزان و خانواده‌ها به منظور افزایش بازدهی آموزش و رفع مشکلات، پایش مستمر حضور دانش آموزان، طراحی وبسایت مدرسه برای پشتیبانی از آموزش مجازی.	
	معلم	برنامه ریزی و ارائه فعال آموزش، طراحی تکالیف رشددهنده در راستای تعمیق یادگیری، تقویت نقش راهبری معلم در فرایند آموزش، نظارت و تعامل با دانش آموز، والدین و مدیر، بررسی تکالیف و ارائه بازخورد به دانش آموزان و خانواده از طریق مدرسه.	
	دانش آموز	حضور به موقع، مشارکت جدی و فعال، ارائه به موقع تکالیف آموزشی، ارائه بازخورد از فعالیت‌ها و تکالیفی که انجام داده است، استفاده هدفمند و برنامه‌ریزی شده از زمان، احساس مسئولیت در پیروی از قوانین کلاس مجازی.	
شیوه‌های ارزش‌یابی	حضور / غیر حضوری online (برخط) offline (غیر برخط)	ارزش‌یابی‌های پایانی شامل نمونه سؤال‌های متفاوت.	
		ارزش‌یابی مستمر دانش آموزان شامل انجام تکالیف و فعالیت‌ها، پاسخ به پرسش‌ها و مسائل و میزان مشارکت دانش آموزان.	
		استانی	استفاده از ظرفیت شبکه‌های استانی برای آموزش هماهنگ در استان در تعامل با گروه آموزش علوم تجربی استان، تکرار فیلم‌های آموزشی تلویزیون ملی، ارائه فیلم‌های آموزشی پشتیبان از فعالیت‌های درسی و جلسات رفع اشکال.
		سراسری	فیلم‌های آموزشی مبتنی بر برنامه درسی که به طور فعال، برانگیزاننده، منظم و مطابق با بودجه‌بندی ارائه شود، ارائه برنامه‌های جمع‌بندی شامل پاسخ به پرسش‌های دانش آموزان و رفع اشکال، ارائه فیلم‌های علمی پشتیبان.
رسانه‌های پشتیبان	شبکه‌های شاد	ارتقای شبکه شاد در راستای ایجاد بستر مناسب تعاملی و فعال، امکان بارگذاری و به اشتراک گذاشتن فایل‌های معلمان و دانش آموزان، امکان استفاده آنلاین و آفلاین، دسترسی رایگان برای همه.	
	فضای مجازی شبکه رشد	ایجاد آرشیو فیلم‌ها و انیمیشن‌های مناسب آموزشی به تفکیک فصل‌های کتاب، ارائه الگوهای تدریس مجازی علوم و فیلم تدریس برتر معلمان، بارگذاری فیلم دوره‌های آموزش الکترونیکی معلمان، آموزش نرم‌افزارهای کاربردی در آموزش مجازی علوم.	
راهبردهای یادگیری - یاددهی	روش تدریس	به کارگیری روش‌های متفاوت به منظور آموزش فعال، مانند آموزش معکوس، کاوشگری، حل مسئله و ...	
محتوا	غیر حضوری	فصل ۱ فصل ۴ فصل ۵ فصل ۶ فصل ۷ فصل ۸ فصل ۹ فصل ۱۰ فصل ۱۱ فصل ۱۲ فصل ۱۳ فصل ۱۴ فصل ۱۵	
	مطالعه آزاد	فصل ۳: یون‌ها در بدن ما. فصل ۳: از ابتدای فصل تا سرچرخه کربن، از نفت خام تا سوخت‌های مختلف و پلاستیک‌های جامد تا آخر فصل. مانند کار تا آخر فصل. فصل ۵: از اصطلاح تا آخر فصل. فصل ۷: از صفحه ۸۵ تا آخر فصل. فصل ۸: از صفحه ۹۲ تا آخر فصل. فصل ۹: از سطح شیبدار تا آخر فصل. فصل ۱۰: از شهاب‌سنگ‌ها تا آخر فصل. فصل ۱۱: از گیاهانی که آوند ندارند تا آخر فصل. فصل ۱۲: از گیاهانی که آوند دارند تا آخر فصل. فصل ۱۳: گرم‌های زمین، گرم‌های لوله‌ای و گرم‌های حلقوی. فصل ۱۴: ماهی‌ها تا سر دوزیستان. فصل ۱۵: از اهمیت تنوع زیستی تا آخر فصل.	
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
	جلسه	۳	
		علوم تجربی / نهم / دوره اول متوسطه	
		دوره / شاخه / پایه / درس	

مطالعه آزاد بخش‌هایی از محتوای که آموزش آنها با هدایت معلم از طریق فعالیت‌ها و تکالیف از پیش تعیین شده، به روش خودیادگیری، محقق می‌شود.

جلسه آموزش مجازی: با حضور معلم و همه دانش‌آموزان به شیوه آنلاین برگزار می‌شود و در نتیجه، ضمن آموزش مفاهیم و هدایت فرایند یادگیری، فرصت جمع‌بندی، رفع اشکال، تعیین تکالیف بعدی و ارائه بازخورد، فراهم می‌شود. تداوم این آموزش به صورت آنلاین و از طریق ارائه فایل‌ها و محتوای مورد نیاز صورت می‌گیرد.

تکالیف: هدفمند باشد، پیچیده نباشد، قابلیت اجرا داشته باشد، زمان مناسب برای انجام آن در نظر گرفته شود، به دانش‌آموز بازخورد داده شود.

روش معکوس: یادگیری حاصل تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با محیط‌های یادگیری است. بنابراین در آموزش غیرحضوری نیز نباید از آموزش فعال غفلت شود و حتماً در موارد ضروری از آزمایش‌ها، فعالیت‌های فکری و ایجاد انگیزه و درگیر کردن دانش‌آموزان استفاده شود. در شرایط جدید، علاوه بر روش‌های تدریس پیشنهادی در کتاب راهنمای معلم، از روش آموزش معکوس نیز می‌توان به شکل گسترده استفاده کرد و اساساً طرح درس‌های حضوری و غیرحضوری را با این روش، به طور هم‌زمان، تلفیقی و درهم‌تنیده طراحی کرد.

این راهبرد یکی از راهبردهای توصیه شده است که در شرایط فعلی و ضرورت اجرای غیرحضوری آموزش، نقش راهگشا خواهد داشت زیرا دانش‌آموز در پاسخ به یک پرسش یا مسئله از سوی معلم، آغازکننده فرایند یاددهی - یادگیری است. این راهبرد می‌تواند راهبرد اصلی در آموزش علوم در محدودیت‌های اخیر و آموزش‌های غیرحضوری و نیمه‌حضوری باشد. در اجرای این راهبرد، ضروری است معلم منابع و محتوای مورد نیاز را با مشخص کردن انتظارات دقیق آموزشی در اختیار دانش‌آموزان قرار دهد. کتاب درسی منبع اصلی و ضروری برای انجام هر یک از فعالیت‌های یادگیری است.

مراحل اجرای کلاس معکوس می‌تواند به شکل زیر باشد:

- درس و مفاهیمی را که می‌خواهید آموزش دهید و نیز پیامدهای یادگیری را تعیین کنید.
- با توجه به محدودیت در تعامل با دانش‌آموزان در آموزش مجازی و با توجه به سن آنها، مناسب است یک قطعه فیلم یا پویانمایی کوتاه آماده کنید که در بردارنده مفاهیمی باشد که می‌خواهید آموزش دهید. محتوای درس می‌تواند شامل داستان، آزمایش، چالش علمی اجتماعی، تصویر، بازی یا دست‌کم همان کتاب درسی باشد. برانگیزاننده بودن و جذابیت محتوا ضروری است.
- محتوا را برای دانش‌آموزان ارسال کنید. فعالیتی را که انتظار دارید دانش‌آموزان انجام دهند، به وضوح برای آنها توضیح دهید. به آنها بگویید که در جلسه بعد به درس می‌پردازید. تکالیفی برای جلسه بعد تعیین کنید تا اطمینان یابید دانش‌آموزان فعالیت‌های مورد نظر را انجام داده‌اند.

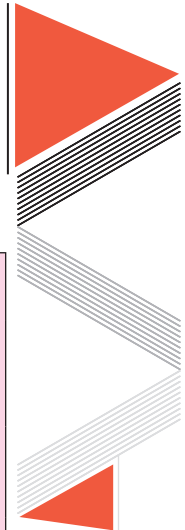

- به منظور تعامل بیشتر دانش‌آموزان با همدیگر، کلاس را به گروه‌های سه یا پنج نفره تقسیم کنید. هر گروه، زیرگروه کلاس مجازی خواهد بود. توجه داشته باشید گروه‌بندی در جهت هم‌افزایی دانش‌آموزان و ایجاد رفاقت بین آنها باشد. فعالیت‌ها به شیوه انفرادی اما جمع‌بندی و ارائه به شیوه گروهی و هر بار از سوی یکی از افراد گروه باشد.
- در آموزش آنلاین (برخط) از دانش‌آموزان بخواهید تا یافته‌های خود را ارائه دهند. بخشی دیگر از زمان به جمع‌بندی و ارائه توضیحات لازم معلم اختصاص می‌یابد.

راهنمای درس زبان انگلیسی

مخاطبان برنامه	خانواده	نقش خانواده‌ها در حمایت روحی از دانش‌آموزان، تشویق، ترغیب و انگیزه بخشی به ایشان و همچنین رصد فرایند حضور دانش‌آموزان در فرایند آموزش‌های مجازی مورد انتظار است. در واقع خانواده رکن اصلی همیار نهاد مدرسه در تحقق آموزش‌های مجازی است.		
	مدیریت مدرسه	از آنجا که میزان و نوع فعالیت‌های دبیران محترم در آموزش مجازی و غیر حضوری تغییر چشمگیری می‌یابد، و شرایط غیرمترقبه و پیش‌بینی نشده احتمال وقوع دارد، حمایت حداکثری مدیریت مدارس از دبیران محترم و بسترسازی تحقق روند آموزش به شکل بهینه مورد انتظار است. تأمین برخی زیرساختها، تشکیل انجمن اولیا و مربیان (به شیوه حضوری یا مجازی) و توجیه والدین نسبت به ویژگی‌های دوران کرونا و تبیین سناریوهای مختلف مواجهه با آن از نقش‌های خاص مدیریت مدارس در برهه کنونی است.		
	معلم	نقش اصلی دبیران محترم، مدیریت و هدایت فرایند یاددهی - یادگیری و همچنین ایفای نقش به عنوان الگو و همچنین ارائه‌دهنده بازخوردهای آموزشی و رفع موانع و کاستی‌های فرایند آموزش است. در آموزش مجازی و غیرحضوری، ضمن حفظ این جنبه‌های مهم، انگیزه‌بخشی و شوق‌آفرینی در دانش‌آموزان در شرایط سخت با در نظر گرفتن جنبه تعامل انسانی و حمایت روحی از فراگیران هم اهمیتی ویژه می‌یابد.		
	دانش آموز	در آموزش غیر حضوری، به خصوص آموزش غیر حضوری درس زبان‌های خارجی به شیوه ارتباطی که در نهایت منجر به ایجاد توانش ارتباطی در فراگیر می‌شود، نقش دانش آموز و میزان انگیزه و علاقه او حائز اهمیت بسیار است و ضرورت دارد دانش‌آموزان نقش هرچه فعال‌تری در کلیه مراحل یاددهی یادگیری ایفا کنند. برای رسیدن به این سطح از انگیزه و علاقه‌مندی، معرفی کاربردهای زبان خارجی در زندگی فردی و شغلی توسط دبیران و والدین محترم حائز اهمیت است.		
رسانه‌های آموزشی	رسانه‌های پشتیبان	حضوری/غیرحضوری (بیرون خط) /online (بر خط)	در مجموع در فرایند ارزش‌یابی در بستر رویکرد ارتباطی فعال و خودباورانه باید به این مهم توجه داشت که ارزش‌یابی می‌باید در خدمت فرایند یادگیری باشد نه مخل آن و عاملی برای دلزده شدن و ایجاد اضطراب در دانش‌آموزان. در شیوه ارزش‌یابی آنلاین باید مواردی مانند سرعت اینترنت منطقه و کلیت دانش‌آموزان مورد توجه باشد به گونه‌ای که برخی دانش‌آموزان با مشکل پاسخ‌دهی به پرسش‌ها روبه‌رو نشوند. استفاده از گستره متنوعی از فعالیت‌ها task مبتنی بر موضوع مورد تدریس و محدود نشدن فعالیت‌های مورد ارزش‌یابی به تست‌ها و تمرین‌های کوتاه پاسخ می‌تواند باعث ارتقای فرایند ارزش‌یابی شده و هرچه بیشتر آن را در خدمت فرایند یاددهی یادگیری قرار دهد.	
		استانی	شبکه‌های استانی می‌توانند در مناطقی که پوشش شبکه‌های سراسری کامل نیست مکمل بخش ارائه مطالب باشند و دسترسی دانش‌آموزان به مطالب آموزشی را در سطح حداکثری تضمین نمایند.	
		سراسری	تدریس بخش‌های مختلف کتاب دانش‌آموز از بستر شبکه‌های سراسری سیمای جمهوری اسلامی پوشش مکملی بر تولید و در دسترس قرار دادن بخش ارائه مطالب (PRESENTATION) است و از آنجا که تدریس‌های انجام شده در این بستر مبتنی بر رویکرد ارتباطی و راهنمای معلم کتاب‌های درسی است، کاملاً همسو با تدریس‌های ارائه شده در بستر فضای مجازی توسط دبیران محترم می‌باشد.	
		شبکه شاد	بستر تعامل دبیران محترم با دانش‌آموزان را فراهم می‌آورد. ضروری است حداکثر تلاش برای تقویت تعامل بین‌فردی و گروهی و توجه به دو مهارت صحبت کردن و گوش دادن در این بستر انجام شود. انتظار می‌رود در این شبکه ملی هم بسترهای مطمئن و سریعی برای ارائه و تمرین مهارت‌های چهارگانه، به ویژه مهارت‌های گفتاری و شنیداری ایجاد شود تا دبیران محترم بتوانند از این شبکه حداکثر استفاده را در فرایند تدریس مجازی خود داشته باشند.	
شبکه رشد	شبکه ملی مدارس رشد، محتواهای متنوعی مانند کلیپ‌های آموزشی، فیلم نمونه تدریس در فضای مجازی و نمونه تدریس‌های متنوعی را در اختیار دبیران و دانش‌آموزان عزیز قرار می‌دهد که استفاده از آنها توصیه می‌شود.			
راهبردهای یاددهی - یادگیری	(روش تدریس)	در راهنمای معلم کلیه پایه‌ها تمامی روش تدریس‌های مناسب ارائه شده است. روش کلاس معکوس نیز برای کلاس‌های نیمه حضوری پیشنهاد می‌گردد توضیح: در الگوی کلاس معکوس از سه بخش ارائه، تمرین و تولید، بخش ارائه که زمان‌برترین بخش است به صورت از پیش ضبط شده در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد و بخش‌های تمرین و تولید به صورت حضوری است. در شرایط فریز کرونا این دو مرحله نیز حتی الامکان با استفاده از بسترهای آنلاین و تعاملی محقق می‌شود. نکته مهم این است که روح کلی حاکم بر روش تدریس یعنی رویکرد ارتباطی حفظ شود و با درایت و تشخیص دبیران محترم و با استفاده از امکانات و شرایط هر منطقه، حداکثر فرصت‌های تعامل و تولید ارتباطی در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.		
محتوا	مطالعه آزاد	سایر بخش‌های کتاب		
		review role play	review role play	review
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه		
	جلسه	۲		
دوره /شاخه /پایه /درس		زبان انگلیسی /هفتم /دوره اول متوسطه	زبان انگلیسی /هشتم /دوره اول متوسطه	زبان انگلیسی /نهم / دوره اول متوسطه

۱- روش تدریس

در راهنمای معلم تمامی پایه‌ها تمامی روش تدریس‌های مناسب ارائه شده است. یکی از روش‌های پیشنهادی با الگوی کلاس معکوس است. در الگوی کلاس معکوس از سه بخش ارائه، تمرین و تولید، بخش ارائه که زمان‌برترین بخش است به شکل از پیش ضبط شده در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد و بخش‌های تمرین و تولید به شیوه حضوری است. در شرایط قرمز کرونا این دو مرحله نیز حتی‌الامکان با استفاده از بسترهای آنلاین و تعاملی محقق می‌شود. نکته مهم این است که روح کلی حاکم بر روش تدریس یعنی رویکرد ارتباطی حفظ شود و با درایت و تشخیص دبیران محترم و با استفاده از امکانات و شرایط هر منطقه، حداکثر فرصت‌های تعامل و تولید ارتباطی در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.

۱۲۵

۲- شیوه ارزش‌یابی

در مجموع در فرایند ارزش‌یابی در بستر رویکرد ارتباطی فعال و خودباورانه باید به این مهم توجه داشت که ارزش‌یابی می‌باید در خدمت فرایند یادگیری باشد نه مخل آن و عاملی برای دلزده شدن و ایجاد اضطراب در دانش‌آموزان. در شیوه ارزش‌یابی آنلاین باید مواردی مانند سرعت اینترنت منطقه و کلیت دانش‌آموزان مورد توجه باشد به گونه‌ای که برخی دانش‌آموزان با مشکل پاسخ‌دهی به پرسش‌ها رو به رو نشوند.

استفاده از گستره متنوعی از فعالیت‌ها task مبتنی بر موضوع مورد تدریس و محدود نشدن فعالیت‌های مورد ارزش‌یابی به تست‌ها و تمرین‌های کوتاه پاسخ می‌تواند باعث ارتقای فرایند ارزش‌یابی شده و هرچه بیشتر آن را در خدمت فرایند یاددهی یادگیری قرار دهد.

در ضمن توجه به ارزش‌یابی مستمر و مرحله‌ای و همچنین دادن بازخورد مناسب به دانش‌آموزان توصیه می‌شود. همچنین بهره بردن از روند خودارزیابی (self-evaluation) و دانستن ارزیابی فردی دانش‌آموزان از عملکرد خود در یک درس و دادن بازخورد مناسب به ضعف‌های یادگیری ایشان توصیه می‌شود. در حال حاضر نرم‌افزارهای آزمون‌ساز رایگانی برای طراحی آزمون‌های زبان تولید شده و در اختیار است که دبیران محترم می‌توانند بر حسب نیاز و تشخیص خود از این نرم‌افزارها در فرایند ارزش‌یابی آنلاین و آفلاین استفاده کنند.

توجه مهم: اگرچه ارزش‌یابی مهارت‌های گفتاری و شنیداری به‌ویژه به شیوه غیرحضوری دارای دشواری‌هایی است اما نباید از انجام آن غفلت کرد. ضبط و ذخیره فایل‌های صوتی دانش‌آموزان در مهارت صحبت کردن توصیه می‌شود و به این شکل دانش‌آموزان می‌توانند رشد خود در مهارت صحبت کردن را به مرور زمان مشاهده کنند. همچنین شایان ذکر است که در سنجش مهارت‌های تولیدی، حفظ روایی ابزار سنجش (validity) بر حفظ پایایی (reliability) ارجحیت دارد و بنابراین

مثلاً استفاده از یک مصاحبه شفاهی در سنجش گفتار، گرچه ممکن است نتایج پایایی به دست ندهد ولی به دلیل روایی زیاد آن از اولویت برخوردار است.

۳- رسانه‌های پشتیبان

– شبکه رشد

شبکه ملی مدارس رشد، محتواهای متنوعی مانند کلیپ‌های آموزشی، فیلم نمونه تدریس در فضای مجازی و نمونه تدریس‌های متنوعی را در اختیار دبیران و دانش‌آموزان عزیز قرار می‌دهد که استفاده از آنها توصیه می‌شود.

– شبکه شاد

بستر تعامل دبیران محترم با دانش‌آموزان را فراهم می‌آورد. ضروری است حداکثر تلاش برای تقویت تعامل بین‌فردی و گروهی و توجه به دو مهارت صحبت‌کردن و گوش‌دادن در این بستر انجام شود. انتظار می‌رود در این شبکه ملی، بسترهای مطمئن و سریعی برای ارائه و تمرین مهارت‌های چهارگانه، به ویژه مهارت‌های گفتاری و شنیداری ایجاد شود تا دبیران محترم بتوانند از این شبکه حداکثر استفاده را در فرایند تدریس مجازی خود داشته باشند.

– شبکه‌های سراسری سیما

تدریس بخش‌های مختلف کتاب دانش‌آموز از بستر شبکه‌های سراسری سیما جمهوری اسلامی پوشش مکملی بر تولید و در دسترس قرار دادن بخش ارائه مطالب (PRESENTATION) است و از آنجا که تدریس‌های انجام شده در این بستر مبتنی بر رویکرد ارتباطی و راهنمای معلم کتاب‌های درسی است، کاملاً همسو با تدریس‌های ارائه شده در بستر فضای مجازی توسط دبیران محترم می‌باشد. **شبکه‌های استانی:** شبکه‌های استانی می‌توانند در مناطقی که پوشش شبکه‌های سراسری کامل نیست مکمل بخش ارائه مطالب باشند و دسترسی دانش‌آموزان به مطالب آموزشی را در سطح حداکثری تضمین نمایند.

۴- انتظارات از مخاطبان برنامه

– دانش‌آموز

در آموزش مجازی، به خصوص آموزش مجازی درس زبان‌های خارجی به شیوه ارتباطی که در نهایت منجر به ایجاد توانش ارتباطی در فراگیر می‌شود، نقش دانش‌آموز و میزان انگیزه و علاقه او حائز اهمیت بسیار است و ضرورت دارد دانش‌آموزان **نقش هرچه فعال** تری در کلیه مراحل یاددهی - یادگیری

ایفا کنند. برای رسیدن به این سطح از انگیزه و علاقه مندی، معرفی کاربردهای زبان خارجی در زندگی فردی و شغلی توسط دبیران و والدین محترم حائز اهمیت است. همچنین با توجه به اینکه دانش آموز در یادگیری نقش فعال داشته و مسئول یادگیری خود است، خودارزیابی دانش آموزان هم نقش مهمی پیدا می کند. دانش آموزان در آموزش مجازی باید به این شناخت برسند که بخش مهمی از مسئولیت یادگیری بر عهده خود آنهاست و موفقیت در امر یادگیری درس زبان های خارجی مستلزم ایفای نقش فعال ایشان و همچنین انجام فعالیت های گروهی (در قالب مجازی) و انجام پروژه های ارائه شده می باشد.

— معلم

نقش اصلی دبیران محترم، مدیریت و هدایت فرایند یاددهی - یادگیری و همچنین ایفای نقش به عنوان الگو و همچنین ارائه دهنده بازخوردهای آموزشی و رفع موانع و کاستی های فرایند آموزش است. در آموزش مجازی و غیر حضوری، ضمن حفظ این جنبه های مهم، انگیزه بخشی و شوق آفرینی در دانش آموزان در شرایط سخت با در نظر گرفتن جنبه تعامل انسانی و حمایت روحی از فراگیران هم اهمیتی ویژه می یابد.

— مدیریت مدرسه

از آنجا که میزان و نوع فعالیت های دبیران محترم در آموزش مجازی و غیر حضوری تغییر چشمگیری می یابد و شرایط غیر مترقبه و پیش بینی نشده احتمال وقوع دارد، حمایت حداکثری مدیریت مدارس از دبیران محترم و بسترسازی تحقق روند آموزش به شکل بهینه مورد انتظار است. تأمین برخی زیرساخت ها، تشکیل انجمن اولیا و مربیان (به شیوه حضوری یا مجازی) و توجیه والدین نسبت به ویژگی های دوران کرونا و تبیین سناریوهای مختلف مواجهه با آن از نقش های خاص مدیریت مدارس در برهه حساس کنونی است.

— خانواده

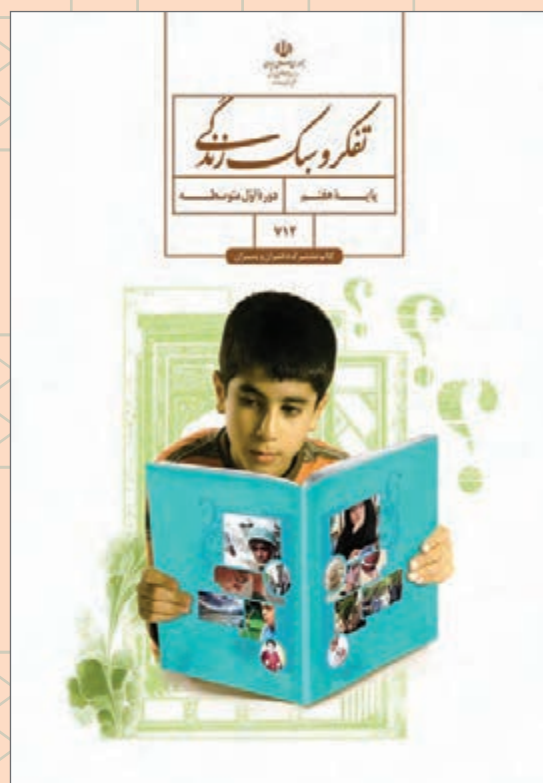
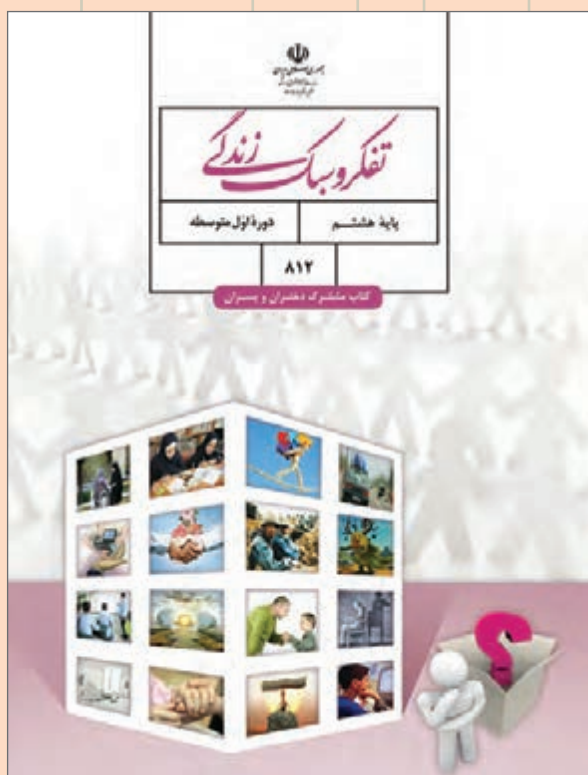
نقش خانواده ها در حمایت روحی از دانش آموزان، تشویق، ترغیب و انگیزه بخشی به ایشان و همچنین رصد فرایند حضور دانش آموزان در فرایند آموزش های مجازی مورد انتظار است. در واقع خانواده رکن اصلی همیار نهاد مدرسه در تحقق آموزش های مجازی است.

راهنمای درس آمادگی دفاعی

مخاطبان برنامه	خانواده	نظارت دقیق بر روند بخش آموزش در خانه، همراهی با دانش آموزان در روند آموزش و انجام فعالیت‌های عملی، همراهی برای حضور دانش آموز با رعای پروتکل‌ها در برنامه‌های عملی	
	مدیریت مدرسه	جدی گرفتن این کتاب و جلوگیری از حذف این درس و جایگزین شدن آن با سایر دروس	
	معلم	تمرکز بر سؤالات مبتلا به دانش آموزان و تلاش برای به روز کردن اطلاعات خود در این حوزه با استفاده از منابع ارائه شده در سامانه‌های معتبر	
	دانش آموز	انجام فعالیت‌های دروس و ثبت و گزارش دهی به معلم و شرکت در گفت‌وگوهای تعاملی به صورت مجازی، مشارکت فعال در برنامه‌های و مهارتی	
شیوه‌های ارزشیابی	از طریق ارزشیابی مستمر و ارائه فعالیت‌ها از مون کتبی آنلاین در سؤالات تحلیلی با رعایت الزامات آن حضوری/غیرحضوری offline (بیرون خط) online (بر خط)		
رسانه‌های آموزشی	استانی	تلفون	رفع خلأهای تدریس غیرحضوری و کمک به دانش آموزانی که دسترسی به فضای مجازی ندارند.
		فضای مجازی	ارائه نمونه‌های طراحی آموزشی موفق و تجربیات معلمان در سامانه
	سراسری	شبکه شاد	استفاده از منابع و محصولات پاورپوینت و فیلم کوتاه در سامانه رشد، باز نشر محصولات تولیدی معلمان موفق
		شبکه رشد	
راهبردهای یادگیری - یادگیری	روش تدریس	استفاده از شیوه‌های خلاقانه، فعال و تعاملی مبتنی بر فضای مجازی برای هر موضوع نظری مطالعه آزاد مطرح شده حداقل یک جلسه مجازی رفع اشکال و جمع‌بندی لحاظ شود.	
محتوا	غیرحضوری	دروس: یک/ سوم / هشتم / نهم / دهم / یازدهم	
	مطالعه آزاد	سایر دروس	
زمان آموزشی	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه	
	جلسه	۲	
دوره / شاخه / پایه / درس		آمادگی دفاعی / نهم / اول متوسطه	

راهنمای دروس تفکر و سبک زندگی پایه‌های هفتم و هشتم

مخاطبان برنامه	خانواده	
	گفت‌وگو با دانش آموز درباره مسائل و موضوعات مطرح در دروس این بخش، مطرح کردن چالش‌ها و مشکلات ارتباطی دانش‌آموزان و معلم	
معلم	مدیریت مدرسه	
	تضمین دسترسی همه دانش‌آموزان به نرم‌افزار آموزشی	
دانش‌آموز	برنامه‌ریزی برای توجیه مناسب والدین در خصوص اهداف این درس و ویژگی‌های خاص سه محور محتوایی آن، رفع مشکلات و ابهامات دانش‌آموزان در طول انجام پروژه پژوهشی - سایت گروه به آدرس http://thinking.dept.talif.sch.ir	
	حضور فعال در جلسات غیرحضوری برخط، مشاهده نرم‌افزار آموزش پروژه پژوهشی و رفع ابهامات با کمک دبیر	
شبهه‌های ارزش‌یابی	حضور / غیرحضوری offline (بیرون خط) online (برخط)	
	خودارزیابی دانش‌آموز؛ گزارش پروژه پژوهشی؛ برگه‌های فعالیت کتاب ثبت مشاهدات در جلسات غیرحضوری (بخش تفکر)، آزمون کتبی فقط از بخش آداب و مهارت‌های زندگی	
رسانه‌های آموزشی	استانی	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
	سراسری	تدریس دروس مربوط به محورهای «آداب و مهارت‌های زندگی» و «پروژه پژوهشی»
	شبکه شاد	برگزاری جلسات غیرحضوری برخط (آنلاین) متنی با حضور هم‌زمان دبیر و همه دانش‌آموزان، رفع اشکال، به اشتراک گذاری فیلم‌های آموزشی و متون و فعالیت‌های کتاب، دریافت گزارش فعالیت‌ها و پروژه پژوهشی
	شبکه رشد	استفاده از فیلم‌های آموزشی، کتاب، نرم‌افزار آموزش پروژه پژوهشی
رسانه‌های پشتیبان	تلویزیون	
	فضای مجازی	
رسانه‌های یادگیری - یادگیری	روش تدریس	چرخه سه مرحله‌ای آموزش در دو جلسه غیرحضوری، شامل گام‌های: ۱- ایجاد درگیری (جلسه اول) ۲- گفت‌وگوی برخط و تعاملی (متنی یا صوتی) ۳- تصویری درباره مضامین محرک (جلسه دوم) دریافت بازخورد و جمع‌بندی
	محتوا	چرخه دو مرحله‌ای آموزش: ۱- تدریس معکوس یا استفاده از نرم‌افزار آموزشی ۲- رفع اشکال انفرادی یا گروهی
زمان آموزش	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه
	جلسه	۲
دوره/شاخه/پایه/درس	تفکر و سبک زندگی / پایه هفتم / دوره اول متوسطه	

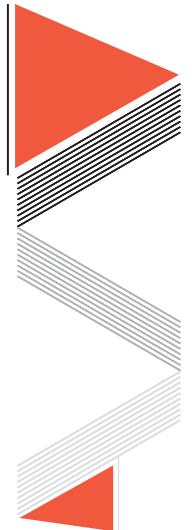
مطالعه خودخوان، تدریس معکوس با استفاده از ظرفیت «مدرسه تلویزیونی ایرانی»

غیرحضوری

تفکر درباره تفکر
- سکه طلا
- بزرگ مردان کوچک
- حکایت تربیت
- راز تامل
- سراب
- دو تا چهار درس از دروس بخش پنجم کتاب (فعالیت‌های انتخابی تفکر و پژوهش) به انتخاب معلم
- درس از دروس بخش ششم کتاب (فعالیت‌های انتخابی آداب و مهارت‌های زندگی)

پروژه پژوهشی
- ارائه گزارش پژوهشی

من کسبم؟
- خودآگاهی چیست؟
- مطالعه و یادگیری
- زمان را چگونه مدیریت کنیم؟
- سبک زندگی چیست و عوامل مؤثر بر آن کدام است؟
- سبک‌های ارتباطی ما با دیگران چگونه است؟
- مهارت‌های ارتباطی و آداب معاشرت
- ارتباط با خانواده، همسالان و مسئولان چگونه است؟
- تضاد و اختراقت‌نظرهای خود را چگونه مدیریت کنیم؟
- اضطراب چیست؟
- تصمیم خود را چگونه مهار کنیم؟

۱- محتوا

به طور کلی، محتوای کتاب «تفکر و سبک زندگی» از سه محور کلی «پرورش تفکر»، «پژوهشگری» و «آداب و مهارت‌های زندگی» تشکیل شده است. ارائه این سه محور محتوایی در قالب ۲۲ جلسه تجویزی (الزامی)، سه جلسه نیمه تجویزی (انتخابی) و سه جلسه غیر تجویزی (اختیاری) در نظر گرفته شده است. از میان این سه محور محتوایی، محور «پرورش تفکر» هم از جهت نوع محتوا و هم از جهت روش تدریس، ویژگی‌های خاصی دارد. در این محور، هدف یادگیری، انتقال مجموعه‌ای از معلومات به دانش‌آموزان نیست و به همین خاطر، دروس مربوط به این محور به هیچ وجه با تدریس‌های یک‌سویه از جانب معلم محقق نخواهند شد بلکه تنها با نوعی آموزش گفت‌وگویی و در تعامل با دانش‌آموزان، قابل دستیابی‌اند. در دو محور دیگر یعنی «پژوهشگری» و «آداب و مهارت‌های زندگی»، هرچند راهنمایی معلم ضروری است، اما بیشتر دروس ارائه شده در این دو بخش می‌تواند به صورت غیر حضوری و با هدایت معلم آموخته شود.

با توجه به توضیح فوق، دروس این کتاب در وضعیت قرمز، به دو بخش کلی تقسیم می‌شوند:

۱ دروس مطالعه آزاد (شامل دروس مربوط به محور «آداب و مهارت‌های زندگی» که دانش‌آموزان می‌توانند به تنهایی یا به کمک والدین و تدریس‌های غیر تعاملی همانند «مدرسه تلویزیونی ایران»، فیلم‌های معلم و ... آنها را بیاموزد)

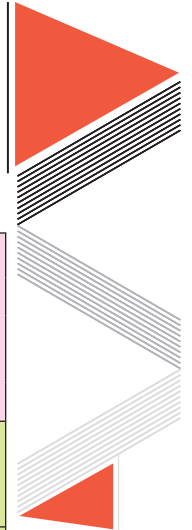
۲ دروس غیر حضوری تعاملی (شامل دروس مربوط به محورهای «پرورش تفکر» و «پژوهشگری» که نیازمند تعامل برخط معلم و دانش‌آموزان است و توضیحات آن در ادامه خواهد آمد)

محتوای بخش «مطالعه آزاد» پایه هفتم

عنوان درس	محور
من کیستم؟	آداب و مهارت‌های زندگی
خودآگاهی چیست؟	
مطالعه و یادگیری	
زمان را چگونه مدیریت کنیم؟	
سبک زندگی چیست و عوامل مؤثر بر آن کدام است؟	
سبک‌های ارتباطی ما با دیگران چگونه است؟	
مهارت‌های ارتباطی و آداب معاشرت	
ارتباط با خانواده، همسایگان و معلمان چگونه است؟	
تضاد و اختلاف نظرهای خود را چگونه مدیریت کنیم؟	
اضطراب چیست؟	
خشم خود را چگونه مهار کنیم؟	
دو درس از دروس بخش ششم کتاب به انتخاب معلم (فعالیت‌های انتخابی آداب و مهارت‌های زندگی)	

محتوای بخش «غیر حضوری» پایه هفتم

عنوان درس	محور
تفکر درباره تفکر	پرورش تفکر
سکه طلا	
بزرگ مردان کوچک	
حکایت تربیت	
راز تعادل	
سراب	
دو تا چهار درس از دروس بخش پنجم کتاب (فعالیت‌های انتخابی تفکر و پژوهش) به انتخاب معلم	
طرح سؤال پژوهش	پژوهشگری
تهیه طرح پژوهش	
برنامه ریزی برای اجرا	
ارائه گزارش پژوهش	

مخاطبان برنامه	خانواده	گفت‌وگو با دانش‌آموز درباره مسائل و موضوعات مطرح در دروس این بخش، مطرح کردن چالش‌ها و مشکلات ارتباطی دانش‌آموزان و معلم
	مدیریت مدرسه	تضمین دسترسی همه دانش‌آموزان به نرم‌افزار آموزشی
	معلم	برنامه‌ریزی برای توجیه مناسب والدین در خصوص اهداف این درس و ویژگی‌های خاص سه محور محتوایی آن، رفع مشکلات و ابهامات دانش‌آموزان در طول انجام پروژه پژوهشی - سایت گروه به آدرس http://thinking-dept.talif.sch.ir
شبهه‌های ارزش‌یابی	دانش‌آموز	حضور فعال در جلسات غیرحضورى برخط، مشاهده نرم‌افزار آموزش پروژه پژوهشی و رفع ابهامات با کمک دبیر
	حضورى / غیرحضورى offline (بیرون خط) online (برخط)	خودارزیابی دانش‌آموز؛ گزارش پروژه پژوهشی؛ برگه‌های فعالیت کتاب ثبت مشاهدات در جلسات غیرحضورى (بخش تفکر)، آزمون کتبی فقط از بخش آداب و مهارت‌های زندگی
	استانی	آموزش انواع بازی‌ها و سرگرمی‌های بومی و محلی قابل اجرا با اعضای خانواده
رسانه‌های آموزشی	تولیزبون	تدریس دروس مربوط به محورهای «آداب و مهارت‌های زندگی» و «پروژه پژوهشی»
	سراسرى	برگزاری جلسات غیرحضورى برخط (آنلاین) متنی با حضور هم‌زمان دبیر و همه دانش‌آموزان، رفع اشکال، به اشتراک‌گذاری فیلم‌های آموزشی و متون و فعالیت‌های کتاب، دریافت گزارش فعالیت‌ها و پروژه پژوهشی
	شبکه شاد فضای مجازی شبکه رشد	استفاده از فیلم‌های آموزشی، کتاب، نرم‌افزار آموزش پروژه پژوهشی
راهبردهای یاددهی - یادگیری	روش تدریس	بخش حضورى: چرخه سه مرحله‌ای آموزش در دو جلسه غیرحضورى، شامل گام‌های: ۱- ایجاد درگیری (جلسه اول) ۲- گفت‌وگوی برخط و تعاملی (متنی یا صوتی - تصویری) درباره مضامین محرک (جلسه دوم) ۳- دریافت بازخورد و جمع‌بندی بخش غیر حضورى (پروژه پژوهشی): چرخه دو مرحله‌ای آموزش: ۱- تدریس معکوس یا استفاده از نرم‌افزار آموزشی ۲- رفع اشکال انفرادی یا گروهی بخش غیر حضورى (بقیه دروس): مطالعه خودخوان، تدریس معکوس با استفاده از ظرفیت «مدرسه تلویزیونی ایرانی»
	غیرحضورى	نقائس: شاعرانه-خانم - راه‌های - دیو کجک - جان و تن - خط‌کشی - تو بیگی میکنی، در دجله انداز - یک تا سه درس از دروس بخشی پنجم: کتاب (فعالیت‌های انتخابی) تکرر و پژوهش به انتخاب معلم - یک تا سه درس از دروس بخشی ششم: کتاب (فعالیت‌های انتخابی) آداب و مهارت‌های زندگی
زمان آموزش	محتوا	مهارت‌های زندگی موفق کدام‌اند؟ - آداب معاشرت و گفت‌وگو - رسانه‌ها و تأثیرات آنها بر زندگی ما - مهارت نفس (خوب‌بینی‌داری) چیست؟ - رفتار پرخطر چیست؟ - مهارت افزایش عزت نفس - مهارت بهبود خودبینداره و افزایش اعتماد به نفس - مهارت قمار روانی - دو درس از دروس بخشی ششم کتاب (فعالیت‌های انتخابی آداب و مهارت‌های زندگی)
	ساعت	هر جلسه ۳۵ دقیقه
دوره اشاخه / پایه / درس	جلسه	۲
	تفکر و سبک زندگی / پایه هشتم / دوره اول متوسطه	

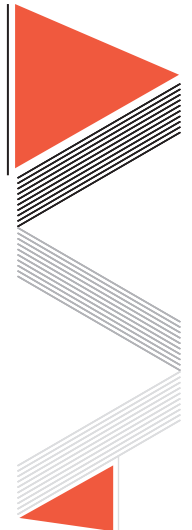
محتوای بخش «مطالعه آزاد» پایه هشتم

عنوان درس	محور	
مهارت‌های زندگی موفق کدام‌اند؟	آداب و مهارت‌های زندگی	۱
آداب معاشرت و گفت‌وگو		
رسانه‌ها و تأثیرات آنها بر زندگی ما		
مهار نفس (خویشتن‌داری) چیست؟		
رفتار پرخطر چیست؟		
مهارت افزایش عزت نفس		
مهارت بهبود خودپنداره و افزایش اعتماد به نفس		
مهار فشار روانی		
دو درس از دروس بخش ششم کتاب (فعالیت‌های انتخابی آداب و مهارت‌های زندگی)		

۱۳۵

محتوای بخش «غیرحضوری» پایه هشتم

عنوان درس	محور
نقاشی شاهزاده خانم	پرورش تفکر
راه رهایی	
دیو و کیک	
جان و تن	
خط‌کشی	
تو نیکی میکن و در دجله انداز	
یک تا سه درس از دروس بخش پنجم کتاب (فعالیت‌های انتخابی تفکر و پژوهش) به انتخاب معلم	پژوهشگری
طرح سؤال پژوهش	
تهیه طرح پژوهش	
برنامه‌ریزی برای اجرا	
ارائه گزارش پژوهش	

۲- روش تدریس

الف) محور محتوایی «پرورش تفکر» (غیرحضوری، تعاملی برخط، گروهی)
روش پیشنهادی برای تدریس هر یک از دروس این محور، استفاده از یک چرخه سه مرحله‌ای در دو جلسه غیرحضوری بدین شکل است:

گام اول: ایجاد درگیری، ارائه محرک تفکر / جست‌وجوگری، ارائه بسته فعالیت
تقریباً تمام درس‌های این محور، حول یک داستان، فیلم، خبر یا موقعیت چالش‌برانگیز طراحی شده است. به همین خاطر، در اولین گام، معلم، فیلم، داستان، موقعیت چالش‌برانگیز یا پرسشی را که درس با آن شروع می‌شود در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد و با ارائه دستورالعمل‌های مشخص، دانش‌آموزان را کاملاً توجیه می‌کند که چه انتظاری از آنان می‌رود. این دستورالعمل می‌تواند شامل مجموعه‌ای از پرسش‌ها برای تأمل و دقت بیشتر درباره محتوای فیلم، داستان، یا فعالیت‌هایی باشد که از دانش‌آموز انتظار می‌رود به آن بپردازد. فعالیت‌های درخواستی در این مقطع می‌توانند فردی یا گروهی باشند (یعنی معلم با گروه‌بندی دانش‌آموزان، از آنها بخواهد یک فعالیت ویژه را انجام دهند). در این مرحله، ضروری است که معلم، فیلم مربوط به درس یا متن داستان را در سامانه شاد بارگذاری کند و مطمئن شود که همه دانش‌آموزان به آن دسترسی دارند. در صورت عدم دسترسی به متن داستان، معلم می‌تواند خلاصه آن را در کتاب راهنمای معلم مطالعه و با صدای خود ضبط و روی سامانه بارگذاری کند.
این گام، جلسه اول هر درس را تشکیل می‌دهد. در این جلسه، حضور هم‌زمان و برخط (آنلاین) همه دانش‌آموزان در سامانه شاد ضروری نیست.

گام دوم: گفت‌وگوی برخط (آنلاین) معلم و دانش‌آموزان درباره محرک ارائه شده و مضامین آن
این گام - که می‌توان آن را مهم‌ترین گام فرایند تدریس دانست - بخش اصلی جلسه دوم هر درس است و حتماً باید با گردهمایی غیرحضوری معلم و همه دانش‌آموزان به صورت برخط (آنلاین) انجام شود. حداقل امکانات مورد نیاز برای برگزاری این جلسه، فضای اختصاصی گروه در سامانه شاد است که در این صورت، گفت‌وگو به صورت متنی یا صوتی انجام می‌شود (ابتدا معلم گفت‌وگو را شروع می‌کند و با طرح پرسش‌های مناسب ناظر بر محرک ارائه شده در جلسه نخست، از دانش‌آموزان می‌خواهد پاسخ خود را به صورت متنی بنویسند یا فایل صوتی بگذارند). پیش‌نیاز این مرحله، توافق معلم و دانش‌آموزان درباره قوانین و آداب گفت‌وگوست که به صورت طبیعی باید در اولین جلسه با مشارکت دانش‌آموزان درباره آن توافق شود و سپس، معلم به تناوب، آنها را به دانش‌آموزان یادآوری کند.
در صورت بهره‌مندی از نرم‌افزارهای دارای امکان گفت‌وگوی صوتی یا تصویری برخط، می‌توان این

جلسه را به صورت صوتی یا تصویری نیز برگزار کرد.

گام سوم: دریافت بازخوردها و جمع‌بندی

معلم باید این گام را با استفاده از دریافت‌ها و مشارکت‌های دانش‌آموزان، در پایان جلسه دوم هر درس یا پس از آن بردارد. جمع‌بندی می‌تواند شامل خودارزیابی پایانی یا برخی فعالیت‌های ساده نیز باشد. با پیمودن این سه گام، هر درس در دو جلسه غیرحضور آموزش داده خواهد شد. نخستین جلسه، به صورت غیربرخط (آفلاین) و دومین جلسه به صورت برخط (آنلاین) و با حضور هم‌زمان معلم و همه دانش‌آموزان در سامانه شاد برگزار خواهد شد.

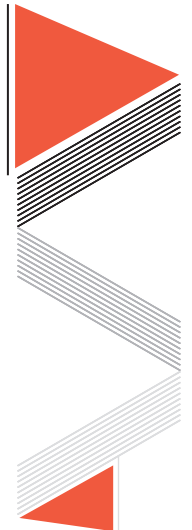
ب) محور محتوایی «پژوهشگری» (غیرحضوری، تعاملی، انفرادی یا گروهی)

چرخه آموزش این بخش، در سه مرحله به این شرح پیشنهاد می‌شود:
الف) آشنا کردن دانش‌آموزان با چیستی پروژه پژوهشی و چگونگی انجام آن (شامل درس‌های «طرح سؤال پژوهش»، «تهیه طرح پژوهش» و «برنامه‌ریزی برای اجرا»); این مرحله به صورت غیرحضوری انجام خواهد شد. روش‌های پیشنهادی این بخش از چرخه عبارت‌اند از:
- تدریس مدرسان «مدرسه تلویزیونی ایران» (شبکه آموزش)
- استفاده از نرم‌افزار آموزش پروژه پژوهشی (تولید دفتر تکنولوژی آموزشی سازمان پژوهش، بارگذاری شده بر روی شبکه رشد)

- تدریس دبیر مربوطه در منزل، تهیه فیلم از تدریس و ارسال آن برای دانش‌آموزان از طریق شبکه شاد
ب) رفع اشکالات و ابهامات دانش‌آموزان؛ این مرحله به صورت حضوری (یا ارتباط غیرحضوری و موردی دبیر با دانش‌آموزان نیازمند به یاری) انجام خواهد شد.
ج) ارائه گزارش پژوهش؛ به صورت حضوری (در صورت شفاهی بودن گزارش‌ها) یا غیرحضوری (در صورت مکتوب بودن آنها) بر اساس راهنمایی‌های کتاب راهنمای معلم.

ج) محور محتوایی «آداب و مهارت‌های زندگی» (مطالعه آزاد، تدریس معکوس)

روش‌های پیشنهادی برای این محور عبارت‌اند از:
- تدریس مدرسان «مدرسه تلویزیونی ایران» (شبکه آموزش) با تأکید بر استفاده حداکثری از روش‌های پیشنهاد شده در کتاب راهنمای معلم (پایه هفتم ۱۸۹ تا ۱۹۶ و پایه هشتم ۱۵۰ تا ۱۵۷)
- تدریس در بسترهای آموزشی آنلاین مورد تأیید دبیر مربوطه
- تدریس دبیر مربوطه در منزل، تهیه فیلم از تدریس و ارسال آن برای دانش‌آموزان از طریق شبکه شاد با تأکید بر استفاده حداکثری از روش‌های پیشنهاد شده در کتاب راهنمای معلم پایه هفتم (ص ۱۸۹ تا ۱۹۶) و پایه هشتم (صص ۱۵۰ تا ۱۵۷)

- استفاده از روش پیش مطالعه و رفع ابهام و اشکال (دانش‌آموزان هر درس را مطالعه و پرسش‌ها و ابهام‌های خود درباره آن درس را برای دبیر ارسال می‌کنند. سپس دبیر در قالب فایل‌های تصویری یا صوتی به ابهام‌ها و پرسش‌ها پاسخ و فایل‌ها را در گروه دانش‌آموزان در شبکه شاد قرار می‌دهد یا در صورتی که ابهام یا پرسش، فقط مختص به یک نفر باشد و انتشار عمومی پاسخ آن - به هر دلیل - مناسب گروه نباشد، پاسخ را به صورت اختصاصی برای همان دانش‌آموز ارسال می‌کند).

۳- ارزش‌یابی

همانند شرایط عادی، ارزش‌یابی این درس در وضعیت قرمز نیز با تأکید بر ارزش‌یابی فرایندی و به صورت توأمان، بر عهده معلم و دانش‌آموزان (خودارزش‌یابی) است. چگونگی ارزش‌یابی این درس با برخی تعدیل‌ها در جدول چگونگی ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی (ص ۲۹ کتاب راهنمای معلم) بدین شرح پیشنهاد می‌شود:

نوع ارزش‌یابی	ارزش‌یاب	ابزار	زمان انجام	نمره
مستمر	دانش‌آموز	برگه‌های فعالیت و خودارزش‌یابی در کتاب دانش‌آموز	در طول سال و پایان هر نیم‌سال	-
	معلم	برگه ثبت مشاهدات	هر جلسه برای تعدادی از دانش‌آموزان	۵
		برگه‌های فعالیت و خودارزش‌یابی کتاب دانش‌آموز	دو بار در هر نیم‌سال تحصیلی	۵
		گزارش پروژه پژوهش	هنگام ارائه گزارش	۵
		آزمون آداب و مهارت‌های زندگی	هر نیم‌سال تحصیلی	۵

گفتنی است که دو شیوه «برگه‌های ثبت مشاهدات» و «برگه‌های فعالیت و خودارزش‌یابی» به همه محورهای محتوایی سه‌گانه کتاب مربوط می‌شوند؛ در حالی که ارزش‌یابی «گزارش پروژه پژوهش» فقط در محور «پژوهشگری» و «آزمون آداب و مهارت‌های زندگی» از همان محور محتوایی به عمل خواهد آمد. بنابراین، هیچ آزمون نتیجه‌محوری (چه کتبی و چه شفاهی) از دروس محور «پرورش تفکر» نباید انجام شود. برای توضیحات بیشتر درباره اصول و ملاحظات مهم در ارزش‌یابی این درس و همچنین، معنا و چگونگی انجام هر یک از ارزش‌یابی‌های فوق و نمونه‌های پیشنهادی، به کتاب راهنمای معلم پایه هفتم (ص ۲۶ تا ۳۲) و پایه هشتم (ص ۶۲ تا ۴۳) پایه هشتم مراجعه شود.

۴- رسانه‌های پشتیبان

- شبکه رشد

از جمله جذابیت‌های این درس، استفاده از برخی قطعات پویانمایی یا فیلم به عنوان بخشی از محتوای درس برای انگیزش نیروی تفکر دانش‌آموزان است. این فیلم‌ها بر روی شبکه رشد و همچنین، سایت گروه تفکر به آدرس «<http://thinking-dept.talif.sch.ir>» قابل دسترسی و استفاده است و نه تنها معلم بلکه والدین نیز می‌توانند از آنها استفاده کنند. همچنین در سال‌های گذشته، برخی برنامه‌های آموزشی برای معلمان این درس آماده شده که در شبکه رشد در دسترس است.

- شبکه شاد

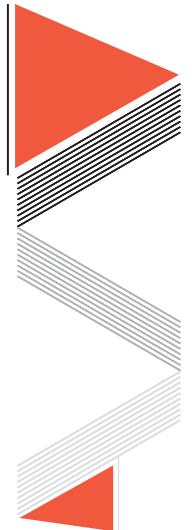
به طور طبیعی، شبکه شاد بستر رسمی ارتباط غیرحضوری دانش‌آموزان و دبیر خواهد بود و توضیحات تصویری یا صوتی دبیر درباره بخش‌های مختلف محور محتوایی «آداب و مهارت‌های زندگی» و همچنین پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و ابهامات دانش‌آموزان درباره محور «پژوهشگری» با استفاده از این ابزار ارتباطی انجام می‌شود. همچنین از این بستر می‌توان برای به اشتراک‌گذاری قطعات فیلم مرتبط با دروس و همچنین ارائه برخی توضیحات و راهنمایی‌ها به والدین درباره کتاب تفکر و سبک زندگی استفاده کرد.

- نرم‌افزار «آموزش پروژه پژوهشی»

این نرم‌افزار که به سفارش دفتر انتشارات و فناوری آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تهیه شده، برنامه‌ای خودآموز است که توضیحات لازم در خصوص طرح پژوهشی و چگونگی و مراحل انجام آن را به مخاطب خود ارائه می‌کند. با توجه به خودآموز بودن این نرم‌افزار، نه تنها دانش‌آموز بلکه دبیر و والدین نیز می‌توانند با استفاده از آن، آگاهی بیشتری نسبت به پروژه پژوهشی و چگونگی انجام آن به دست آورند و در مراحل مختلف به دانش‌آموز کمک کنند.

- رسانه سراسری

مهم‌ترین اقدام مدرسه تلویزیونی ایران، تدریس دروس محور تجویزی (الزامی) محور «آداب و مهارت‌های زندگی» (یعنی دروس بخش دوم و بخش چهارم از کتاب درسی) به کمک دبیران باسابقه این درس با رعایت چارچوب محتوایی و استفاده از عوامل جذابیت‌بخش است. به علاوه، ارائه آموزش درباره چستی پروژه پژوهشی و چگونگی انجام آن و ذکر و بررسی نمونه‌هایی از پروژه‌های پژوهشی که می‌تواند برای دانش‌آموزان در این سن، ملموس و معنادار باشد، به تأمین بهتر اهداف مربوط به محور محتوایی «پژوهشگری» در این کتاب کمک خواهد کرد.

۵- انتظارات از مخاطبان برنامه

— معلم

— مرور دقیق بخش‌های مهم کتاب راهنمای معلم
— در قابل دسترس از طریق «پایگاه کتب درسی» به نشانی (<http://chap.sch.ir>)
— برای آشنایی بهتر با اهداف، چارچوب محتوایی و موضوعی و اصول حاکم بر مدیریت فرایند یاددهی و یادگیری این درس (هم نسبت به دروس مربوط به محور محتوایی «پرورش تفکر» که پیشنهاد شده است به صورت حضوری ارائه شوند و به همین دلیل معلم نیازمند اشراف کافی بر اهداف و روش‌های تدریس آنهاست؛ و هم نسبت به دروس محور «آداب و مهارت‌های زندگی» و «پژوهشگری» که کاملاً حضوری نیستند و معلم باید آگاهی خوبی از اهداف و محتوا و ملاحظات و چالش‌های آنها داشته باشد تا بتواند هدایت و راهنمایی غیرحضوری مناسبی ارائه دهد).

— برنامه‌ریزی برای توجیه مناسب والدین در خصوص اهداف این درس و ویژگی‌های خاص سه محور محتوایی آن (برای این کار، از بخش‌هایی از کتاب راهنمای معلم به‌ویژه صفحات ۳۷ تا ۴۸ و ۴۰ تا ۵۱ پایه‌های هفتم و هشتم (روش‌های یاددهی و یادگیری این درس و صلاحیت‌های موردنیاز برای مدیریت این فرایند)، صفحات ۱۷۸ تا ۱۸۱ و ۱۳۵ تا ۱۳۸ پایه‌های هفتم و هشتم (ماهیت آموزش آداب و مهارت‌های زندگی و نتایج و فواید این آموزش) و صفحات ۱۸۸ تا ۱۹۶ و ۱۴۹ تا ۱۵۷ پایه‌های هفتم و هشتم (فرایند و روش‌های یادگیری آداب و مهارت‌های زندگی) به صلاحدید معلم و متناسب با شرایط، می‌توان استفاده کرد).

— ارتباط با دانش‌آموزان در مدت اجرای پروژه پژوهشی و حل مشکلات و ابهامات آنان با توجه به ترکیبی بودن اجرای این محور محتوایی از درس.

— خانواده

برای ایفای نقش مؤثر والدین نسبت به این درس، در نظر داشتن ملاحظات ذیل، توصیه می‌شود:

با کتاب «تفکر و سبک زندگی» پایه‌های هفتم و هشتم قرار است چه اتفاقی بیفتد؟

کتاب «تفکر و سبک زندگی» سه هدف کلی دارد:

۱ پرورش توانایی فکر کردن،

۲ آموزش پژوهشگری

۳ آموزش آداب و مهارت‌های زندگی.

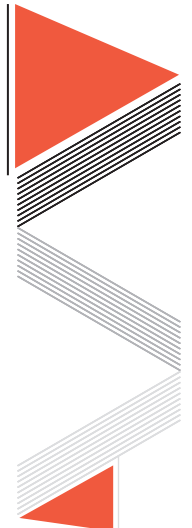
بیشتر دروس بخش‌های اول و سوم و همچنین، کل دروس بخش پنجم به هدف اول اختصاص دارند و برخی دروس بخش‌های اول و سوم به هدف دوم می‌پردازند. دروس بخش‌های دوم، چهارم و ششم کتاب نیز ناظر به هدف سوم، نگارش یافته‌اند.

درس‌های مربوط به «آداب و مهارت‌های زندگی» به فرزند شما کمک می‌کنند که بهتر بتواند خودش را بشناسد و با مسائلی که معمولاً در زندگی با آنها روبه‌رو می‌شود، مواجهه مناسبی داشته باشد. درس‌های این بخش، روان است و پیچیدگی چندانی ندارد.

درس‌های مربوط به «پرورش تفکر» و «آموزش پژوهشگری» از چند جهت با دیگر کتاب‌های درسی فرزندان تفاوت‌های اساسی دارد. یک تفاوت آن است که در این کتاب قرار نیست فرزند شما مجموعه‌ای از مفاهیم، اصطلاحات، اطلاعات، فرمول‌ها و... را حفظ کند. هدف، تمرین کردن مهارت‌های مورد نیاز برای تفکر و رشد دادن منش‌های شخصیتی مورد نیاز یک انسان اهل اندیشه‌ورزی است. تفاوت دیگر روش آموزشی ویژه این کتاب است. دروس این کتاب به گونه‌ای طراحی شده‌اند که آموزش آنها نیازمند گفت‌وگو و تعامل چندسویه میان معلم و دانش‌آموزان است. بدون چنین گفت‌وگو و تعاملی، اهداف این کتاب تحقق‌پذیر نیستند. به زبان دیگر، بخش مهمی از هدف آموزشی این درس، در صورتی تأمین می‌شود که دانش‌آموز در برابر پرسش‌های تفکر برانگیز معلم، پاسخی دهد که تأمل دیگر دانش‌آموزان یا نظر مخالف آنان را برانگیزد و بعد، این اختلاف نظرها با مدیریت معلم به زمینه‌ای برای ارائه استدلال‌های مخالفان و موافقان درباره موضوع و بررسی ابعاد مختلف آن تبدیل شود. در چنین فضایی، دانش‌آموزان علاوه بر مهارت‌ها و صلاحیت‌های عمومی و پیش‌نیاز تفکر (همچون ارتباط کلامی مناسب، گوش دادن دقیق، احترام به دیگران، رعایت نظم و ترتیب، قانون‌مداری و...)، برخی مهارت‌های اساسی اندیشه‌ورزی (همانند استدلال، تحلیل، قضاوت بر اساس معیارها و شواهد، تصمیم‌گیری و...) را نیز تمرین می‌کنند. در حالی که آموزش دروس مربوط به «آداب و مهارت‌های زندگی» (و حتی «پژوهشگری») به صورت غیرحضورى نیز چندان دشوار نیست، آموزش دروس «پرورش تفکر» در شرایط غیرحضورى به‌سادگی امکان‌پذیر نیست. زیرا بدون حضور رو در روی دانش‌آموزان و گفت‌وگوی زنده با آنها فرایند یادگیری در این بخش از کتاب به‌درستی طی نخواهد شد. در این درس، قرار نیست صرفاً مجموعه‌ای از اطلاعات به دانش‌آموزان منتقل شود و نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که معلم با روش‌هایی مثل «مدرسه تلویزیونی» یا بارگذاری فایل‌های صوتی، تصویری و متنی یک‌طرفه بر روی سامانه شاد، چنین هدفی را محقق کند. تنها هنگامی می‌توان به تحقق دست کم بخشی از اهداف کتاب امیدوار بود که معلم و دانش‌آموزان بتوانند در بستر فضای غیرحضورى، امکان برقراری ارتباط تعاملی برخط (آنلاین) داشته باشند؛ یعنی مثلاً همه به صورت هم‌زمان در فضایی همانند شبکه شاد حاضر باشند و به صورت متنی با یکدیگر گفت‌وگو کنند یا از نرم‌افزار دیگری که امکان گفت‌وگوی تعاملی هم‌زمان همه آنها را فراهم می‌کند، سود جویند.

چه کمکی از دست شما برمی‌آید؟

به‌رغم دشواری‌های آموزش این کتاب در وضعیت غیرحضورى، شما در خانواده می‌توانید با توجه به چند توصیه، نه تنها نقش تأثیرگذاری در تحقق اهداف آن کتاب داشته باشید، بلکه تجربه متفاوتی از رابطه تربیتی با فرزندان را بچشید. حتی اگر بتوانید چند درس از درس‌های این کتاب را با کسب آمادگی کافی و با کیفیت مناسب پیش ببرید، باز هم غنیمت به حساب می‌آید.

اما توصیه‌ها:

۱ با فرزندتان فیلم ببینید و برایش داستان تعریف کنید!
برخی از درس‌های این کتاب براساس فیلم کوتاه، داستان، بریده جراید یا فعالیتی طراحی شده است. همه فیلم‌ها در اینترنت (بر روی پایگاه گروه تفکر به آدرس <http://thinking-dept.talif.sch.ir>) یا در دیگر پایگاه‌های به اشتراک گذاری فیلم) قابل دریافت‌اند. داستان‌ها یا مضمون آنها هم در متن کتاب آمده‌اند. اگر به هر دلیل، نتوانستید فیلم‌ها را بیابید، نگران نباشید. کتاب «تفکر و سبک زندگی» یک کتاب راهنمای معلم دارد که می‌توانید آن را از این آدرس پایه هفتم: <http://chap.sch.ir/books/4747>؛ پایه هشتم: <http://chap.sch.ir/books/2979> یا از پایگاه گروه تفکر (که آدرس آن پیش از این آمده است) دریافت کنید. در کتاب راهنمای معلم، خلاصه داستان همه فیلم‌ها و داستان‌ها آمده است می‌توانید آنها را با افزودن آب و تاب بیشتر، برای فرزندتان تعریف کنید.

۲ درباره فیلم و داستان، با فرزندتان گفت‌وگو کنید!
این مرحله بسیار مهمی است. این گفت‌وگو به طور کلی می‌تواند در سه سطح یا مرحله انجام شود: الف) توصیف آنچه دیده یا شنیده است: از او درباره آنچه دیده یا شنیده است، سؤال کنید. ب) تحلیل روابط و مسائل: از او درباره موقعیت‌های مبهم، پرسش‌برانگیز، چرایی اتفاقات، روابط میان پدیده‌ها و ... سؤال کنید. اجازه دهید درباره آنچه در فیلم یا داستان دیده یا شنیده است، تحلیل ارائه کند و سپس با سؤال‌هایی مثل «چرا این‌طور فکر می‌کنی؟» و «چه دلیلی برای این نظرت داری؟» او را به چالش بکشید. دقت کنید که آنچه در این بخش بیشتر مهم است، این است که او برای سخن خود، دلایل و شواهدی ارائه کند. لازم نیست پاسخ او حتماً کاملاً درست یا مورد پسند شما باشد. ج) ارتباط برقرار کردن با موقعیت‌های واقعی زندگی: به فرزندتان کمک کنید تا میان یافته‌ها و تحلیل‌های خودش از فیلم یا داستان یا فعالیت و موقعیت‌های واقعی زندگی خودش ارتباط برقرار کند.

۳ در هر یک از مراحل گذشته، می‌توانید بار دیگر بخش‌هایی از فیلم یا داستان را مرور و به فرزندتان کمک کنید که توصیف، تحلیل یا ارتباط‌یابی خودش را تقویت کند. همچنین می‌توانید دیگر اعضای خانواده را هم به این جلسه فکرپروری اضافه کنید.

۴ برای این که موتور تفکر فرزندتان را به راه بیندازید، باید هم پرسشگر خوبی باشید و هم بتوانید گفت‌وگو را به خوبی هدایت کنید. این نکته، کلید موفقیت در فکرپروری است. در کتاب راهنمای معلم تفکر و سبک زندگی پایه هفتم، جدول صفحه ۴۴ (انواع پرسش‌ها و مثال‌های آنها) و جدول صفحه ۴۶ (رهنمودهایی برای هدایت گفت‌وگوهای گروهی) می‌تواند به شما در این زمینه کمک کند.

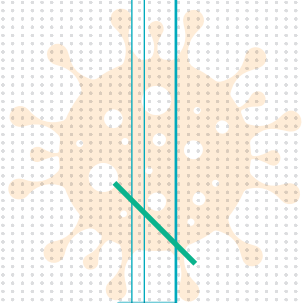
۵ درس‌های مربوط به آداب و مهارت‌های زندگی، به مسائل، مهارت‌ها و واقعیت‌هایی می‌پردازند که چه بسا شما در خانه و در ضمن ارتباط با فرزندتان، احساس کنید هم لازم است خودتان درباره آنها بیشتر بدانید و هم آنها را به صورت عینی‌تر و قابل استفاده‌تر باشد، با او در میان بگذارید. برای انتقال محتوای این دروس، خلاقیت به خرج دهید. مرور خاطره‌ها و تجربه‌ها، طراحی یک برنامه خانگی

ساده، گفت‌وگوی دوستانه هنگام صرف غذا یا استفاده از یک پیشامد که مصداقی برای هر یک از این مهارت‌هاست، می‌تواند به یادگیری بهتر فرزندان بینجامد.

۶ قبل از این که یک درس را با فرزندان کار کنید، نسبت به آنچه می‌خواهید انجام دهید کسب آمادگی کنید. مثلاً اگر فرصت دارید، ابتدا خودتان یک بار فیلم را ببینید، یا فرایند اجرای آن درس را در کتاب راهنمای معلم مرور کنید (کتاب راهنمای معلم، کمک بسیار خوبی برای هدایت بهتر بحث و آشنا کردن شما با نقاط کانونی فرایند یادگیری است. کافی است قبل از هر درس، به بخش مربوط به فرایند اجرای آن درس نگاهی بیندازید).

۷ فضایی صمیمی و آرام برای گفت‌وگو فراهم کنید. صبور باشید و به فرزندان اجازه دهید درباره آنچه می‌خواهد بگوید، به اندازه کافی تأمل کند. به سخنان او با دقت گوش دهید. از نظرات عجیب و به ظاهر نامناسب او برآشفته نشوید. از تمسخر آنچه ابراز می‌کند، پرهیز کنید و مهم‌تر آنکه، سعی نکنید خودتان به سرعت نتیجه‌گیری و آن را به او القا کنید.

۸ در رابطه با دروس مرتبط با «آموزش پژوهشگری»، می‌توانید با مطالعه متن این دروس (و همچنین رهنمودهای کتاب راهنمای معلم) و آگاهی نسبت به مسیری که در آنها پیش‌بینی شده، یک پروژه پژوهشی ساده را با فرزندان به انجام برسانید؛ پروژه‌ای درباره محلّه‌تان، مجتمع مسکونی‌ای که در آن زندگی می‌کنید، حیوانات و گیاهان یا حتی علاقه‌مندی‌های اعضای خانواده و بستگانتان. فراموش نکنید که آنچه مهم است، درگیر شدن فرزندان با مراحل مختلف پژوهش و کاوشگری است؛ نه کپی پیست کردن یک متن از یک پایگاه اینترنتی.

covid 19

covid 19

COVID-19

۳

محتوای دوره اول متوسطه بارگذاری شده
در سامانه آموزشی تربیتی رشد

محتوای سامانه ملی رشد

محتوای بارگذاری شده در متوسط اول نظری بر سامانه آموزشی تربیتی رشد

QR	عنوان	کد	ردیف
	آموزش قرآن (هفتم)	۷۰۱	۱
	پیام‌های آسمانی (هفتم)	۷۰۲	۲
	فارسی (هفتم)	۷۰۳	۳
	آموزش مهارت‌های نوشتاری (نگارش و انشاء) - (هفتم)	۷۰۴	۴
	ریاضی (هفتم)	۷۰۵	۵

	علوم تجربی (هفتم)	۷۰۶	۶
	مطالعات اجتماعی (هفتم)	۷۰۷	۷
	فرهنگ و هنر (هفتم)	۷۰۸	۸
	عربی (هفتم)	۷۰۹	۹
	انگلیسی (هفتم)	۷۱۰	۱۰
	کتاب کار زبان انگلیسی (هفتم)	۷۱۱	۱۱

	تفکر و سبک زندگی (هفتم)	۷۱۲	۱۲
	تفکر و سبک زندگی (دختران)- (هفتم)	۷۱۳	۱۳
	کار و فناوری (هفتم)	۷۱۷	۱۴
	آموزش قرآن (هشتم)	۸۰۱	۱۵
	پیام‌های آسمانی (هشتم)	۸۰۲	۱۶
	فارسی (هشتم)	۸۰۳	۱۷

	آموزش مهارت‌های نوشتاری (هشتم)	۸۰۴	۱۸
	ریاضی (هشتم)	۸۰۵	۱۹
	علوم تجربی (هشتم)	۸۰۶	۲۰
	مطالعات اجتماعی (هشتم)	۸۰۷	۲۱
	فرهنگ و هنر (هشتم)	۸۰۸	۲۲
	عربی (هشتم)	۸۰۹	۲۳

	انگلیسی (هشتم)	۸۱۰	۲۴
	کتاب کار زبان انگلیسی (هشتم)	۸۱۱	۲۵
	تفکر و سبک زندگی (هشتم)	۸۱۲	۲۶
	تفکر و سبک زندگی (پسران) - (هشتم)	۸۱۴	۲۷
	کار و فناوری (هشتم)	۸۱۷	۲۸
	آموزش قرآن (نهم)	۹۰۱	۲۹

	پیام های آسمانی (نهم)	۹۰۲	۳۰
	فارسی (نهم)	۹۰۳	۳۱
	آموزش مهارت های نوشتاری (نهم)	۹۰۴	۳۲
	ریاضی (نهم)	۹۰۵	۳۳
	علوم تجربی (نهم)	۹۰۶	۳۴
	مطالعات اجتماعی (نهم)	۹۰۷	۳۵

	فرهنگ و هنر (نهم)	۹۰۸	۳۶
	عربی (نهم)	۹۰۹	۳۷
	انگلیسی (نهم)	۹۱۰	۳۸
	کتاب کار زبان انگلیسی (نهم)	۹۱۱	۳۹
	آمادگی دفاعی (نهم)	۹۱۵	۴۰
	کار و فناوری (نهم)	۹۱۷	۴۱